



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

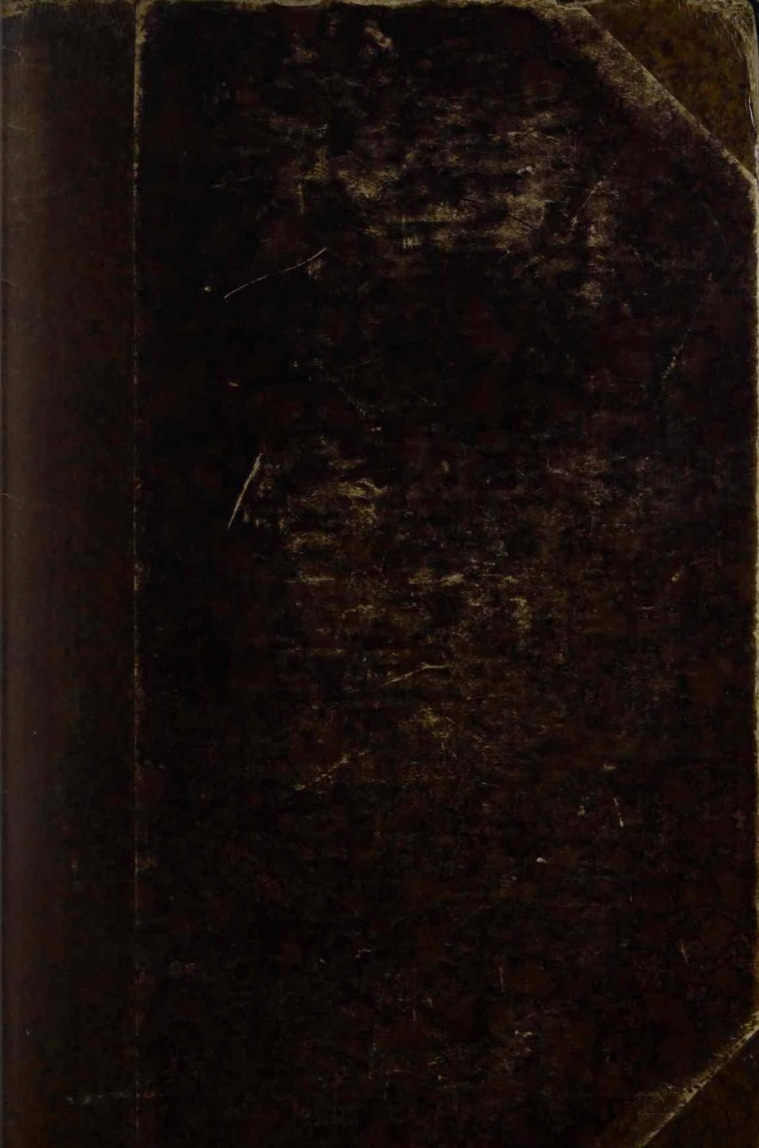
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



MINDER

FRA

MIN BARNDOM OG TIDLIGE UNGDOM

AF

ARTHUR ABRAHAMS



KJØBENHAVN

DET SCHUBOTHESKE FORLAG

— LYBECKER & HIRSCHSPRUNG —

1895

Kjøbenhavn. I. Cohens Bogtrykkeri. A. A. Lange & Co.

I.

Fragmentariske Barneminder.



FORORD.

Den Velvillie, hvormed de af mig ifjor udgivne »Minder fra mine Forældres Hus« ere blevne modtagne saavel af Pressen som af Publicum, har givet mig Mod til atter at udsende en lille Samling Minder.

Det er ingenlunde min Mening, at mit Liv og de Begivenheder, der knytte sig dertil, skulde kunne have nogen særlig Interesse for det store Publicum; men ved at fremdrage, hvad der viste sig for mig, da jeg skrev om de Personer, som jeg i Aarenes Løb saae i mine Forældres Hus, fremstillede der sig for min Erindring bestandig flere og flere, hele Rækker af Billeder, som ved at blive samlede og ordnede maaske dog kunde have Interesse nok til at læses.

Der er naturligvis ingen Tvivl om, at ethvert Menneske ved at tænke tilbage paa, hvorledes Alt saae ud for et halvt Aarhundrede siden, maa kunne finde Et og Andet, som det kan have Interesse at høre om; men sikkert er der mellem den Tid, hvori min Barndom faldt, og Nutiden en i mange Henseender særlig stor Forskjel.



At naturligvis Størstedelen af de Mennesker, som dengang levede og virkede, er gaaet bort, er jo en Selvfølge; men ogsaa mange Localiteter, Sædvaner og Skikke ere i Tidens Løb enten gaaede helt til Grunde eller i det mindste saa stærkt forandrede, at de næsten ikke ere til at kjende igjen, som de nu ere. Den sidste Halvdel af dette Aarhundrede har skabt saa meget Nyt og afskaffet saa meget Gammelt, at man vel nok tør sige, at der seer helt anderledes ud i Verden nu end dengang.

Jeg har delt disse Minder i tre Dele, nemlig »Skoleminder«, »Ferieminder« og endelig, hvad der ikke kommer ind under disse to Kategorier, og det har jeg kaldt: »Fragmentariske Barneminder«.

At jeg ved mine Skoleminder kun med et vist Forbehold har talt om dem af mine Kammerater, der endnu leve og ere i fuld Virksomhed, vil vel Enhver let kunne forstaa. Anderledes forholder det sig selvfølgelig med Hensyn til de Personer, som allerede ere gaaede bort, deriblandt saa godt som alle mine Lærere.

Juli 1895.

Indledning.

I nden jeg begynder at tale om de Minder, som fremstille sig for mig fra min Barndom, skylder jeg at sige et Par Ord om mine Forældre.

Da de i Mai Maaned 1835 holdt Bryllup, var min Fader, *N. C. L. Abrahams*, Professor i fransk og tydsk Sprog og Litteratur ved Kjøbenhavns Universitet. I hans »Meddelelser« findes optegnet det lidet, han vidste om sin Slægt. Min Moder var *Frederikke Juliane Augusta Philipsen*. Hun var Datter af Silke- og Klædehandler *Aaron Philipsen* og *Sophie*, født *Warburg*. I Forbindelse med sin Broder drev min Morfader under Firmaet *M. I. & A. Philipsen* en betydelig Forretning paa Hjørnet af Pilestræde og Kronprindsensgade. Det var et i sin Tid meget anseet Handelshus, og begge Brødrene boede i det Hus i Pilestræde, hvor Butikken og Forretningen var i Stuen. Min Mormoder var fra Hamburg. De to Familier boede altsaa i samme Hus, min Moders Forældre paa første Sal, Broderen og hans Familie paa anden. Der herskede mellem disse to Familier den hjerteligste For-



staaelse, og Børnene voxede op sammen og blev Venner og Veninder. Familien paa første Sal kaldte Familien paa anden for »de deroppe«, og Familien paa anden Sal de Andre »de dernede«. Jeg har aldrig hørt min Moder kalde sin gamle Tante, der som Enke levede endnu til ind i Treserne, andet end »Tante deroppe«. Det var formuende Familier, der førte et selskabeligt Hus; og saavel min Moder som hendes Søstre og Cousinsere vare i sin Tid fêterede Baldamer.

I Aaret 1834 henvendte den ældste Søn af Familien paa første Sal sig til min Fader for at faa Undervisning i Fransk. Min Fader kom nu nogle Gange om Ugen og læste med ham. En Eftermiddag spurgte den unge Hr. Philipsen Professoren, om han ikke maatte præsentere ham for sin Familie. Min Fader takkede, blev og drak The hos Familien, og det var første Gang, han saae min Moder.

Nu blev Besøgene hyppigere, og det varede ikke længe, før min Fader var forlovet med Jomfru Philipsen. Min Fader var den Gang 36 Aar gammel, og min Moder har ofte fortalt, hvorledes hun havde følt sig meget fornærmet, da hun et Par Dage efter Forlovelsen havde hørt følgende Samtale mellem en af deres Piger og en fremmed Pige: »Jeres Jomfru er nok bleven forlovet!« — »Ja!« — »Med hvem?« — »Ja, jeg veed ikke, hvad han hedder, men det er en aldrendes Person!«

Brylluppet blev holdt den 22. Mai 1835; det var Stuebryllup, hvad der jo var meget almindeligt i den Tid, og stod paa første Sal i den gamle Gaard.



De blev viede af den gamle Pastor *Rothe*, som havde konfirmeret min Moder. Han var dengang Præst ved Trinitatis Kirke og var Fader til den senere Stiftsprovst, Biskop *C. Rothe*.

Efter at have gjort en lille Rejse i Nordtyskland flyttede det unge Ægtepar ind i en Lejlighed i Gothersgade i et af de første Huse paa venstre Haand (Matr. Nr. 349), naar man kommer fra Kongens Nytorv. Her blev jeg født Aaret efter, den 11. Marts 1836.

Ved Hjælp af den lille Formue, som min Fader havde faaet i Medgift med min Moder, saae han sig imidlertid i Stand til at købe Gaarden Nr. 174 B i Bredgade, og her flyttede vi da ind om Efteraaret samme Aar, som jeg var født om Foraaret. Her boede vi i nogle Aar paa første Sal, hvor mine to ældste Brødre blev fødte, men derefter flyttede vi op paa anden Sal, og her fødtes mine yngste Brødre.

Der blev vi nu boende indtil Aaret 1849, der har jeg tilbragt saagodtsom hele min Barndom, og fra denne Gaard skriver sig alle mine tidligste Erindringer.



Naboer og Gjenboer.

Medens vi boede paa første Sal, boede paa anden Sal Oberst og Kammerherre (senere General) *C. Ewald*. Han var General-Adjutant hos Kong Christian den Ottende, var en meget smuk Mand og dertil fin og dannet. Min Fader satte stor Pris paa ham; han havde gjort hans Bekjendtskab under sit Ophold i Genève, hvor Ewald dengang opholdt sig som Mentor for den unge Prinds Fritz, den senere Kong Frederik den Syvende. Hans Kone var født *Rosenstand-Goiske*. Med denne Familie knyttede vi efterhaanden et inderligt Venskab. Da vi flyttede op paa anden Sal, flyttede de ned i Stuen og herfra ind i Gaarden ved Siden af, saa at vi vedblev at være i Nærheden af hinanden. Det var især Døttrene, som sluttede sig til os; de formelig elskede min Moder. Den næstældste af dem blev, medens de boede i Stuen, gift med Pastor *Rothe* i Vemmeløv. De to yngste levede næsten ligesaa meget hos os, som hos deres Forældre. Af Sønnerne var den ældste, *Hermann*, den senere saa bekjendte Forfatter, *H. F. Ewald*, dengang paa Sorø Academi og kom der-



efter paa Landet, saa at han er den af Familien, som jeg har kjendt mindst til. Den yngste Søn derimod kjendte jeg saa meget desto bedre. Han hed *Wolfgang* og blev min første Legekammerat og min første Ven. Han gik dengang i Skole, blev derefter Landcadet og døde som Capitain i Garden. Vi bevarede vort Venskab til det sidste. Mine Forældre fortalte, at, da jeg var halvandet Aar gammel, sad han en Dag hos mig og gjorde nogle forgjæves Forsøg paa at more mig; han gik derfor ind i Dagligstuen, hvor min Moder sad med hans to Søstre, og sagde til den yngste: »Line, kom ind til Arthur, han kjeder sig saa rædsomt!«

Saa husker jeg, at han fik Mæslinger, og at jeg, der allerede havde havt dem som ganske lille, fik Lov til at komme ind til ham. Han laa naturligvis i Sengen og skulde holde sig pænt under Dynen; men saa havde han faaet en Spilledaase til at more sig med, og den havde han lagt under sit Hovedgjærde. Denne hemmelighedsfulde Musik gjorde mig selvfølgelig nysgjerrig, og jeg krøb op til ham i Sengen for at finde, hvorfra Lyden kom. Han søgte nu at forsvare sin Stilling, og saaledes laa vi da dér og rodede, han uden noget over sig, da hans Moder i det samme kom ind og bragte Orden tilveje.

Wolfgang Ewald var meget musikalsk og havde en smuk Stemme. I den Tid, da Italienerne gav deres Forestillinger paa Hofteatret, var han der næsten hver Aften, da han paa Grund af sin Faders Stilling ved Hoffet havde fri Adgang, og han morede os ofte



med at copiere dem og synge deres Arier; navnlig kunde han eftergjøre Torre.

Ved at omtale hans frie Adgang til Hoftheatret, kommer jeg til at tænke paa et andet Sted, hvortil vi fik Adgang gennem General Ewald. Det var til Søndermarken, der dengang var fuldstændig aflukket for Publicum. Af og til, naar vi toge ud paa Frederiksberg, laante vi Nøglen til Søndermarken hos Generalen.

Det var en Nøgle af ganske enorme Dimensioner, langt større end nogen almindelig Portnøgle. Slæbende paa dette Monstrum begav nu Familien sig ud ad Vesterbro. Paa Vejen gik man ind hos Bager Sager, hvor man forsynede sig med Brød, særlig med »Hjerter«, en Form for Brød, som nu aldeles ikke findes mere, men som dengang for os Børn var en ligesaa stor Delicatesse, som det fineste Stykke Wienerbrød er det for et Nutidsbarn. Efter saa at have fortæret vort Brød et eller andet Sted til en Kop Kaffe gik vi ind gennem Frederiksberg Have, hen til Slottet. Her gik saa Vejen ind gennem selve Slottet, hvor det at gøre et lille Løb ned i den underjordiske Gang spillede en stor Rolle. Saa gik vi ud af Slotsgaarden ad den store Port, der fører ud til Landevejen, og nu stod man ved Indgangen til det forjættede Land! Nøglen gik trangt i Laasen, men tilsidst lykkedes det dog at aabne den skjæbnesvangre Dør. Saa kom man da ind i dette for den almindelige Menneskehed ganske aflukkede terra incognita. Naturligvis mødte man her ikke et Menneske; der herskede en højtidelig, næsten uhyggelig Stilhed, baade i de stive Alléer og de om-



liggende Buskadser. Her beundrede man det norske Hus, det chinesiske Lysthus og de andre Curiositeter, og jeg husker, at det for mig som Barn var med Følelsen af en Slags Befrielse fra noget hemmelighedsfuldt, at jeg, med lettet Hjerter, kom ud af Haven igjen!

Efter os flyttede en Fru *Funder* ind paa første Sal. Hun var Enke efter en meget rig Kjøbmand fra en eller anden jydske Kjøbstad. Hun var vistnok en rar og godmodig lille Kone; men vi Børn kom hende aldrig nærmere end til at stirre paa hende med den største Forbauselse, da vi ikke kunde forstaa et eneste Ord af, hvad hun sagde paa sit ravjydske Tungemaal.

Der var imidlertid endnu i Forhuset en Beboelseslejlighed, som jeg ikke har omtalt; det var Kjælderens. Her boede der en Skomagermester *Alsløv*.

Naar man i vore Dage fortæller, at der i et eller andet Hus boer en Skomager i Kjælderens, saa tænker man sig naturligvis, at der paa Hylde i Vinduet staar opstillet lange Rækker af Sko og Støvler, ligefra de mindste Børnesko til de største Ridestøvler og tykkeste Vandstøvler. Ikke saaledes dengang! Saae man fra Gaden ind ad Skomager *Alsløvs* Vindue, saae man Mester selv med sit grønne Forklæde med Læder-smækken sidde indenfor og arbejde. Paa Næsen havde han et Par store Hornbriller, og paa hans Knæ var den Sko, han syede paa, spændt fast med Spandremmen; med sin Hammer pløkede han, og med sin Naal syede han, idet han med raske Tag slog Hænderne samtidig ud til begge Sider. Paa Vinduesposten hang en rund



Glaskugle, fyldt med Vand, som brugtes til om Aftenen at forstærke det sparsomme Lys fra en Tællepraas. I Vindueskarmen laa Værktøjet og de lange Strimler Papir, som brugtes til at tage Maal med. Kom man nu ned i selve Kjælderens, laa en hel Redefuld Unger og rodede paa Gulvet; de hylede og skreg og bragtes kun til Taushed ved en lille Opmuntring med Spandremmen. Alsløv var forresten en stille, blid Mand, hengiven i sin Skjæbne som den af Forældrene, der maatte passe paa Børnene; Konen var nemlig næsten altid ude, da hun havde en lille Bibeskjæftigelse, der ogsaa bidrog til Familiens Underhold.

Naar man ad Toldbodvejen gik ud ad Toldboden til og var kommen forbi Brokkensbod og Toldbod-Vinhus, kom man til en Mur med en stor Port paa. Gik man gennem denne, havde man paa venstre Haand Toldbodvagten og paa højre den store Toldbodbygning med Uhret paa. Af denne Bygning og Muren, som laa for Enden af Gaden, dannedes en Vinkel, hvori Madam Alsløv havde et lille Etablissement. Det bestod af en Stol med et Bord foran, der dannede Disken. Udover det Hele var der spændt et Stykke Sejldug, der dannede en svag Beskyttelse mod Regn og Slud. Paa Grund af dette Sejldugs Form kaldtes dette Etablissement »Gaffeltopsejlet«. Her holdt Madam Alsløv Udskjænkning af Brændevin for Sømænd og Toldbodsjovere. Indpakket lige til Hagen i Tørklæder og Shawler sad hun dér den største Del af Dagen, og, naar hun, trods denne Indpakning, ikke kunde holde Varmen, er det jo ikke underligt, at hun trængte til



at stramme sig op med en lille Dram. Naar hun saa kom hjem til sin Mand, lod hun Munden løbe, og den Mund, hun brugte, var ikke den fineste. Den var stærkt paavirket af Tonen fra »Gaffeltopsejlet«.

Blandt dette Skomagerpars mange Børn blev, for at hædre mine Forældre, en af Sønnerne opkaldt efter mig — han blev kaldt »Acto«.

Da den Ewaldske Familie flyttede ind i Gaarden ved Siden af, blev Stueetagen lejet af Commandeur i Søetaten, Kammerherre *Falbe*. Ogsaa ham havde min Fader truffet paa sine Rejser. Han fortæller i sine »Meddelelser«, at han i Selskab med ham havde bestegget Vesuv. Fru Falbe var født *Ibsen*. Hendes Moder var den for sin snurrige Originalitet i sin Tid i hele Kjøbenhavn saa bekendte Fru *Schönberg*; hun var nemlig i andet Ægteskab gift med den ikke mindre bekendte Hofintendant *Schönberg*. Familien Falbe var dengang kjendt og beundret i hele Kjøbenhavn for sin vidunderlige Skjønhed. Der var tre Døttre, af hvilke den ældste allerede i nogle Aar havde været gift med Kammerherre *Rothe*. Den næstældste var gift med Oberst *Trepka*, men opholdt sig i længere Tid med sine Børn hos Forældrene. Den tredje Datter var ugift.

Det er vel ikke almindeligt, at Børn i Tiaarsalderen have et aabent Øje for, om de Mennesker, de træffe paa, ere mere eller mindre smukke; men her var der ikke Tale om, hvad man med et banalt Udtryk kalder »kjønne Piger«. De var virkelig skønne, de var dejlige! Og jeg husker, at jeg som Barn saae med Beundring paa dem.



Ude paa Holmens Kirkegaard staar et Monument, hvorpaa findes to Marmorrelieffer, som forestille Kammerherre Falbe og Fru Trepka. Der kan man gjøre sig et Begreb om den fuldendte Formskjønhed, der prægede disse Ansigter!

Hvor mindes jeg den Dag, da Fru Trepka kom op til os med sine Børn for at sige Farvel, da hun skulde rejse til Vestindien for sin Sundhed! Hvor stirrede jeg ikke med barnlig Beundring paa hende! Og hvor gjorde det ikke et dybt Indtryk paa mig, da jeg hørte, at hun ikke havde naaet sit Maal! Hendes Lig blev sænket paa Atlanterhavets Bund!

Af Sønnerne, der ogsaa vare ualmindelig smukke, døde den ældste, *Wiegandt* i en forholdsvis ung Alder som Søofficer; den yngste, *Christian*, er den senere danske Gesandt i London. Som ganske ungt Menneske gik han med i Krigen, blev saaret og indlagt paa et tydsk Lazareth. Der fortaltes dengang, at en tydsk Officer blev saa indtaget i ham, at han vilde bortføre ham, da han dog i sit Inderste troede, at han var et Fruentimmer.

Med disse to Sønner legede jeg og mine Brødre ofte i den til Huset hørende Have, saaledes som store Drengene kan lege med smaa. Min ældste Brøder og jeg satte os paa Skuldrene af de to Brødre Falbe, og saa holdt vi Turneringer, idet vi søgte at vælte hinanden.

Kammerherre Falbe var, som jeg allerede har sagt, en meget smuk Mand; det var vel nærmest efter ham, at Børnene havde deres Skjønhed; han var tillige

elegant i sin Optræden og dertil en intelligent Mand — han har skrevet adskilligt i archæologisk og numismatisk Retning, — men han kunde være temmelig kort for Hovedet og kom derfor undertiden paa Kant med nogle af Husets andre Beboere.

En Dag kom Madam Alsløv ind ad Porten og lod den staa aaben efter sig. I det Samme kom Kammherren ned ad Trappen. Da han saae, at Porten ikke var lukket, sagde han til Madammen: »Vil hun se, hun kan lukke Porten!« Men det taalte Madam Alsløv ikke. Hun satte sin Spand fra sig, satte begge sine Hænder i Siden og sagde: »Hvem siger han hun til?« Den elegante Kammerherre kunde ikke hamle op med Madammen fra »Gaffeltopsejlet«!

Efter at Familien Falbe var flyttet bort fra Stueetagen, kom der her til at bo en gammel Fru *Carstens*. Naar jeg nævner hende her, er det ikke, fordi hun i og for sig kan have nogen Interesse; men der var noget ved hende, som gjorde, at jeg har bevaret hende i min Erindring. Hun hørte nemlig til den Slags gamle Damer, hvoraf der maaske gives flere end man troer: hun elskede Katte! Hun havde en hel Samling af disse Dyr, jeg troer, der var 11. Til disse Katte havde hun et særligt indrettet Værelse, hvor hver Kat havde sit Leie med Puder og Hynder. Fra Vinduet i dette Værelse førte en Slags Stige ned i Gaarden, ad hvilken Kattene kunde krybe derved. Naar nu en af Kattene havde Fødselsdag, fik den Foræringer af de andre Katte, og hele Selskabet blev trakteret med Chocolate. Foræringerne bestod i Halsbaand, broderede Puder og

Hynder, som Fruen selv havde forarbejdet til dem. Det var naturligvis en stor Fornøjelse for hende at forevise sine Katte, der alle havde Navne, for os Børn.

Ewalds boede nu i Gaarden ved Siden af, paa anden Sal; vi kunde nikke til dem fra vore Gaardvinduer. I dette Hus boede i Stuen Kammerherre *Bauditz* og paa første Sal Commandeur *Zahrtmann*. Med dem kom jeg ogsaa i Berøring ved mine Besøg hos Ewalds. Den ældste Frøken *Zahrtmann* blev gift med Vicomte *Roboredo*, og mange Aar senere har jeg i Paris, hvor hun dengang boede som Enke, talt med hende om disse Dage i Bredgade. Det var ogsaa en mærkværdig Samling af Skjønheder, der var paa denne Plet! Først Frøkenerne *Falbe*, saa Frøken *Line Ewald*, senere gift med Baron *Bertouch-Lehn* og endelig Frøkenerne *Zahrtmann*, hvoraf en senere blev gift med Grev *Holstein-Holsteinborg* og den yngste, der dengang var en ganske lille Pige, med Grev *Danneskjold-Samsøe*.

Medens Familien *Ewald* boede i samme Hus som *Zahrtmanns*, forefaldt der noget, som gjorde et stærkt Indtryk paa mig, fordi det var en Bedrift af nogle Drengene, der var nogle Aar ældre end jeg. Der skulde være et stort Aftenselskab hos *Zahrtmanns*, som førte et stort Hus. I den Anledning havde Fru *Zahrtmann* bedt Fru *Ewald* om Tilladelse til at laane deres Entrée og et tilstødende Værelse, for at en Del af de Herrer, der skulde komme om Aftenen, kunde hænge deres Overtøj fra dem dér. Samme Aften havde *Wolfgang Ewald* en Ven hos sig. Da de nu kom ud og saae alt Overtøjet hænge paa lange Rækker af Knager og

under hver Overfrakke fandt et Par Galoscher staaende, gik Naturen over Optugtelsen hos Drengene, og de ombyttede Galoscherne, saaledes at der, da Herrerne skulde gaa, var den fuldstændigste Galoscheforvirring. De gik og rodede længe, inden hver fandt sine, medens Drengene naturligvis fra deres Skjul gottede sig over denne Spas.

I Huset paa den anden Side mindes jeg kun Familien *Müffelman* i Stuen. Ligeoverfor boede Grev *Ahlefeldt* og gennem en Gadedør, som førte til Sidebygningen, Oberst *Bruhn*, med hvis Familie jeg tidligt stiftede Bekjendtskab gennem Sønnen *Frederik*, med hvem jeg kom til at gaa i Skole. Ved Siden af boede Kammerherre *Scavenius* til Gjorsløv, med hvis Sønner mine Brødre kom i Klasse og omgikkes meget.

I Bagbygningen til vor egen Gaard boede Fabrikant *Nyebolle*, med hvis Døttre vi legede i Gaarden, og som ogsaa jevnlig kom op til min Moder. Særlig mindes jeg, at den ældste, der var forlovet med Lieutenant, senere Oberst, *Falkenberg*, da han var i Krigen, kom og søgte Trøst hos min Moder. Efter Slaget ved Fredericia sad hun næsten hele Dagen med Hovedet i hendes Skjød og græd.

Saaledes vare Omgivelserne, men nu til selve Gaarden og Hjemmet!

Hjemmet i Bredgade.

Naar man fra Forhuset gik over Gaarden, havde man paa højre Haand Nyebølles Væverier; derpaa kom man gjennem en Mellemport ud i Baggaarden. Her havde man paa sin venstre Haand en Hestestald, paa højre en Hestegang, som tjente til at drive Nyebølles Kartemaskiner. Lige ud for sig havde man et Plankeværk, paa hvilket der var en Laage, som førte ind til Haven.

Dengang var Kjøbenhavns Grunde ikke saa tæt bebyggede, som de nu ere. Hele den Firkant, som begrændses af Bredgade, St. Annæ Plads, Amaliegade og Frederiksgade, var dengang et Komplex af Haver.

Naar man imidlertid tænker paa en Have paa den Tid, maa man ikke tænke sig den som en Villahave i vor Tid. Der var hverken Bladgrupper eller Mosaikbede, Gangene vare smalle, og selve Blomsterne ikke de samme, som nutildags fryde vort Syn! Denne Have var et fredeligt Tilflugtssted, hvor min Fader med sin Pibe i Munden og sin grønne Safianskasket paa Hovedet kunde sysle med Blomsterne, hvor min Moder kunde



sidde med sit Haandarbeide, og hvor vi Børn kunde tumle os med Frihed og Glæde.

Haven var firkantet og vistnok ikke ganske lille. Mig forekom den vel imidlertid langt større, end den i Virkeligheden var. Til venstre havde man en høj Mur, op ad hvilken en prægtig Vedbend snoede sig. Til højre var der et Plankeværk, som skilte den fra Müffelmanns Have, hvor der altid var Liv og Lystighed, især naar Børnebørnene tumlede derinde. Lige for Indgangslaagen laa ogsaa et Plankeværk, som skilte vor Have fra en anden Nabohave, der rimeligvis hørte til et i Amaliegade liggende Sted. I denne Have herskede der altid en dyb og næsten mystisk Stilhed. Ved at kigge over Plankeværket havde vi derinde seet to smaa, artige Børn, en Dreng og en Pige, spadsere med hinanden i Haanden; vi havde hørt, at Drengen blev kaldt Adam, og vi kaldte derfor Børnene Adam og Eva og Haven Paradisets Have.

I det nærmeste Hjørne til venstre for Indgangen laa et lille muret Hus med Glasdør; op ad dets Mur snoede sig en prægtig *Pyrus japonica*, der var til stor Glæde for min Fader, og som endnu staar som noget vidunderligt dejligt for min Phantasi. Dette lille Hus kaldtes Havestuen. I det fjerneste Hjørne til højre laa et Lindelysthus, hvori der var Bord og Bænke. Der var tre Pæretræer i Haven, af hvilke de to idetmindste forekomme mig at have været ganske ualmindelig store; saa var der et Morbærtræ, fra hvilket en Slægtning af min Fader fik Blade for dermed at fodre sine Silke-



orme; naar jeg endnu nævner nogle Syrener og et Guldregntræ, troer jeg ikke, at der var flere Træer.

Men nu Blomsterne! Ja, det var gammeldags Blomster af den Slags, som man nutildags betragter med en vis Ringeagt. Om Foraaret pippede, som Bebudere af den kommende Sommer, de forskjelligfarvede Crocus op af Jorden; saa længere hen paa Aaret var det Aurikler, Stedmodersblomster, Levkøjer, Gyldenlak og Lavendler, der dannede Rabatter om nogle af Bedene, Tulipaner, Paaske- og Pintselillier, en Pæonbusk, som jeg undrede mig over, at en af vore Piger kaldte for en Bonderose, og saa endelig »de forbandede Riddersporer«, som min Fader kaldte dem, fordi de spredte sig saa stærkt og skjød op allevegne i Haven i de Bede, hvor de ikke havde noget at gjøre, og derved bragte Uorden i Anlægget. Saa senere paa Efteraaret kom Geoginerne i alle deres forskjellige Farver, lige fra de ganske lyse til de næsten sorte, hvilke sidste særlig interesserede mig, fordi jeg havde hørt, at der var udsat en stor Præmie for den, der kunde frembringe en fuldkommen sort Georgine. Særlig Forkjærlighed havde min Fader for nogle højstammede Roser, blandt hvilke jeg husker en Mosrose, der maa være bleven betragtet som noget extrafint, da den altid blev nævnet med den bestemte Artikel. Der blev sagt: der er fire Knopper paa Mosrosen!

I de Tider saae man mindre paa Blomsternes decorative Virkning i Haven. Man dyrkede dem for deres egen Skyld, for at have den Fornøjelse at vande og pleje dem og for at plukke Buketter, hvormed man



prydede sine Stuer eller glædede sine Venner. Man kunde nemlig i den Tid ikke, som nu, gaa hen og købe en Buket, da der endnu aldeles ikke existerede Blomsterhandlere i Kjøbenhavn.

Et Par Gange om Ugen kom der en Nybodersmand og hjalp min Fader i Haven. Han hed *Kramer*, og vi kaldte ham »Havemanden«. Det var en lille, gammel Mand med kort Trøje paa, og en høj, sort »Floschat« paa Hovedet, det vil sige: en Filthat, der var børstet til den forkerte Side. Han havde to krumme Lillefingre, der særlig kom ham til Nytte til derpaa at hænge Bastbaandene, naar han skulde binde Planterne op.

I en lille Gaard bagved Nyebølles Væverier var der Kaniner. Det hændte nu engang imellem, at en af disse Kaniner slap ud af denne Gaard og kom ind i Haven. Det var naturligvis noget, som min Fader ikke holdt meget af, da de rodede op imellem Blomsterne. Vi fik derfor det Hverv af ham at jage Kaninerne ud. Disse Jagter staa for min Erindring som meget interessante, ja næsten farefulde; jeg forestillede mig nemlig, at det var vilde Dyr, Løver eller Tigere, vi jagede efter!

Engang hændte der noget nede i Haven, som gjorde et dybt Indtryk paa mig, og som i lang Tid derefter stod for min Barnefantasi som noget gaadefuldt, indtil det efterhaanden i Aarenes Løb blev udvasket af min Erindring. Nu, efter halvtredsindstyve Aars Forløb er denne lille Begivenhed bleven gjenkaldt for mig samtidig med, at jeg har faaet Gaaden løst.



En Formiddag sad der paa det Plankeværk, som skilte vor Have fra den stille Have ved Siden af, en stor og dejlig Fugl, som i Solskinnet glimrede, som om den var af Guld. Vi kaldte paa nogle Piger, som stod i Baggaarden, og fik at vide, at det var en Paafugl. Til vor store Overraskelse og Beundring slog den nu sin prægtige Hale ud, og vi stod maalløse overfor dette skønne Syn, som jo naturligvis var noget ganske nyt for os. Vi løb op for at kalde paa vore Forældre, men, inden de kom ned i Haven, var Synet forsvundet; Fuglen var fløjet.

Dengang kunde vi, saavidt jeg husker, ikke faa nogen Oplysning om, hvorfra den var kommen, og hvor den var fløjet hen.

I et halvt Aarhundrede havde jeg nu sikkert ikke tænkt paa denne Begivenhed, da jeg ifjor, ved at læse i Fru Sødrings Livserindringer, saae, at hun som Barn havde været i Besøg hos en Fru Topsøe, som boede i Amaliegade, og som i sin Have havde Paafugle. Nu stod pludselig den dejlige Fugl fra den Morgen ganske tydelig for min Erindring, og jeg havde faaet Løsningen paa en Gaade fra min Barndom. Det maa have været en af Fru Topsøes Paafugle, der havde forvildet sig og var fløjet hjem igjen.

Men jeg tør ikke opholde mig længere i Haven. Jeg hører min Faders Stemme, som raaber: »Nu skal I komme op fra Haven, Drengene! Det begynder at regne!«

Derfor nu op i Leiligheden!



Da mine Forældre blev gifte, fik de naturligvis Meubler i den saakaldte Frederik den Sjettes Stil, denne noget udartede Empire-Stil. De stode langs Væggene og aldrig midt ude i Stuen som nutildags. Leiligheden bestod af Dagligstuen, Spisestuen, min Faders Værelse, mine Forældres Sovekammer, Barnekammeret og endelig Salen. Hos mine Forældre var dog denne Sal ikke et saa helligt og utilgængeligt Sted som f. Ex. hos min Bedstemoder. Hos hende var Salen stor og øde som en Ørken. Henover Gulvtæppet laa fra den ene Dør til den anden lange Stykker Lærred, udenfor hvilke man ikke turde træde; Meublerne var overtrukne, og om Lysekronen var der hyllet Tøj.

Forskjellen mellem før og nu traadte imidlertid maaske allerstærkest frem, naar man kom ud i Kjøkkenet. Electrisk Lys, Gas, ja selv Petroleum vare jo dengang ukjendte Ting. En lille, osende Tranlampe med et døsigt Skjær var det eneste Lys, der om Aftenen kunde vejlede en, naar man skulde gennem Kjøkkenet ud i Pigekammeret. Vand i Kjøkkenet havde man heller ikke; der stod herude en stor Trætønde med Vand, og ved denne hang en Blik-Øse. Vandet blev baaret op fra Posten nede i Gaarden af en Morgenkarl, en »Morgenpeter«. At denne Post var i Orden, spillede en stor Rolle; med visse Mellemlum kom Vandkiggeren og saae den efter, og om Vinteren blev den omhyggelig indsvøbt i Halm, for at Vandet ikke skulde fryse i den.

I min tidligste Barndom blev der kogt og stegt



ved en aaben Skorsten; jeg kan nemlig tydelig huske, at mine Forældre fik Comfur. Det var dengang noget ganske nyt, og Flere, der kom i Besøg, maatte ud og beundre Ovn.

Men var der nu nogen Forskjel paa den Mad, der blev lavet dengang, og den, der nu bliver lavet? Ja og nej! i det store og væsentlige ere vel Næringsmidlerne de samme; men hvor mange Ting har man ikke nu, som man ikke havde dengang! Henkogte Sager existerede ikke; man var fuldstændig afhængig af Aarstiden: Grønærter i Grønærtetiden, Asparges i Aspargestiden! Udenfor den Tid — aldrig!

Hvor husker jeg det tydeligt, naar vi første Gang fik Grønærter! Det var altid paa Suppe, og, da de saa tidligt paa Aaret var dyre, var der naturligvis ikke mange. Min Fader, der endnu hørte til den Generation, der citerede latinske Classikere, undlod derfor heller aldrig at sige med Vergil:

»Apparent rari nantes in gurgite vasto.«

Og nu Asparges! Én Gang om Aaret var det en sat Ret, at vi skulde have Slikasparges, og dem købte min Fader selv. Med et Par af os Drengene begav han sig ud paa Nørrebro hos Gartner Hansen, hvor de skulde købes. Naar vi saa havde faaet dem, blev de pakkede ind i mange forskellige Pakker, hvoraf min Fader selv tog nogle i sine Lommer og fordelte de øvrige mellem os Drengene. Sagen var nemlig den, at de skulde smugles ind gjennem Consumptionen ved



Porten, hvor Toldbetjenten vel neppe vilde have ladet en større Pakke passere.

At man dengang hverken kendte Sardiner eller Hummer i Daaser, følger af sig selv, men kommer jo egentlig ikke Kjøkkenet ved. Af de Sager, som tilberedes i Kjøkkenet, veed jeg kun en eneste Ting, der slet ikke eksisterede dengang, nemlig Brugen af Rhabarberstilke til at lave den saa meget yndede Rhabarbergrød af. Men der var andre Ting, som man ikke kendte, saasom bayersk Øl og Sodavand.

Med Belysningen i Stuerne var det ikke synderlig bedre bevendt end i Kjøkkenet. I mange Familier brændte man Olie i de dengang nylig indførte Astrallamper. Men hos os, hvor der var temmelig lavt til Loftet, brændte vi altid Lys. Der var to Tællelys paa Bordet, og disse Lys maatte stadig pudses med en Lysesax. Som Børn vilde vi gjerne pudse Lysene; men min Fader sagde altid: »Du kan jo ikke gjøre det uden at slukke det« — saa prøvede vi, men slukkede det naturligtvis i Almindelighed. Naar der var Selskab, blev der brændt Voxlys, og noget senere indførtes Stearin- og Margarinlys.

I Stuerne blev der brændt Brænde, i Kjøkkenet Brænde og Tørv. En Søster til Madam Nyebølle var gift med en Skipper *Gammelgaard*, som hvert Efteraar bragte os Brændselen for Vinteren. Naar det nu blev meldt, at Skipper *Gammelgaard* var kommen til Byen med sin Ladning, saa blev der travlt i Gaarden. Brændet blev kjørt op fra Skibet og stablet op i Gaarden, og den næste Dag kom saa Savskjærerne og Brændehuggerne.



Der var i Almindelighed to, som savede, og en eller to, som huggede. I Timevis kunde vi som Drengeligge i Vinduet og se paa dette Liv i Gaarden.

Tørven til Kjøkkenet blev bragt af en Bonde fra Kulsviereggen. Kul som Brændselmateriale kjendte vi dengang endnu aldeles ikke.

Vi holdt to Piger: en Kokkepige og en Barnepige. Der kom ogsaa i længere Tid ad Gangen en Pige og hjalp til med Syning og andet; vi var nemlig i Løbet af de første 8 Aar af mine Forældres Ægteskab bleven 5 Drengeligge, saa der var nok at tage vare.



Bredgade for et halvt Aarhundrede siden.

Som Børn var det os naturligvis en stor Fornøjelse at ligge paa Knæ paa en Stol og kigge ud ad Vinduet for at se paa det Liv, som færdedes paa Gaden. Iden jeg imidlertid kommer til at tale om den Tids Liv og den Tids Færdsel, skal jeg søge at beskrive, hvorledes Bredgade saae ud for et halvt Aarhundrede siden. Ganske vist laa Bredgade paa det samme Sted, hvor den nu ligger, og havde samme Længde og Bredde som nu, men hvor meget har dog ikke forandret sig siden dengang!

Naar man kom fra Kongens Nytorv, havde man, ligesom nu, paa Hjørnet paa sin venstre Haand det Thott'ske Palais, og med det er der ikke sket nogen væsentlig Forandring; men ligeoverfor paa højre Haand — ved Siden af det lille Kannewurf'ske Hus, som endnu staar uforandret — laa, lidt tilbage fra Gadelinien, med en Mur og nogle Træer foran, det Collin'ske Hus, en ganske aparte lille Bygning, som med sin Svalegang mindede om længst forsvundne Dage, idet det i sin



Tid var blevet bygget af en fremmed Gesandt som Landsted paa Hallandsaas udenfor Østerport.

Naar man nu gik videre ned ad Bredgade, var der, saa vidt jeg mindes, ikke en eneste Butik, førend man kom til Urtekræmmer Been's, der saae ud omtrent som for kort Tid siden, men dengang spillede en Rolle som en af Byens pragtfuldeste Butikker. Naar man dernæst kom til Hjørnet af Dronningens Tværgade, der, hvor det nuværende Hotel Phønix ligger, laa et lille, efter vor Tids Fordringer meget uanseeligt Hôtel ved Navn »Stadt Hamburg«. Udenfor paa Hjørnet stod altid en Klynge Landsoldater, der dengang brugtes til at besørge de nuværende Bybudes Tjeneste.

Ofte havde ogsaa her en Fuglekræmmer sit Stade med sine Bure opstillede mellem Landsoldaternes Bærebøre. Paa det andet Hjørne laa, ligesom nu, det Moltke'ske Palais, der den Gang dog var hvidmalet og ikke endnu var bleven udvidet med den Bygning, hvori Galleriet findes, og med den anden Bygning ud imod Bredgade. Lige overfor, bag det smukke Jernrækværk, laa i aristokratisk Ensomhed det Schimmelmann'ske Palais, men de smaa Pavilloner ud mod Bredgade eksisterede ikke dengang. De næste Bygninger paa højre Haand ere omtrent uforandrede, og man kom nu til Palais'et, hvor Prinds Ferdinand og Prindsesse Caroline boede; derefter, paa den anden Side Frederiksgade, til det Palais, hvor Prinds Frederik af Hessen, vor nuværende Dronnings Broder, boede. Han kaldtes »den russiske Prinds«, fordi han havde været gift med den russiske Storfyrstinde Alexandra, som døde efter et ganske kort



Ægteskab. Længere ude kom man til chirurgisk Akademi, den catholske Kirke, der netop blev bygget i disse Aar, og Frederiks Hospital og endelig, længst ude, til Søcadetakademiet. De store Hjørnестeder mod Toldbodvejen eksisterede ikke dengang; der var kun en Mur ud imod Gaden.

Paa venstre Side af Gaden laa ved Siden af det Moltke'ske Palais en lang Række ensformige Bygninger, hvoraf den nærmeste tilhørte Grev *Moltke* og en anden Kammerherre *Scavenius* til Gjorslev. Derefter kom man til en lang Mur, bagved hvilken laa den saakaldte Marmorplads, i hvis Midte stod Ruinen eller rettere de ufuldendte Brudstykker af den projecterede Marmorkirke. Selve Pladsen var lejet ud til Stenhuggere, som her tilhuggede og savede Marmorblokke til Gravmonumenter. Naar Porten til Marmorpladsen stod aaben, var det en stor Glæde for os som Børn at smutte derind og se paa Stensaverne og opsamle smaa Stykker Marmor, som vi betragtede som Kostbarheder. Men det var ikke blot de Kostbarheder, vi troede at finde i dette Eldorado, der lokkede os; selve Ruinen og de store, græsbevroede Marmorblokke, der laa omkring den, havde noget mystisk ved sig, som satte Barnephantasien stærkt i Bevægelse. Højt oppe i en Revne groede nogle Buske, der tegnede sig malerisk imod de graa Stenmasser, og om hvilke vi Børn med en vis Beundring fortalte hinanden, at de var spirede af et Frø, som var bragt derop af en Fugl.

At kravle omkring paa denne Ruin og at trænge dybere og dybere ind i de mørke Gange og Kroge



kunde fylde os med Rædsel, i Særdeleshed, naar dertil kom Tanken om, at Porten til Marmorpladsen kunde blive lukket, og vi saaledes blive nødte til at tilbringe Natten derinde. Ud til Marmorpladsen vendte et lille mystisk udseende Hus, hvori der boede en Mand, som vi undertiden saae lukke sig ind ad Gadedøren med en stor Nøgle, og som vi kaldte »Eneboeren«.

Saa kom man til den nuværende Fredericiagade, der dengang paa Stykket til højre hed Blancogade og til venstre Akademiegade efter den store Bygning, som laa paa Hjørnet, og som brugtes som Landcadet-akademi. Den var, som bekjendt, oprindelig bygget til Operahus og er nu endt som Rigsdagsbygning. Fra denne og lige ud til Toldbodvejen var der kun høje Mure. Bagved en af dem havde Fattigvæsenet en Skole; det var den saakaldte »blaa Drengeskole«, som Studenten i Andersens »Lykkens Kalosker« var saa bange for, da han stod i Klemme i Hospitalsgitteret. Længere henne, hvor der nu knejser store Bygninger, var der Haver, og der blev sagt, at dette Terrain ikke maatte bebygges, for ikke at hindre Adgangen af frisk Luft til det ligeoverfor liggende Hospital.

Hoffet, som boede paa Amalienborg, i Forbindelse med dem, der færdedes til og fra de forskjellige her nævnte Bygninger, gav Færdselen i Gaden en Karakter, der er vidt forskjellig fra, hvad man nu kan se i en kjøbenhavnsk Gade.

Naar vi nu laa i Vinduet og kiggede ud paa Gaden, saae vi stadig de kongelige Vogne med deres røde Kudske med de trekantede Hatte, og de landgrevelig-



hessiske med de blaa Kudske, der altid kjørte denne Vej fra Amalienborg. Særlig beundrede vi Prinds Frederiks Equipager, fordi hans Kudske havde pudrede Bukkelparykker; men allermest beundrede vi dog et lille Kjoretøj, forspændt med to Heste og med en tredje løbende løst bunden ved Siden af, som Prinds Frederik havde faaet som Foræring af Kejseren af Rusland, og som kjørtes af en statelig Kudsk med langt Skjæg, der naaede ham helt ned til Bæltstedet; han kaldtes i Almindelighed »den russiske Kudsk« og kjørte undertiden ogsaa ellers for Prindsen.

Naar Hoffet kjørte fra Amalienborg, blev der altid kjørt gennem Frederiksgade og Bredgade til Kongens Nytorv; ved »Geburtsdag«- og Festforestillinger i det kongelige Theater kjørte Kongen i Guldkareth med fire hvide Heste for. Det var det saakaldte »hvidfødte Stod«, fuldstændig hvide med røde Muler, hvoraf der fandtes otte, som brugtes ved særlig højtidelige Leiligheder som, for Exempel, Kongebegravelser. Seletøjet var rødt med Guldbesætning; foran Vognen gik to Løbere med Blomsterkurve paa Hovedet. Naar de om Aftenen vendte tilbage fra en saadan Festforestilling, bare Løberne Fakler, og saa var i Almindelighed hele Gaden illumineret.

Saa var der Kaneturene om Vinteren, smaa Enspænderkaner med en Dame indeni og en af de fyrstelige Personer eller en Hofkavaler bagpaa som Kudsk. Hestene var prydede med pragtfulde Kanetæpper, klingende Bjælder, Topper og kulørt Hestehaarssveif. Foran hver Kane red en Forrider, som uafsladelig

kaldede med en lang Pidsk; foran selve Herskabernes Kaner, to Forridere. Nogle enkelte af de ældre Damer ved Hoffet kjørte i Tospænderkaner, som saa kjørtes af en rød Kudsk, der stod bagpaa med en stor Pelshue paa Hovedet. Det hele Optog kjørte altid op til Kongens Nytorv, her kjørtes en Gang rundt om Hesten, hvorefter der kjørtes ud til et af de nærliggende Slotte, hvor der souperedes. Naar Selskabet saa kom hjem om Aftene, havde Forriderne Fakler eller Lygter, hvilket gav det hele en vis Højtidelighed, og det var for os Børn et Spørgsmaal af den allerstørste Vigtighed at faa Lov til at »blive oppe« og se dem komme tilbage med Fakler.

Et af de vigtigste af Hoffets Optog foregik en Gang hvert Aar, nemlig, naar Kongen i Marts Maaned kjørte til Højesteret for at aabne den. Frederik den Sjette havde ved denne Leilighed baaret Admiralsuniform; men Christian den Ottende lod sig gjøre en særegen Kongedragt, Fløjels Kjole med Knapper med Diamanter i. Omtrent fjorten Dage før denne Højtidelighed foregik der imidlertid noget, som endnu mere end de kongelige Optog vakte Beundring, nemlig, naar Herolderne, som det hed, »red Herredag ind«, det vil sige, oplæste det kongelige Rescript, hvori det kundgjordes, at Kongen den og den Dag vilde aabne Højesteret. Herolderne vare iførte røde Fløjels Kofter med det danske Vaaben broderet i Guld paa Brystet og paa Ryggen. De var til Hest og ledsagedes af en Afdeling af Livgarden til Hest med deres forgyldte Kyradser og af hele Gardens Musikkorps, ridende paa Skimler. I



Musikkorpset vakte altid de to Paukeslagere Opmærksomhed. De havde en Pauke hængende paa hver Side af Sadlen, som var smykket med et langt, guldbroderet Silkedraperi, der med sine Fryndser naaede næsten ned til Jorden.

Dette Optog kom nu ridende hen ad Gaden; Garden dannede en Halvkreds udenfor Prinds Ferdinands Palais, som kun laa et Hus fra, hvor vi boede, hvorved vi altsaa havde god Leilighed til at iagttage det hele Optrin fra vore Vinduer; Musikkorpset spillede et Stykke, Herolderne red frem i Midten og oplæste Rescriptet; der blev atter spillet et Stykke, og derpaa red de videre for at gjentage Oplæsningen andre Steder.

En skjærende Modsætning til al denne Pragt dannedes af de tause, stilfærdige Porteurer i deres mørkegrønne Kjoler, som i »siddende« eller »liggende« Portechaiser transporterede de Syge til og fra Frederiks Hospital. Man havde dengang endnu ikke Sygevogne.

Men foruden al denne kjørende, ridende og bærende Færdsel saae vi fra vore Vinduer ogsaa en Færdsel til Fods, som man ikke mere nu kan se den i en kjøbenhavnsk Gade.

Der var da først Landcaderterne og Søcaderterne, der flere Gange om Dagen gik til og fra de længere henne i Gaden liggende Akademier. Dengang optoges Drengene paa Akademierne allerede i en meget tidlig Alder, flere Aar før Confirmationen, og det vilde naturligvis nu være fuldstændig komisk at se saadanne Smaa-fyre i Uniform. De smaa uconfirmerede Søcaderter

deltog i Extratimer i Religionsundervisning paa Akademiet og kaldtes i den Anledning af de ældre Cadetter for »Christendomsgæster«.

Landcadetterne havde røde Kjoler, Sabel og Patronstaske i Bandoleer over Skulderen, en høj Chacot paa Hovedet med en Pompon saa høj, at Afstanden fra Spidsen af Pomponen til Ansigtet hos de mindste af dem kunde være ligesaa stor som Afstanden fra Ansigtet til Fødderne. Søcadetterne havde blaa Kjoler med Ankerknapper, rød Krave og røde Opslag paa Ærmerne og en stor, trekantet Hat paa Hovedet. Til daglig gik dog i det mindste de mindre med Trøje og Kasket. Baade Land- og Søcadetter havde om Sommeren Benklæder af den Slags blaa og hvidstribede Lærred, som kaldes Cadettøj. Landcadetterne havde jeg ikke nogen synderlig personlig Kjendskab til; men Søcadetterne kjendte jeg næsten alle af Navn, da min Fader jo den Gang var Lærer paa Søkadetakademiet. At der af den Generation, der dengang færdedes til og fra Akademiet, kun er faa tilbage, og endnu færre i activ Tjeneste i Marinen, er indlysende, naar man tænker paa, at Marinens nuværende Chef, Hans Excellence Viceadmiral *Meldal*, dengang først som en lille Cadet, og senere som Underofficer med Epaulette paa den ene Skulder, var iblandt dem. Om Søndagen gik Landcadetterne i samlet Trop til Garnisonskirken, Søcadetterne i Holmens Kirke.

Der skal til sine Tider have været et lidt spændt Forhold mellem Cadetterne paa de to Akademier, og det hændte maaske en og anden Gang, at en Søcadet i Forbigaaende kaldte en Landcadet for »Landkrabbe«



og det fortæltes, at engang — rigtignok i en Periode, der ligger noget tidligere end denne — gik Naturen over Optugtelsen hos to saadanne Smaafyre, og de var lige paa Nippet til at ryge i hinanden for at afgjøre deres Mellemværende med Næverne, da en tredje lille Fyr fik dem til at afstaa fra deres Forehavende, ved med fuldstændig Værdighed at sige til dem: »Mine Herrer! Husk paa, at De bærer Hans Majestæt Kongens Uniform.« I vor Tid synes ganske vist en saadan Replik af en Dreng paa knap tolv Aar udelukkende komisk; men den viser paa den anden Side, hvorledes den militaire Aand og Respecten for Uniformen blev indpodet disse vordende Officerer fra Barnsben af.

Dette var nu Eleverne fra de to fine Instituter, der laa i Bredgade; men fra Fattigskolen, som ogsaa laa derude bag den lange Mur, kom flere Gange om Dagen en Strøm af Smaafyre, enten paa bare Ben eller med klappende Træsko. Strømper troer jeg ikke, de kjendte! Naar de vare komne lidt ned ad Bredgade, satte de sig ned paa Fliserne, stillede Træskoene ved Siden af og hengav sig til den dengang for saadanne Fyre yndede Idræt at »rave i Rendestenen«. En Rendesten var nemlig i den Tid en dyb Kløft med en rivende Strøm af snavset Vand, som medførte en stor Mængde forskelligartede Smaagjenstande — maaske en og anden Gang ogsaa en »standhaftig Tinsoldat« i en Papirsbaad — og ikke sjældent Kobberpenge, særlig de saakaldte »store Toskillinger«. Mange Gange har jeg staaet og seet paa, om disse Dreng fandt noget, naar de, ligesom Kaliforniens første Guldgravere, vejede Flodens Dynd i



deres Hænder og sigtede det mellem deres Fingre, og det er forbausende, at jeg ikke en enkelt Gang, men mange Gange har seet dem fiske en stor Toskilling op. At de ofte kunde være til nogen Gêne for dem, der spadserede paa Fortovet, er jo en Selvfølge. Der fortælles, at, da *Anders Sandøe Ørsted* engang kom gaende ned ad Gaden i sine egne Tanker, kom han til at støde til saadan en Dreng, saa at han var lige ved at gaa paa Næsen ud i Strømmen; Drengen blev naturligvis fornærmet, vendte sig om og sagde til den gamle Minister: »Sikken et Fæ!« — »Nej, min lille Ven! Et Fæ er jeg ikke,« svarede Ørsted.

Under et stærkt Regnskyl kunde Rendestenene ikke tage alt Vandet; saa løftedes Rendestensbrædterne fra deres Leje og gik i Drift langt nedad Gaden, og saa kunde man se saadan en barbenet Dreng med Benklæderne smøget op til Knæerne, med en hoverende Mine og klapprende med Træskoene, som han havde paa Hænderne, sejle stolt nedad Gaden paa et Rendestensbrædt, medens Vandet skvulpede ham om Fødderne. Naar Regnskyllet var hørt op, kom Portnere og Gaardskarle ud af deres Huler, for at søge efter deres respective Rendestensbrædter, og mangen en Portner maatte skjældende og bandende løbe fra Sct. Annæ Plads helt ned til Blancogade, inden han fandt sit Brædt.

Hyppigt kom ogsaa en Deling »Slaver« forbi, ført af en eller to Slavesergenter. De blev ført ud paa Arbeide i Grønningen eller paa Glacieren. En saadan Slave var klædt i en kort Trøje, der paa den ene Halvdel var sort, paa den anden graa. Dertil havde



han Knæbenklæder, der ligeledes vare sorte og graa, saaledes at under den sorte Del af Trøjen sad det graa Buxeben og omvendt, ligesom et Dambrædt. Under Knæet havde de en Jernring, der ved en kort Jernlænke var forbunden med en anden, som sad længere nede. Særlig husker jeg en vestindisk Slave, der var sort, og som vi altid kaldte »Neger-slaven«. Det var forresten »skikkelige Folk«, som jeg mange Gange har talt med, naar de falbød de Smaating, som de forarbejdede til Legetøj for Børn. De kunde ogsaa udlejes til Private, for at gaa tilhaande i Haver med Gravning og lignende Arbeide. Om Fru Schönberg, som jeg tidligere har nævnt, fortaltes der, at hun havde en saadan Slave, ledsaget af en Sergent, gaaende i sin Have ude paa Gammel Kongevej, hvor hun havde sit Landsted. Som hun nu sad oppe i sin Stue, opdagede hun, at hendes Strikkegarn var sluppet op. Hun gik altsaa ned i Haven og sagde til Slaven:

»Aa, lille Slave! Vilde De ikke gaa ind til Mitchel for mig og købe mig noget Strikkegarn?«

»Nej, det kan jeg ikke,« svarede Slaven, »for Sergenten skal passe paa mig!«

Saa gik Fru Schönberg til Sergenten og sagde til ham, om han vilde gaa det Ærinde for hende; men han svarede, at det kunde han ikke, »for han skulde passe paa Slaven«. Men det generede ikke Fru Schönberg, hun svarede ganske roligt:

»Aa, bryd De Dem bare ikke om det! Jeg ta'er mit Strikketøj og sætter mig her ned i Haven, saa skal jeg nok passe paa ham saa længe!«



Men det nyttede ikke, Slaven og Sergenten var uadskilleligt knyttede til hinanden.

Trods de dybe Rendestene og den slette Brolægning, og skjøndt der dengang hverken kjendtes Asphalt eller brede Fliser, spadseredes der dog gjerne i Bredgade, særlig af den fashionable Verden. Færdslen kunde selvfølgelig dengang ikke være saa stor og saa almindelig som nu. Kjøbenhavn var kun en lille By, og hele Bourgeoisiet trak en anden Vej, nemlig ud ad Vesterport, dels af gammel Vane fra Frederik den Sjettes Tid, da Hoffet boede paa Frederiksberg og sejlede i Kanalerne, dels fordi man herude kunde sætte sig et bestemt Maal paa Alleenberg eller Rosenlund eller hos Lars Mathiesen eller i Slotskroen. At gaa ud ad Bredgade førte nemlig dengang ikke til noget; højst kunde man komme ud paa Toldboden, men Langelinie var lukket for det store Publicum; for at komme derind, maatte man have Tegn, ligesom nu til Castelsvolden. Et saadant Tegn gjaldt for flere Personer, og det var ikke sjældent, at man, naar man kom ud i Grønningen, fik den Anmodning af ganske fremmede Personer, som saae, at man stiledede ad Langelinie til, om de maatte følge med ind. Der fortælles, at en Dag spadserede gamle *Christen Niemann Rosenkilde* med en Ven i en ivrig Passiar hen imod Indgangen til Langelinie. Da de vare i nogen Afstand fra Porten, sagde Vennen til Rosenkilde: »Har Du Tegn?« — »Nej, jeg har ikke.« — »Ja, jeg heller ikke.« — »Aa, vi skal nok komme ind uden det. Lad blot mig gaa i Forvejen, og hold Dig lidt bagved.«



Da Rosenkilde kom hen til Skildvagten, sagde han til ham, idet han pegede paa sin Ven: »Den Herre gaar med mig.« — »Ja vel!« svarede Skildvagten og lod dem begge gaa ind uden Tegn.

Men tilbage til Fodgjængerne i Bredgade! For at begynde med de allerhøjeste Personer, maa vi da først nævne Kongen, altid ledsaget af en Adjutant; ligesaa lidt Dronning *Caroline Amalie* som Enkedronning *Marie Sophie Frederikke* mindes jeg nogensinde at have seet til Fods paa Gaden. Af Kongens to Søstre var den ene, Prindsesse *Juliane*, Enke efter Prindsen af *Hessen-Philipthal-Barchfeld* og boede i Store Kongensgade der, hvor nu Apotheket er; den yngre var gift med Landgreven af *Hessen-Kassel*; ogsaa disse viste sig kun sjældent paa Gaden; men den sidstes Gemal, *Landgreven*, eller, som han af Menigmand kaldtes, »Gobernøren«, fordi han havde været eller maaske endnu var, Gouverneur i Kjøbenhavn, saae man hyppigt. Han var en ældre Mand med en gammeldags, militair Holdning og en ganske lille Knebelsbart, saaledes som den dengang bares af Militaire.

Men saaes disse Medlemmer af Kongehuset kun mere eller mindre hyppigt paa Gaden, saa var det modsatte Tilfældet med Kongens Broder, Prinds *Ferdinand*, eller, som han af Menigmand kaldtes, »Nante«. Han færdedes paa Gaden baade tidlig og silde. Det var en lille Mand med krumme Arme og smaa, trippende Skridt, der gik, som om han altid havde travlt, stadig hilsende til alle Sider. Hans Gemalinde, Prindsesse *Caroline*, Frederik den Sjettes Datter, fulgtes ofte med ham. Smuk havde hun

vistnok aldrig været, og hvad der gjorde hende endnu mindre smuk var, at hun tre Gange var bleven forbrændt i Ansigtet, som derfor var fuldt af Ar efter disse Brandsaar. De yngre Prindser og Prindsesser færdedes hyppigt til Fods paa Gaden. Men saa var der endnu en Person, der saa godt som regnedes med til Familien, og som undertiden spadserede med Kongen og meget hyppigt med Landgreven; det var Prinds *Bentheim*. Han havde en lille Apanage fra et lille tydsk Hof, men levede her som Ven ved Hoffet og boede i en Bygning, som stod i Forbindelse med Prinds Ferdinands Palais ud imod Bredgade, men nu er solgt fra. Af Statur og Legemsbygning havde han, især naar man saae ham bagfra, en vis Lighed med Christian den Ottende, og dette gav Anledning til, at Menigmand sagde om ham, at han »gik med Kongens aflagte Klæder.«

Det halve Aarhundrede, som ligger imellem dengang og nu, har ved hele sin Samfundsudvikling frembragt en høj Grad af Lighed i Folks Ydre og udslettet det særlig karakteristiske Præg, hvorpaa man kunde kjende de forskellige Stænder. De Personer, der hørte til Hoffet eller var Medlemmer af Corps diplomatique, havde deres særlige Præg, som gjorde, at man kjendte dem, og som gjør, at de staar saa levende for min Hukommelse.

Der gik da Overkammerjunkeren, den gamle Grev *Yoldi*, en ganske lille Mand, med mørke, spillende Øjne og en stor, krum Næse, med et Præg af Fornemhed, som man ikke kjender i vore Dage; men han var

ogsaa fornem, saa fornem, som man slet ikke mere kan være det nutildags. Der fortælles, at, da han en Dag kom fra Frederik den Sjettes Taffel, sagde han: »Jeg var ganske alene idag ved Majestæternes Taffel.« Dermed mente han, at der var ikke andre Excelencer.

Der gik Overhofmarskalk *Lewetzow*, en høj, mager og elegant Skikkelse med et fint Udtryk i Ansigtet. Man saae strax paa ham, at han var den fuldendte Hofmand, og man sagde om ham, at han aldrig havde lænet sig til en Stoleryg, naar der var Nogen til Stede.

Der gik Dronningens Hofchef, Grev *Blücher-Altona*, en høj, statelig Skikkelse, svær og bredskuldret, kraftig som en Ridder fra Middelalderen, der egentlig burde gaa i Rustning. Han havde et smukt militairisk Ansigt med Knebelsbart og var den stateligste Skikkelse, jeg nogensinde har seet, baade før og siden. Han boede paa første Sal i Schimmelmans Palais og boede saaledes i Hus med en anden Personlighed, som ofte kom forbi. Det var *Dankwardt*, en fin gammel Mand, som paa Grund af sin lange, diplomatiske Løbebane naturligvis var bedækket med fremmede Ordener, og som derfor bar et ualmindelig bredt Ordensbaand, sammensat af de forskjelligste Farver, baade i sin Frakke og i sin Overfrakke. Han var Pebersvend, men overfor Damer viste han altid den fineste Courtoisie. Min Fader kjendte ham godt, og jeg mindes endnu, hvorledes han flere Gange, naar han mødte mine Forældre paa Gaden, spøgende sagde til min Moder: »Jeg har aldrig glemt



den Gang, da jeg havde den Glæde at bortføre Dem, naadige Frue.« Det sigtede til en Aften, da mine Forældre havde været i Hoftheatret, rimeligvis for at høre Italienerne, og da det efter Forestillingen havde været et saa forfærdeligt Vejr, at det var en fuldstændig Umulighed for en Dame at gaa hjem. Mine Forældre stod raadville i Buegangen, en Vogn var ikke til at opdrive; da kom gamle Dankwardt og tilbød min Moder en Plads i sin lille Coupé, der kun kunde rumme to Personer, saa at han altsaa ikke kunde tilbyde min Fader en Plads, og saaledes kom hun tør hjem.

En Skikkelse af den aristokratiske Verden, som sjældent undlod nogen Dag at gjøre et Slag op ad Bredgade var Baron *Ivar Rosenkrantz*, almindelig bekendt i hele Kjøbenhavn under Navnet »den røde Baron«. Det var en høj, imponerende Personlighed med en lidt tyk Mave, dækket af en blomstret Vest med en svær Guldkjæde. Han havde egentlig et ganske fint Ansigt, men var rødhaaret og havde derfor den lidt rødlige Teint, som hyppig findes hos disse. Han satte aabenbart Pris paa at vække Opmærksomhed og gjøre Figur paa Gaden og opnaede det ogsaa i fuldt Maal, idet han nemlig ikke alene hyppig afbildedes i »Corsaren«, men endogsaa var afbildet i hel Figur paa et Skilt hos en Cigarhandler i Strandstræde, hvor han fremstilledes dampende paa en stor Cigar. At ryge Cigar paa Gaden var dengang nemlig ikke saa almindeligt som nu. Der fortæltes mange Historier om ham i Byen; han gik altid med lysegule Handsker og skulde



engang have sagt, at man maatte være Adelsmand for at kunne føle, hvad det vilde sige at tage et Par nye Handsker paa hver Morgen.

Forøvrigt levede han ikke udelukkende i den aristokratiske Verden, men omgikkes ogsaa sine Jævnaldrende i Studenterverdenen og kom hyppigt i Studenterforeningen, hvor der dog ikke sjældent dreves Gjak med ham. En Aften sad han tilligemed den dengang toneangivende Kreds fra Studenterforeningenovre hos Mini, efter at der havde gaaet et Stykke paa det kongelige Theater, som ikke havde gjort synderlig Lykke. Paa Spørgsmaal af En, som ikke havde seet Stykket, svarede *Philipsen*, der var bekjendt for sine gode Indfald, og som jeg senere kommer til at omtale:

»Stykket var kun daarligt, hele Publikum hyssede; der var kun et eneste Asen, som klappede.«

»Hr. Philipsen! Jeg maa gjøre Dem opmærksom paa, at det var mig,« sagde Baronen med megen Værdighed.

»Ja, var det ikke det, jeg sagde!« svarede Philipsen.

Rosenkrantz var forresten ingenlunde et Menneske uden Begavelse og beklædte i en senere Tid flere ansvarsfulde Poster. At han var i Besiddelse af en vis Selvironi, kan sees af følgende lille Træk. En Ven af mig var i senere Aar Huslærer hos Grev *Holstein* paa Holsteinborg, hvor Baron Rosenkrantz, der dengang var Udskrivningschef i Nærheden, var en jævnlig Gæst. En Eftermiddag sad min Ven og skrev Brev hjem til sin gamle Moder; men Baronen kom op til ham paa hans Værelse for at passiare med ham og blev siddende flere Timer. Da han gik, sagde han: »Nu fik De ikke



Deres Brev færdigt.« — »Nej,« svarede han, »saa skriver jeg det færdigt i Morgen og føjer til, at jeg blev forstyrret af Baron Rosenkrantz.« — »Nej, det skriver De ikke.« — »Jo.« — »Nej, De skriver, at De blev forstyrret af »den røde Baron«, ellers veed Deres Moder jo slet ikke, hvem det er.« —

Mange andre unge Damer og Herrer af den fine Verden færdedes stadig forbi vore Vinduer, og særlig mindes jeg den senere Conseilspræsident Grev *Holstein-Holsteinborg*, der dengang var en ung Dandy, som hver Dag kom og hentede sin Forlovede, Frøken *Zahrtmann*, som boede ved Siden af os, for at spadsere med hende. En Sommerdag mindes jeg, at de gjorde særlig Opsigt, idet de begge vare klædte i lyse Sommerdragter af Nankin eller ublegt Lærred, syet af samme Tøj til dem begge to.

Corps diplomatique spillede dengang en ganske anden Rolle i det københavnske Liv, end det gjør nu. De hyppige Forflyttelser, som nu finde Sted, kjendte man ikke dengang, og mange Diplomater levede i en saa lang Aarrække, at de kom til at danne et Led i det københavnske Liv. Min Fader fortalte, at under Frederik den Sjette var her en gammel sachsisk Gesandt, der i den Grad havde indlevet sig i det københavnske Liv, at han blev valgt til Formand i Kongens Klub. Udenlandske Diplomater blev dengang heller ikke sjældent forlovede og gifte med danske Damer, saaledes den belgiske Gesandt *Beaulieu* med en Comtesse *Ahlefeldt*, der boede ligeoverfor os, og den portugisiske Gesandt *Roboredo* med en Frøken *Zahrtmann*,



der boede ved Siden af os; ligeledes blev to Døttre af den svenske Minister, Baron *Lagerheim*, gifte med Danske.

Den engelske Gesandt, Mr. *Wynn*, eller, som han senere kom til at hedde, »Sir Henry«, var en høj, svær Mand, hvis Klæder hang paa ham, som de kun kan hænge paa en Englænder. Jeg kom i senere Tider altid til at tænke paa ham, naar jeg i det engelske Blad »Punch« saae Afbildninger af Lord Palmerstone, »Old Pam«, uden at jeg dog tør paastaa, at der var nogen egentlig Lighed. Han spadserede stadig med sin Kone, *Lady Esther*, en lille, mager Dame med et stillestaaende, ægte engelsk Ansigt; men de gik aldrig ved Siden af hinanden, hun gik altid foran og han bagefter. Naar han nu vilde sige noget til hende, raabte han højt: »Esther!«, og hun svarede »Yes!« uden at vende Hovedet hverken tilhøjre eller tilvenstre, og saadan kunde de føre en lang Conversation uden at se paa hinanden. Ofte fulgtes de af deres to Døttre, et Par høje, slanke og elegante, unge Damer, som en for en fulgte bagefter Sir Henry.

Men det mærkeligste Medlem af Familien Wynn var dog en Søn, som var bekendt over hele Kjøbenhavn under Navnet »den engelske Dværg«. Han var ganske lille, havde et Hoved af en ganske urimelig Størrelse, var umaneerlig grim af Ansigt og var i den Grad hulbenet, at det saae ud som en Krop ovenpaa et Tøndebaand. Hænderne bar han altid paa Ryggen, og saaledes vraltede han henad Gaden, fulgt af en sort, langhaaret Hund, som var saa stor, at den akkurat

kunde staa under hans Arm; han holdt meget af at spadsere med de højeste Gardeofficerer, og der blev sagt, at han paa Ballerne altid gjorde Cour til de højeste Damer.

Naar han faldt, kunde han ikke rejse sig op, og af og til drev unge Herrer af hans Bekjendtskab den Sport at vælte ham om, for bagefter at faa ham til at love at give Champagne, naar de hjalp ham op igjen. Der gik forresten det Sagn, at der i den Wynn'ske Familie i flere Generationer tilbage havde været en Dværg af et lignende Udseende.

Allerede i de Aar saae man en Mand, som i en lang Række af Aar skulde blive en stadig og velkjendt Skikkelse paa Kjøbenhavns Gader; det var den franske Minister, *Dotezac*. Han var en Mand med fine, elegante Ansigtstræk, i sin Ungdom vistnok meget smuk. Han havde et stort, purret Haar, Klemmelorgnet paa Næsen, Stokken i Lommen eller hængende over Armen og tyggede altid paa en Cigar. Han var af borgerlig Fødsel, Søn af en Karethmager i Bordeaux, og efterat han havde været fransk Minister her under Louis-Philippe, vedblev han at repræsentere den franske Regjering her ved Hoffet ogsaa efter Februarrevolutionen 1848, under Republikken. I den Anledning drev de andre Diplomater den Spas med ham at kalde ham »Citoyen Otezac«, som om han tidligere havde hedt d'Otezac, da man jo nemlig efter Republikkens Indførelse ikke kunde hedde »de«. Han blev her ogsaa under Kejserdømmet i mange Aar og forlod vistnok i den Tid ikke Kjøbenhavn en eneste Dag. I detmindste beklagede en

fransk Legationssecretair, der var her i 1848, *du Chesne de Bellecourt*, sig over, at hans Minister aldrig forlod sin Post, saa at han ikke selv kunde faa Leilighed til nogensinde at besørge Forretningerne som *Chargé d'affaires*.

Saa mindes jeg endnu en brasiliansk Gesandt, *Carvalho*, en lillebitte, spinkel Mand med sort, kruset Haar, der havde en høj, tyk, blond Kone. Der blev fortalt om dem, at, da en Læge engang blev kaldet til Fru *Carvalho*, der var bleven pludselig syg, troede han, at Manden, der laa i Sengen ved Siden af, og af hvem han kun kunde se Haaret, var en sort Pudelhund.

Mange Ting, som vare karakteristiske paa Gaderne i hin Tid uden at være det særlig for Bredgade, ere saa ofte fortalte, at jeg ikke her skal give en Beskrivelse deraf; saaledes Vægteren, der raabte hver Time og peb, naar der var Ildløs, Alarmtrommen, der gik, naar Ildløsen var saa stærk, at Borgerskabet skulde sammenkaldes, Slufferne, der kørte med Vandtønderne til Brandstedet, Hunderakkeren og hans Medhjælpere, der gik paa Jagt efter de Hunde, som ingen »Tegn« havde, de mange Kjærlinger, Piger og Mænd, der raabte med deres Varer paa Gaden, saasom Rejemanden, der spadserede stolt nedad Gaden med det store Rejenæt paa en Stang over Skulderen, og som med sin Bastemme secunderede Kjærlingerne, naar de med en høj Discant raabte deres: »Hær er levende Rejer, Pigær.« En Fiskermand fra Skovshoved, med en stor Fiskekurv paa Ryggen, fik os altid til at flyve til Vinduet; vi kaldte ham »Jomfruen«, fordi han, trods sin kraftige

Skikkelse, havde en fuldstændig Fruentimmerstemme. Saa var der »Kopfmanden«, der paa Hovedet bar et Brædt, hvorpaa der stod en hel Samling af Gibbsfigurer, paa hvilke han henlede Opmærksomheden ved stadig at raabe: »Kopf! Kopf!«

At naturligvis den Tids Karrikaturer, hvoraf der var mange flere end nu, saasom »Rundetaarn«, »Baron Kis«, den historiske Forfatter *Jørgensen Jomtou* og *Hollard Nielsen*, »Prindsen af Valois«, som han kaldtes, fordi han underskrev sig »Hollard, Prinds af Valois«, ogsaa af og til kom ud i Bredgade, er jo en Selvfølge.

To Gange i dette Tidsrum havde vi fra vore Vinduer det storartede Skuespil af en Kongebegravelse, nemlig Frederik den Sjettes og Christian den Ottendes. Det foregik sent om Aftenen, og altsaa var Gaderne, hvorigjennem Toget drog, fuldt illuminerede, dog saaledes, at Lysene ved denne Leilighed stod i de øverste Vinduer. Garnisonen, Marinen, Studentercorpset, Livjægercorpset og Borgervæbningen stod opstillede *en haie* fra Amalienborg til Vesterport. Toget aabnedes af en Afdeling af Garden til Hest; alle Vognene vare betrukne med Sort, Kudske og Tjenere havde ombyttet deres forskjelligfarvede Livréer med sorte Livréer med forskjelligfarvede Skulderbaand; Hestenes Seletøjer og Vognenes Lygter vare omvundne med Sort; men det mest imponerende var dog den kongelige Ligvogn, et Uhyre af en Vogn, der rystede og skumplede fra den ene Side til den anden, naturligvis behængt med Fløjelsgardiner med Guldbroderi, og som øverst oppe



endte med en stor Krone. Den blev trukken af de otte hvide Heste, der blev førte af Kammerherrer; Lignklædet bares af Generaler, og foran Vognen redes af to Beridere de to mærkelige Heste, »Springeren«, der altid gik i Spring, og »Dandseren«, der dandsede som en Kunstberiderhest. Alt dette oplystes nu af Tjenere med Fakler, hvorved det hele sorte Tog, blandet med de mange glimrende Uniformer, fik et højtideligt og mystisk Udseende.

Saa fulgte efter Kongens Død den almindelige Landesorg, man saae ikke mere røde eller blaa Livréeer, alle Folk vare klædte i Sort, og, først da Landesorgen var forbi, fik Gaden sit gamle Udseende igjen.

Spadsereture og Udflugter.

De tidligste Spadsereture, jeg mindes, gjaldt Kongens Have. Sammen med et Par af mine yngre Brødre blev jeg halet derhen af en Amme eller Barnepige. Det var et Hedebofrentimmer med en Uendelighed af uldne Skjørter paa og en guldbroderet Hue paa Hovedet. Det var en virkelig Nationaldragt, ikke en saadan Maskeradedragt, som vor Tids Barnepiger bære. Paa Armen bar hun den mindste, den næste havde hun i Haanden, og jeg maatte med den ene Haand i hendes Skjørt se til at følge med saa godt, jeg kunde. Børnevogne efter Nutidens Mønster var noget aldeles ukjendt i hine Tider. Man kjendte kun de grønmalede Børnevogne, som maatte trækkes i en lang Stang, saaledes at Barnet kunde være tabt paa Vejen, længe førend Pigen mærkede det mindste dertil. Men jeg mindes ikke, at der nogensinde i vor Familie har existeret nogen Barnevogn.

Saa kommer den Tid, hvor jeg med mange Paa-mindelser om at være forsigtig og passe godt paa Vognene, naar jeg gik over Gaden, fik Lov at gaa smaa Ærinder alene. Det kunde være hen paa Hjørnet



af Dronningens Tværgade og Store Kongensgade hos Porcelainshandleren forat købe et Fjerdingspund »Brauers Mélange« til min Fader; dengang købte man nemlig, mærkelig nok, Tobak hos Porcelainshandleren. Saa kunde jeg faa Lov til, naar jeg havde faaet en stor Toskilling, at gaa hen til Madam Fyhm i Dronningens Tværgade og købe en »Fru Heibergs Kage« eller, naar jeg kun havde én Skilling, til Conditoren i Strandstræde for at købe et »Orla Lehmanns Brystsukker«. Det var den Tids to mest populaire Navne!

Mine kjæreste Minder om Spadsereture fra min Barndom har jeg dog fra de Ture, jeg gjorde med mine Forældre! Af og til kunde vore Ture gaa ud ad Vesterkanten til, til Frederiksberg, men det var sjældnere og fordrede i Almindelighed større Forberedelser; hyppigst spadserede vi paa Langelinie og Castelsvolden.

Jeg kan ikke nævne Castelsvolden uden at komme til at tænke paa en Person, der for min Phantasi staaer med en særegen Nimbus; det var Negerkongen! Hvad han havde gjort, veed jeg ikke, men han sad som Statsfange i et af de smaa Huse, som staa i Bastionerne derude. Om han virkelig, som der blev sagt, havde ædt en Gouverneur, skal jeg lade være usagt; men han var en fangen Konge, og det var jo nok til, at han maatte tildrage sig et Barns Interesse og Beundring. Han var kulsort, med en glindsende Hud og et ungdommeligt Udseende; han fulgtes altid af en Mand, som blev kaldt hans Minister, og som ogsaa var Neger, men gammel og rynket. Efter dem gik,



naar de spadserede deres daglige Tur paa Volden, altid en Soldat med et, som der sagdes, skarpladt Gevær.

At det maa have været to ulykkelige Mennesker, som heroppe i det kolde Norden have savnet deres varme afrikanske Fædreland, nærer jeg ingen Tvivl om, naar jeg tænker paa, med hvilken Venlighed de kunde klappe os Børn paa Kinden og mumle nogle for os uforstaaelige Ord.

Saa kunde man jo ogsaa spadserere paa Voldene, hvis Bastioner rigtignok i den Tid endnu ikke vare tilgængelige for Publicum, eller man kunde gaa »en lang Tur«, som det kaldtes, ud ad »Øster« og ind ad »Vester«, enten ad Farimagsvejen, Blegdamsvejen eller Stierne. Det var i Almindelighed med min Fader alene, at vi Sønner foretog disse længere Ture.

Min Fader havde et meget udstrakt Bekjendtskab og, foruden de mange Mennesker, som kom i vort Hus, eller som han kjendte nøjere, var der naturligvis mange, som han kjendte tilstrækkeligt til, at han talte med dem paa Gaden eller spadserede med dem paa længere Strækninger.

Paa saadanne Ture mindes jeg, at vi have talt og spadseret med Mænd som den gamle Geheimeraad *Jonas Collin, H. C. Ørsted, Sibbern, Danckwardt, Excellencen Yoldi* og mange Andre.

Et Par saadanne Møder have præget sig særlig i min Hukommelse.

En Dag mødte vi *Søren Kierkegaard*. Det var udenfor Byen, og vi spadserede en lang Tur sammen



med ham ad Stjerne langs Søerne. Hvad han og min Fader talte om, har jeg naturligvis ingen Forestilling om, og, selv om jeg havde hørt efter, vilde jeg vel neppe have forstaaet noget deraf. Men, hvad jeg tydelig husker, det er, at jeg langs hele Vejen gik og saae efter, om han nu ogsaa virkelig havde et kort og et langt Buxeben. Saaledes havde jeg jo nemlig saa tidt seet ham afbildet i »Corsaren«, som vi ofte fik til-laans, og som jeg da brugte til at »se Billeder« i. Hele hans Person staar forresten ganske tydelig for mig: de høje Skuldre, den urolige, noget hoppende Gang og den lille, tynde Stok, hvormed han svippede Enden af Planter og Græsstraa langs med Stiens Kant. Naar jeg i en modnere Alder har læst, hvad han saa ofte kommer tilbage til, baade i »Enten—Eller« og i »Stadier paa Livets Vej«, nemlig de mange lagttagelser, han gjorde paa sine Vandringer paa Kjøbenhavns Gader, saa staar denne Tur altid saa levende for min Erin-dring.

En anden Gang mødte vi gamle *Fabricius*, »gamle Brice«, som han ogsaa kaldtes. Han var adskillige Aar ældre end min Fader, men de havde levet meget sammen i Studenterforeningen i dens første Dage, i den Tid, da *Fabricius* havde baade spillet og forfattet Studenterkomedier, saasom »*Harlequin Cosmopolit*«. Han var i mange Aar ansat paa det store kongelige Biblio-tek og blev senere Viceprovst paa Regensen og erindres af mange som en elskværdig gammel Mand. Som gammel blev han stokdøv og kaldtes i Almindelighed »døve *Fabricius*«. Allerede dengang var han saa tunghør,



at man maatte raabe meget højt, for at blive forstaaet af ham.

Saa mødte vi ham da altsaa en Dag paa Farimagsveien; min Fader raabte ham ind i Øret, men havde dog den største Vanskelighed ved at gjøre sig forstaaelig for ham. Saa kom der en lille Dreng hen til os og sagde med en spæd, lille Stemme til Fabricius:

»De vilde vel ikke sige mig, hvad Klokken er?«

Fabricius tog strax sit Uhr op af Lommen og sagde ham det. Drengen takkede og gik sin Vej. Da han var gaaet, spurgte min Fader den gamle, om han havde kunnet høre, hvad Drengen sagde.

»Nej,« svarede Fabricius paa sin elskværdige Maade, »men det er altid det samme, de spørger om paa denne Tid af Dagen!«

I Forsommeren 1843 spadserede min Fader en Dag ud ad Vesterport med min ældste Broder og mig. Da vi kom i Ravelinen, kom der os i Møde en ung, ganske ualmindelig elegant klædt Mand. Han havde, hvad der dengang var sjældent, Frakke, Vest og Benklæder af samme Slags Tøj, ganske lyst; en lille tynd Spadserestok havde han i Haanden og en Cigar i Munden. Det var *Geo. Carstensen*. Han hilste min Fader, og, da denne spurgte ham, hvorledes det gik med »Etablissementet«, inviterede han os til at komme ind med ham og se paa det. Han vendte om med os og førte os ind paa det senere saa berømte Tivoli. Paa den elskværdigste Maade viste han os alt, hvad der var at se, og hvorledes han tænkte sig det, naar det blev færdigt. Min Broder og jeg fik Lov til at



kravle om paa Rutschbanen, og vi morede os naturligvis kongeligt. Da vi saa senere hen paa Aaret, efter at Tivoli var bleven aabnet, var derude, mødte vi ham igjen. Han var som en Slags Vært for alle dem af de Besøgende, som han kjendte blot en lille Smule til, og mod os var han atter Elskværdigheden selv. Den Aften og det tidligere Møde staa saa levende for mig, naar jeg hører fra Scenen:

»Det var en Aften i Tivoli,
Endnu i Carstensens Dage!« . . .

En Dag, da jeg spadserede med min Fader, mødte vi *Phister* i Bredgade. Han fortalte den ene morsomme Historie efter den anden, og vi gik meget langsomt, ja, stod ikke saa sjældent ganske stille. Derved skete det, at ingen af os lagde Mærke til, at Prinds Ferdinand og Prindsesse Caroline kom gaaende bagved og tilsidst var lige bag os. Pludselig rækker imidlertid Prindsessen Hovedet ind imellem *Phister* og min Fader og siger, med sit Ansigt lige ind i min Faders, saaledes som det var hendes Vane:

»Er han ligesaa morsom her, som han er paa Scenen, Professor Abrahams? hvad?« Derpaa aabnede vi Geledet, og Prindsen og Prindsessen passerede imellem os.

Den abrupte Maade at tiltale Folk paa, havde Prindsessen efter sin Fader, Kong Frederik den Sjette. Det minder mig om en, forresten temmelig bekjendt, Historie om denne Konge:



En ældre Kone henvendte sig engang til Kongen for at faa Understøttelse til at kjøbe sig en Kruse-maskine. Det var jo de utroligste Ting, man i den Tid henvendte sig til Kongen om. Hun blev da indladt, og Kongen foer strax ind paa hende med de Ord: »Hvad vil hun?« Konen blev saa forskrækket over denne barske Tiltale, at hun sank i Knæ, fremstammede i sin Befippelse kun Ordet »Krusemaskine« og besvimede. Herover blev Kongen paa sin Side forskrækket, aabnede Døren til Adjutantværelset og raabte ud ad denne: »Krusemaskine!«, og Adjutanterne stod maalløse uden at kunne begribe, hvad Kongen mente.

Ogsaa med min Moder spadserede jeg undertiden, dels for at gaa en Tur, dels for at udrette et eller andet Ærinde. Adskillige Gange husker jeg saaledes, at jeg med hende har været paa Børsen, og det var noget, som var mig til stor Glæde. Hvad hun kjøbte paa Børsen, har jeg nu ingen Forestilling om; men det staar tydelig for min Erindring, at jeg morede mig ved at se paa alle de dér opstillede Varer. Der var den Schubothe'ske Boghandel, der var et stort Udsalg af de grønne Barnevogne, der var Sadelmagerarbejde og meget andet. Alt dette var opstillet i en stor Sal i øverste Etage, der hvor der nu er Børssal og Kontorer. Jeg husker tydeligt, at der var en ganske besynderlig Lugt, den forekommer mig nu nærmest at have lignet Lugten af Ruslæder.

Undertiden gik vi ogsaa i Butikker. Hun maatte jo af til kjøbe Tøj til sig selv og til os Børn. Engang skulde hun da ogsaa have sig en ny Hat. Naar en



saadan skulde være, som det sig burde i den Tid, maatte den absolut være fra »Hatte-Levin«. Det var en lille, vims Jøde, som boede et Sted paa en første Sal, og som forstod med en fast utrolig Tungefærdighed og en stærk jødisk Accent at anbefale sine Varer. Vi kom da derop; min Moder prøvede den ene Hat efter den anden, men endnu havde hun ikke fundet den rette. Saa kom der da endelig en frem, som efter Hatte-Levins« Mening klædte hende, og saa sagde han: »Den klér Dem godt, den schtoer Dem godt, den schka' De-ve'-Gu'-i-Himlen ha'!«

Men saa var der ogsaa de større Udflugter. Et Par Gange hver Sommer skulde hele Familien i Skoven. Jernbaner existerede jo ikke, altsaa maatte det ske i Vogn. Dagen før en saadan Tur blev der nu stegt og lavet, for at alt kunde være i Orden til den næste Dag, og saa om Aftenen blev der spejdet efter Vejret og seet paa Barometret i det uendelige. Paa de Steder, hvortil man tog hen, var der i Almindelighed ikke andet at faa end »Vand paa Maskine«. Heller ikke var der altid Leilighed til at komme i Hus, man maatte spise i Haven. Saa kom da den forventede Morgen, og Vognen, enten en Holstenskvogn eller en Wienervogn, kørte ind i Gaarden. Nu blev Magasinerne pakkede og Rejsetøjet bragt ned i Vognen.

Der var i Almindelighed en eller to Tanter med, og jeg husker én Gang, hvor vi var to Vogne; min Bestemoder havde taget den ene. Mellem os Drengene var det naturligvis meget eftertragtet at komme til at



sidde paa Bukken hos Kudskan. I den tidligste Tid tilfaldt det dog næsten altid mig, da de andre vare for smaa dertil, og jeg var den ældste. Saa kjørte vi da! Naar vi nu vare blevne skumplede godt sammen paa Stenbroen og vare komne ud paa Jordvejen, tog min Fader sin Merskumspibe frem tilligemed Fyrtøjet og gav sig til at slaa Ild. Naar han saa efter en Del Besværlighed havde faaet Ild, satte han sig tilrette og befandt sig øjensynlig vel. Imidlertid havde jeg faaet Lov af Kudskan til at holde i den yderste Ende af Tømmen, og med Stolthed vendte jeg mig om til dem, der sad i Vognen, og sagde: »Det er mig, der kjører Hestene!« Men da saa min Fader sagde: »Tag dig i Agt for, at de ikke løber løbsk for dig!« skottede jeg dog med en vis Ængstelighed hen til Kudskan for at se, om han dog ikke ogsaa havde et lille Tag i Tømmerne.

Fik man en Byge paa Vejen, ja, saa kom Rejsetøjet frem: en hel Bunke Shawler, en gammel Kaabe med grønt Multums Foer og min Faders »Macintosh«, der var saa stiv, at den kunde staa ganske alene paa Gulvet. Naar det saa begyndte at klare op, og der begyndte at pippe en lille, blaa Plet frem paa Himlen, sagde min Fader: »Naar der bare er saa meget blaat paa Himlen som til en Vest og et Par Buxer, saa bliver det nok godt!« Vi kjørte da til de bekjendte smukke Steder i Omegnen af Kjøbenhavn: Frederiksdal, Søllerød, Fortunen, Raadvad, Eremitagen eller Klampenborg. Paa de fleste af disse Steder saae der rigtignok ganske anderledes ud, end der gjør nu, der var hverken

Hôteller eller Restauranter, men størst er Forandringen dog vistnok paa Klampenborg. Badeanstalten med alt, hvad dertil hører, existerede ikke endnu. Naar man var kommen ind gennem den røde Port, laa der tilhøjre en lille, lav Bygning, Skovløberhuset, med en ikke synderlig stor Have til. Her holdt Vognene udenfor ved et Par gamle Egetræer, og her kunde man faa det nødvendige til at berede og varme den medbragte Mad. I Haven stod et lille Træhus, som man kunde faa, naar man var særlig heldig, ellers maatte man nøjes med et almindeligt Lysthus. Men man morede sig dog maaske nok saa godt som i vor Jernbanernes Tid med dens Restauranter og Caféer!

Nu kom Hjemturen. Mama saae, at hendes Dreng oppe paa Bukken begyndte at nikke med Hovedet og sagde: »Hør, Abrahams, er det ikke bedst, at vi faa Drengen her ned imellem os?« Saa kravlede jeg ned i Vognen, og saa — ja, saa aner jeg ikke mere, hvad der skete, førend jeg den næste Morgen vaagnede i min Seng.

I en noget senere Tid gjorde jeg naturligvis ogsaa Ture med mine Brødre og enkelte Kammerater. Det var altid tilfods udad, men hjemad kunde vi, baade naar min Fader var med, og naar vi var alene, kjøre paa en Kapervogn, eller, som det dengang kaldtes, »Kaffemøller«. At min Moder ikke kunde være med paa saadanne Ture, laa dels i, at hun ikke kunde taale at gaa saa langt, men vel ogsaa deri, at det paa den Tid vilde have været aldeles upassende for en Dame at kjøre paa en Kaffemølle.



Med Hensyn til, hvad Damer kunne foretage sig og deltage i, har Tiden rigtignok medbragt store Forandringer! Jeg troer saaledes at turde paastaa, at min Moder aldrig har været inde paa en Restauration i Kjøbenhavn.

En Sned Aar senere havde jeg en Dag inviteret min Fader til at spise til Middag med mig hos Vincent for at vise ham det smukke Locale paa Gammelholm, der dengang nylig var bleven aabnet. Det maa have været i Treserne. Da vi kom ind i Localet, sad Kammerherre *Sehestedt-Juul* til Ravnholt der og spiste til Middag med sin Frue.

Hun var en født Baronesse *Holsten*, og min Fader kjendte hende godt, da han i mange Aar havde læst Fransk med hende og hendes Søstre. Vi stod da et Øjeblik og talte med dem, inden vi satte os ved et andet Bord. I Samtalens Løb sagde min Fader til hende: »Ja, Tiderne forandre sig! Nu sidder De her og spiser til Middag med Deres Mand, men jeg er overbevist om, at Deres Fader aldrig har spist paa en Restauration med Deres Moder; og naar vi gaa endnu en Generation tilbage, saa husker jeg, at Deres Fader har fortalt mig, at naar hans Fader, den gamle Admiral, kom her til Byen og boede paa Hôtel, gik han ikke engang ned og spiste i den Stue, hvor de andre Gjæster sad, men lod sin Middag servere paa sit Værelse.« — I vore Dage kan Damer jo endog spise paa Restauration uden Ledsagelse af en Herre!

Men nu tilbage til Udflugterne!

Naar vi gik i Skoven sammen med vore Kam-



merater, undlod vi, som vel de fleste andre Dreng, naturligvis ikke at indsamle naturhistoriske Mærkværdigheder. Vi gik ud med vore Botaniserkasser fyldte med det dejligste Smørrebrød og vendte hjem med dem fulde af det modbydeligste Kryb og Utøj.

Paa en saadan Tur fangede vi ved et Gjærde i Charlottenlund en stor Mængde, jeg troer henved tredive, Snoge. Med dette Udbytte gik vi først ind i Gaarden ligeoverfor hos min Ven Frederik Bruhn, der havde været med paa Turen. Her blev Snogene slupne ud til Fornøjelse, eller maaske snarere Væmmelse for hans ældre Søskende og nogle Medlemmer af den Ahlefeldt'ske Familie, som ogsaa boede der i Gaarden. Derpaa blev de atter indfangne og transporterede over til os. I Spisestuen blev de slupne ud til stor Rædsel for min Moder, der sprang op paa en Stol og kaldte paa min Fader. Da han kom ind og saae dette væmmelige Syn, blev han vred og befalede, at de strax skulde lægges i Vadskekjedlen og koges og derefter kastes paa Møddingen. Dette skete da ogsaa, men jeg har dog en Følelse af, at jeg fandt, at det var barbarisk mod de stakkels Snoge!



Besøg hos Slægt og Venner.

I disse Aar levede endnu min Bedstemoder, min Faders Moder. Hun døde 1847, 83 Aar gammel. Hun var en lille Kone med en krum Næse, livlige Øjne og et bestemt Udtryk i sit Ansigt. Hos hende boede hendes Datter, min Faders eneste Søster, Tante *Hanne*. De boede i Pilestræde, i en lille Leilighed, og levede meget stille. Blandt de Gjæster, som vi jævnlig traf hos hende, naar vi kom der, var *Hillerup*.

Jeg husker tydelig den Aften, da min Broder Charles og jeg for første Gang skulde gaa alene hjem fra hende; og Grunden, hvorfor jeg husker det, er, at jeg paa Hjemturen for første og eneste Gang i mit Liv saae en drukken Kjælling blive baaren paa en Stige af fire Vægttere. Hun skreg og hylede, Gadedrengene peb i Fingrene, og min Broder og jeg krøb forskræmte op i en Gadedør, indtil Toget var forbi.

Det Hus, hvori min Bedstemoder boede, eiedes af en Madam *Tømmerbye*. Hun var en høj, svær Madamme med en lille, krum Næse og et Par store, gloende Øjne, der gav hende en slaaende Lighed med en Ugle. Hun havde et Par Næver, der var saa store, at hun



brugte det højeste Nummer af Herrehandsker, det samme Nummer som de største Garderkarle brugte; hun gik, ligesom disse, altid med Vadskeskindshandsker. Tidligere havde hun ernæret sig ved at holde Middagsabonnement og havde endnu beholdt nogle Herrer, som kom og spiste hos hende, deriblandt Hillerup.

Adskillige Aar efter denne Tid, da min Fader var bleven Notarius publicus, kom Madam Tømmerbye op paa Notarialkontoret; hun vilde gjøre Testamente. Min Fader, der jo kjendte hende godt, sagde hende, at hun ingen Identitetsvidner behøvede, men blot kunde komme igjen den næste Dag og bringe Testamentet med. Hun kom altsaa igjen, og nu skulde den for hende højtidelige Akt foregaa, at hun skulde skrive sit Navn. Hun satte et Par store Hornbriller paa Næsen, greb Pennen og skrev med store, læselige Bogstaver Ordet »Maren«; min Fader stod og saae til. Nu skrev hun et stort S; min Fader studsede, men sagde endnu Intet. Saa skrev hun, saaledes forstod han idetmindste, et lille o, derefter et lille l, og derefter et lille i. Min Faders Forbauselse steg stadig mere og mere. Skulde Madam Tømmerbye ikke være »ved sin Fornufts fulde Brug«? Troede hun maaske, at hun var bleven Sultan i Tyrkiet og hed Soliman? Dette kunde jo ikke gaa an! Han afbrød hende derfor med de Ord:

»Men hvad er det dog, De skriver, Madam Tømmerbye?«

»Jeg skriver: Salig!« svarede hun, idet hun rejste sig i hele sin Højde.

»Ja, skriv saa blot videre!« sagde min Fader; nu

forstod han, hvad det var; hun vilde paa sin gammel-dags Maner skrive: »Maren salig Tømmerbyes«.

Min anden Bedstemoder, min Moders Moder, var en formuende Kone. Hun maatte i sin Ungdom have været meget smuk; i sin Alderdom bar hun endnu Spor deraf. Hun var født i Hamburg og lærte aldrig at tale fuldkomment dansk. Naar hun vilde sige en Sætning som: »men vi kjørte hjem«, sagde hun: »men vi har kert hjemme«. Hun boede i Store Kongensgade, i samme Hus som Commandanten i Kjøbenhavn, General *Hagemann*; derfor stod der en Skildvagt udenfor Porten.

Hos hende boede min Moders yngste Broder og hendes to Søstre, indtil den yngste af dem blev gift i 1843.

Min Moders næstældste Broder, *Jacob Philipsen*, boede vel ikke hos sin Moder, men han kom der hver Dag og spiste til Middag. Han var Amanuensis paa det store kongelige Bibliothek og beskæftigede sig særlig med den holbergske Bibliographi. Han skal have været et godt Hoved og have kunnet være meget morsom. Det mærkede man imidlertid ikke meget til, naar man traf ham hos hans Moder. Her sad han og spiste sin Middagsmad uden at mæle et eneste Ord; derpaa tog han en Avis, satte sig til at læse i den, og saa gik han. Jeg har mange Gange spist til Middag sammen med ham, men jeg troer aldrig, at jeg har hørt ham sige et Ord. Fra sin tidlige Ungdom maa han have været en Særling. Min Moder fortalte om ham, at, da hun var en lille Pige, sendte Jacob, der var et Par Aar ældre, hende undertiden til Konditoren,



for at købe Kager til dem. For nu at faa de rigtige Kager klippede han Mønstre af Papir af den Form, som Kagerne skulde have, og skrev paa hvert Mønster, hvormange Exemplarer der skulde kjøbes af hver Slags.

Engang skulde han have sig en ny Overfrakke. Han gik nu til en Klædehandler, der var tydsk af Fødsel, og bad ham sende ham nogle Prøver hjem. Han vilde imidlertid forsikkre sig om, at Farven var ægte, og heldte i den Hensigt Svovlsyre paa Tøjet, hvilket naturligvis strax tog Farven af det. Han gik nu til Klædehandleren og viste ham Resultatet; men denne, der var en fornuftig Mand, svarede ham: »Aber mein lieber Hr. Philipsen, es regnet ja auch kein Schwäfelsäuer vom Himmel nicht herab!«

En anden Gang skulde han have syet en Frakke, og, da han var ligesaa sær med Hensyn til Formen af sine Klæder som med Stoffet, maatte han meget vidtløftigt forklare sin Skrædder, hvorledes han ønskede, at Frakken skulde syes. Skrædderen, der havde den Føjl, at han stammede stærkt, naar han kom i Affekt, hørte længe taalmodigt paa, hvad han sagde, men udbrød tilsidst:

»Ja, det er nu le-le-le-lettere se-se-se-sagt end ge-ge-gjort!«

»Ja, saa siger jeg Tak,« svarede Philipsen, »naar det er saa vanskeligt, at faa det sagt, saa giver jeg Afkald paa at faa det gjort!«

Med Hentydning til den berømte franske pseudonyme Forfatter »Jacob, Bibliophile« kaldtes han paa Bibliotheket: Jacob Biblio-Philipsen.

Da han i Aaret 1848 følte sig for gammel til at gaa med i Krigen som Combattant, meldte han sig som Frivillig ved Intendanturen. Han kom over til Armeen, men blev syg derovre og døde samme Aar paa et Lazareth

Den General *Hagemann*, som boede paa første Sal, og for hvis Skyld Skildvagten stod udenfor Porten, var en lille Mand, som, især naar han var i Uniform, havde en vis Lighed med Prinds Ferdinand. Herved kommer jeg til at tænke paa en lille Scene, som fandt Sted i disse Aar:

Prinds *Frederik af Hessen* var bleven gift med Prindsesse *Anna af Preussen*. I den Anledning var hans Palais i Bredgade blevet monteret paany, og der var bleven foretaget en og anden Forandring i Anordningen af Værelserne. En Dør, som førte fra et af Gemakkerne til Sideværelset, var saaledes blevet lukket, og i Dørens Sted var der bleven anbragt et stort Spejl, der gik fra Loft til Gulv, og ved hvis Sider der hang Portiører. Den nye Lejlighed skulde indvies ved en større Festlighed, og Selskabet var mødt i Gala.

Prinds Ferdinand træder ind i det omtalte Gemak, hvor der var forsamlet en Del Mennesker, og hilsende til alle Sider gaar han gjennem det for at begive sig ind i det næste, hvor han ogsaa saae en Del Gjæster bevæge sig. Skjøndt han var noget nærsynet, ser han dog blandt disse General Hagemann, der ligesom han selv var i Generalsuniform, komme sig i Møde med raske Skridt. Prindsen hæver nu sin højre Arm og vinker tre Gange naadig til Generalen med Haanden,



som om han vilde sige: »Ah, det glæder mig at see Dem, Hr. General!« Til sin store Forbauselse ser han imidlertid, at paa samme Tid hæver Generalen sin venstre Arm og gjør med sin venstre Haand en lignende Bevægelse, som den Prindsen havde gjort med den højre. Naturligvis bliver Hans kongelige Højhed noget forbauset over denne Generalens Familiaritet, men fortsætter dog med raske Skridt sin Gang hen mod den anden, der gaar ham ligesaa rask i Møde. Han vil lige til at række Generalen Haanden, da han pludselig faar et voldsomt Slag paa den ene Skulder og bliver standset af Prindsen af Hessen, som raaber til ham: »Er det din Mening, at du vil løbe mine Spejle ind?«

Prindsen vender sig forbløffet om, og i det samme var General Hagemann forsvunden!

Som jeg allerede har tortalt, var det min Moders ældste Broder, Gross. *Philip Philipsen*, der først havde ført mine Forældre sammen. Min Fader sagde, at vel havde min Onkel skaffet ham en Kone, men det var ærligt blevet gjengjældt ved at han havde skaffet min Onkel en.

Det forholdt sig paa følgende Maade. Min Fader havde en Ungdomsven, Pastor *Ibsen* i Lyngby, og da mine Forældre blev gift, præsenterede min Fader naturligvis sin unge Hustru i Præstegaarden. Min Moder syntes godt om den Ibsen'ske Familie, og særlig fattede hun Kjærlighed til den yngste Datter. Det varede da heller ikke længe, inden denne Datter, *Marie Ibsen*, kom til Byen og besøgte mine Forældre. Besøgene blev



hyppigere og varede undertiden i flere Dage. Her saae nu min Onkel hende, og snart var han forlovet med den unge, smukke Pige. De blev gifte et Par Aar efter, at mine Forældre havde havt Bryllup.

Hos dette elskværdige Ægtepar har baade jeg og mine Brødre tilbragt mangan en glad Time. Vi var efterhaanden bleven fem Brødre, og hos min Onkel og Tante fik vi syv Fætttere. Med disse Fætttere have vi levet lykkelige Ungdomsdage, og Venskabet har bevaret sig Livet igjennem.

I min tidligste Barndom boede de i Kronprindsensgade, men senere flyttede de ind i den gamle Gaard paa Hjørnet af Pilestræde, hvor min Moder var født, og hvorfra hun og hendes Søkende havde saa mange kjære Minder.

Af disse mine Fætttere leve de sex endnu. Kun den ældste, *Harald*, der i Alder stod mig nærmest, er død. Han var mig en kjær Ven til det sidste. Han døde i sine bedste Aar som Professor og var almindelig anerkjendt som en af vore dygtigste Øjenlæger.

I Huset hos min Onkel var i en Række af Aar min Tantes Søster, *Lise Ibsen*. Hun blev senere gift med Pastor *Vesterbo* i Fyn. »Tante Lise«, som vi alle kaldte hende, var et sjeldent elskværdigt Menneske og havde særlig et stort Talent til at drage Børn til sig. Naar hun samlede os i en Klynge om sig og begyndte at fortælle os Historier, kunde vi aldrig blive trætte deraf, og hun havde en Udholdenhed til at blive ved dermed, som var næsten utrolig og som kunde fængsle os i Timevis.



Af fjernere Slægtninge paa min Faders Side maa jeg nævne Brødrene *Simonsen*. Af dem var det især ham, der kaldtes »Onkel Lille«, der kom i vort Hus. Samme »Lille« var iøvrigt en ret mærkelig Personlighed. Min Fader har i sine »Meddelelser« talt om ham, men det er nærmest om deres Barndom og allertidligste Ungdom, der tales dér. Han oprettede i Forbindelse med en Hr. *Weel* en Manufacturhandel, som i mange Aar bestod paa Hjørnet af Kjøbmagergade og Silkegade. Der boede han i et Par smaa Værelser bag Butikken og Comptoiret. Her samlede han, der selv var et godt og vittigt Hoved, en hel Kreds af begavede Mænd, som daglig kom sammen dér og havde ligesom et Tilhold hos ham. Om Sommeren boede han paa Landet, i mange Aar paa Gamle Klampenborg, indtil han selv byggede sig et Landsted paa Strandvejen nær derved. Da det var færdigt, blev der naturligvis debatteret, hvad det skulde hedde, og *Simonsen* sagde da: »Det skal hedde: min Salighed!«

Til den Kreds, der saavel i Byen som her ude paa Landet samledes hos ham, hørte først hans Brodersøn, Capitain *Adolph Simonsen*, der vel egentlig var den, som havde ført Kredsen til sin Onkel. Han var en Søn af Lille *Simonsens* ældste Broder, »Onkel Store« kaldet. Han havde spillet en vis Rolle i Studenterforeningen paa den Tid, da Academicum udskilte sig fra den, og var en af Lederne for dem, som blev i den gamle Forening. Hans Titel som Capitain skrev sig fra Studentercorpset; forresten var han Intendant i Arméen, i en lang Aarrække ved Garden. Til denne Kreds



hørte nu i den Tid, jeg husker den: Kammerraad *Arnesen* og den af ham protegerede Skuespiller *Hultmann*, *Niels Ruhe Petersen*, dengang Justitsraad, senere Etatsraad; Capitain, senere Etatsraad *Schwartzkopff*; Capitain, senere General *Dreyer*; samt en Del Garderofficerer, saaledes Simonsens Neveu, *Kirchhof*, *Herskind*, *Schwartz* og flere andre.

Arnesen er jo noksom bekjendt ved sin Virksomhed, dels ved det kongelige Theater, dels som Forfatter. Han var en mager, spinkel Mand med et noget sygeligt Udseende. Han var morsom og vittig, og under Samtalen fik hans Ansigt et livligt Udtryk; men han var en indgroet Pebersvend og et Stykke af en Særling. Han var meget omhyggelig for og pertentlig med sin egen Person. Der blev saaledes fortalt om ham, at han i sit Skab havde hængende en hel Række af Overfrakker, ligefra den letteste Sommerfrakke til den varmeste Pelts, og at han havde nummereret disse Frakker efter det Antal Kulde- eller Varmegrader, hvortil de skulde anvendes. Han havde jo i sin Tid saa godt som »opfundet« *Hultmann*, og denne talte ogsaa hele sit Liv om, hvormeget han skyldte ham. *Arnesen* og *Adolph Simonsen* boede hele Sommeren ude paa Landstedet, hvilket for en Del ogsaa var Tilfældet med *Petersen*. De vare alle ugifte. De andre kom der kun paa længere eller kortere Besøg.

Capitain *Schwartzkopff*, som han dengang kaldtes, havde ogsaa sin militaire Titel fra Studentercorpset. Han var ansat i Cultusministeriet og blev senere Etatsraad. I en langt senere Periode af mit Liv, da jeg var gift, blev han en velseet Gjæst i vort Hus, og jeg



har mange Gange talt med ham om den Tid. Schwartzkopff var allerede dengang gift og beboede et Landsted i Taarbæk. Han var meget livlig i sine Bevægelser, hvilket han bevarede til sin høje Alderdom. Han gik altid med meget korte Frakker, hvad ingen andre Mennesker paa den Tid gjorde. I den Anledning fortaltes det, at der engang, da han gik paa Gaden, var kommen en Matros hen til ham og havde sagt: »Tag Dem ivare for, at De ikke træder i Deres Frakke!« I de sidste Aar af Schwartzkopffs Liv kom han næsten daglig i vort Hus, og baade min Hustru, min Søn og jeg følte et dybt Savn ved hans Bortgang.

Til denne Kreds hørte ogsaa Lægen, Dr. *Adler*. Foruden at han var en dygtig Læge, var han ogsaa en meget aandrig og begavet Mand med Vid og Lune. Det var ham, man tilskrev den Bemærkning om Forfatteren M. Goldschmidt, som ofte er bleven citeret, at han »serverede sin Bedstemoder med pikant Sauce.«

Den Mand, der i en Række af Aar havde været »Onkel Lilles« Compagnon, hed *Weel*. Han havde vistnok været en dygtig Kjøbmand, men forøvrigt var han ikke videre kløgtig. I detmindste fortaltes der mange Historier om, hvorledes han var af den Slags Folk, der fortælle Historier uden at tage Pointen med. En Dag havde saaledes min Fader fortalt følgende Historie om den lærde, men meget distrait Professor Thorlacius:

»En Dag red Thorlacius ud ad Kongevejen, men blev kastet af Hesten, som naturligvis strax løb hjem; han kravlede op af Grøften og satte sig paa en Bom,

som stod ved Vejen. Nu kom en Familie af hans Bekjendtskab kjørende forbi og spurgte ham, om han ikke vilde kjøre med. Han svarede imidlertid: »Nej Tak, jeg er til Hest.«

Weel lo ad denne Historie og fortalte den ved første givne Lejlighed igjen paa følgende Maade: »En Dag red Professor Thorlacius ud ad Kongevejen, og saa kom der en Familie af hans Bekjendtskab kjørende forbi, som sagde til ham: vil Etatsraaden ikke kjøre med? Hertil svarede han: »Nej Tak, jeg er til Hest.« Dette var der ingen, der lo ad, men Weel vedblev: »Ja, jeg veed ikke, hvorledes det gaar til, men da Abrahams fortalte den, lo de alle ad det.«

»Onkel Lille« havde en Broder, som, da han var Sadelmagermester, kaldtes »Onkel Mester«. Han og hans Hustru var et Par elskværdige gamle Folk. De boede i Store Kongensgade i Mellembygningen i den Gaard, hvor Mariboets Skole var i Bagbygningen. Naar jeg kom og besøgte dem, var der to Ting, som i Særdeleshed interesserede mig; den ene var Værkstedet, den anden var, at de oplækkede Silkeorme i et dertil indrettet Vindue. Det var til disse Silkeorme, at de hentede Blade fra det Morbærtræ, som stod i vor Have. De havde to Døttre; men saa boede der endnu i Huset hos dem en Neveu af dem, der var fra Brasilien og hed *Herman Simonsen*. Han var kommen hertil for at faa nogen Undervisning og i den Anledning bleven sat i Mariboets Skole. Han lærte snart at gjøre sig forstaaelig paa Dansk, men hans Sprog var dog i høj Grad komisk for os Børn. En Dag sad jeg i Stuen



hos Familien, da den ene Datter rejste sig for at gaa ud i Værkstedet og hente noget. Da hun var i Døren, sagde hendes Moder til hende: »Aa, tag en Alen ind til mig med det samme!« Da hun kom ind i Stuen igjen, havde hun imidlertid glemt Alenen, og Herman sagde da til hende paa sit halvbrasilianske Sprog: »Tu ar klemt Halen!« Det vakte naturligvis megen Latter.

I Etagen under den, hvori de boede, var dengang den engelske Kirke. Her kom vi undertiden ind, naar Døren stod aaben, og vi benyttede da, tilligemed nogle andre, Kirken som Legeplads. Særlig husker jeg, at vi brugte Prædikestolen som Fæstning, idet en Dreng, som ogsaa boede der i Huset, nemlig den senere Admiral *Mac Dougall*, besatte den og vi andre stormede den.

Ogsaa min Moder havde en Fætter, Grosserer *Arnold Philipsen*. Han var gift med en Datter af Pastor Schytte paa Frederiksberg. I en Række af Aar boede denne Familie i den gamle Gaard paa Hjørnet af Pilestræde. Det var, saavidt jeg mindes, inden den Tid da min Moders Broder flyttede derind.

Her havde jeg fra min tidligste Barndom en Legekammerat i Sønnen, *Edvard Philipsen*. I de første Drengaar gik jeg i Skole med ham, og jeg mindes ham fra den Tid som en højst elskværdig Dreng. Han var jevnaldrende med mig, og, skjøndt vi under vor senere Opvæxt ikke mere vare Skolekammerater, saaes vi dog jevnligt. I Aaret 1855 blev vi Studenter sammen, og nu knyttedes Baandet atter nærmere i de første Studenteraar. Han var nu bleven et Menneske



med en for sin Alder ganske ualmindelig Modenhed; han var afholdt af alle, der kom i Berøring med ham, men desværre bortreves han alt i sit 22de Aar af en Brystsygdom, der i de sidste Aar tærede stærkt paa ham. Han studerede Philologi og det er min fulde Overbevisning, at der i ham gik en betydelig, vordende Videnskabsmand tabt. Et Par mindre historiske Afhandlinger, hvoraf en er trykt efter hans Død i »Nordisk Universitetstidsskrift«, bære Vidne om en i Forhold til hans unge Alder ualmindelig Grundighed og Lærdom.

At mine Brødre og jeg i vor Barndom og tidlige Ungdom kom i mange Huse udenfor de Familier, der vare nærmere eller fjernere beslægtede med os, er jo ganske naturligt, naar man tænker paa alle de mange Familier, som mine Forældre stode i Forbindelse med. I mange af disse Huse var der Børn, der var jevnaldrende med os, og Børneselskaber og Børneballer vare ikke sjeldne hos flere af dem; ja, selv en Familie som Professor *Eschrichts*, hvor der ikke var Børn, gjorde Børneballer, som jeg mindes med stor Glæde.

Da jeg imidlertid kom i Skole, var det naturligvis særlig gennem mine Kammerater, at jeg blev indført i deres Forældres Huse; disse Familier, hvoraf mange i Aarenes Løb blev mig meget kjære, skal jeg tale om senere, naar jeg kommer til at fortælle om mine Skoleminder.

Nogle enkelte Familier, hos hvem jeg har leget som Barn med Jevnaldrende, skal jeg her nævne.

Slotsgartner *Petersen* paa Rosenborg havde en

Søn og fire Døtre, som alle staa for min Erindring som elskværdige Legekammerater; og deres Hjem, den yndige Have med dens sjeldne Træer og de prægtige Drivhuse afgave naturligvis ypperlige Legesteder.

Med Major *Hindenburg* havde min Fader allerede i sin tidlige Ungdom gjort Bekjendtskab i den Wilster'ske Kreds gennem sin Ven, Christian Wilster. Senere havde min Fader og Hindenburg, der dengang var ung Capitain, været sammen i Rom, hvorfra de havde gjort en længere Rejse i Bjergene sammen.

Nu levede han her i Kjøbenhavn som afskediget Major, og jeg mindes tydelig, at jeg har leget med hans Sønner før den Tid, da jeg kom til at gaa i Skole med dem.

Fru Hindenburg havde en Søster, som var gift med Slesvigeren *Ravit*, der var ansat i det tyske Cancelli og senere blev Professor i Kiel. Ogsaa med disses Børn omgikkes vi som Børn. *Ravit* blev senere Medlem af Oprørsregjeringen, og jeg troer ikke, at han holdt af at leve her i Byen; men hans Kone og Børnene kom ofte hertil for længere Tid ad Gangen, og da saae vi dem ofte. Fru *Ravit*, der trofast fulgte sin Mand gennem mange Omvexlinger, bevarede sit danske Sindelag i sit Inderste, og jeg troer, at hun hele sit Liv længtes efter sit Fædreland, og egentlig tæredes hen og døde af Sorg over disse Forhold, som ikke stod til at ændre.

I og efter Krigsaarene vare den Slags Forhold ikke sjeldne. Jeg har kjendt en ældre Dame, en Enke, der havde en Søn og en Svigersøn med paa dansk



Side, og to Sønner og en Svigerson paa Oprørernes. Det hører til de Ulykker, som en Borgerkrig medfører.

Da jeg adskillige Aar senere, i 1855, paa en Udenlandsrejse, besøgte Familien Ravit, der dengang boede i Hamburg, blev jeg modtaget med den højeste Grad af Gjæstfrihed, og der blev til Ære for mig hele den Dag, jeg tilbragte sammen med Familien, kun talt Dansk, skjøndt det var et Sprog, som Ravit ellers ikke holdt af at høre i sit Hus.

Kort efter dette mit Besøg i Hamburg fik min Tante, min Faders Søster, der dengang boede i Huset hos os, et Brev fra Fru Ravit, hvori hun omtalte mit Besøg som et for hende opmuntrende Pust fra Hjemmet.

Naar jeg endnu nævner Familierne *Werlin* og *Hecksher*, og i en lidt senere Periode Familierne *Holm* paa Christianshavn, af Huset *Jacob Holm & Sønner*, som vi kom i Forbindelse med gennem min Moders yngste Søster, der blev gift med en Søn af den gamle Jacob Holm, Godseier Holm til Ellingegaard, gemmer jeg Omtalen af dem, til hvilke jeg fik Adgang gennem mine Skolekammerater, til jeg kommer til at tale om mit Skoleliv.



Tiden før 1849.

Som jeg allerede har sagt, er jeg født 1836, altsaa under Frederik den Sjettes Regjering. Fra denne Konges Tid kan jeg dog selvfølgelig ikke huske meget, da jeg kun var halvfjerde Aar, da han døde. Jeg bilder mig ind, at jeg kan huske, at jeg engang med min Fader har mødt ham i Dronningens Tværgade, men om det er ham eller Christian den Ottende, det har været, er jeg dog ikke ganske sikker paa. Derimod husker jeg meget tydeligt hans Begravelse; det vil sige, jeg husker det store natlige Tog, der med Fakler drog forbi vore Vinduer i Bredgade. Jeg husker, at jeg sad i Vinduet og saae paa Stadsen, og at min Broder, der var to Aar yngre end jeg, blev taget op af sin Vugge og holdt op af Barnepigen for ogsaa at se det, men at han saa gav sig til at skribe, og at jeg over denne Forstyrrelse blev meget vred og ønskede ham langt bort.

Saa husker jeg min Tantes, min Moders Søsters, Død i 1844 og al den Fortvivlelse, der var i Familien i den Anledning.



I 1845 var jeg første Gang i det kongelige Theater. Det var en i Theatrets Annaler vistnok temmelig enestaaende Aften. Der blev nemlig givet fire Stykker. Derved har jeg efter Overskoues Theaterhistorie kunnet constatere, at det var d. 9. Marts. De fire Stykker, der blev givne, var: »Møllen i Marly«, »Adolph og Henriette«, »Bødkeren« og Balletten »Belmann«. Havde jeg dengang haft nogen Forstand paa dramatisk Kunst, vilde jeg jo have faaet et ganske godt Begreb om de forskjellige Kunstarter: det var jo nemlig et Lystspiel, en Vaudeville, en Opera og en Ballet.

Men det, jeg saae af Skuespilkunst den Aften, var rigtignok ikke Smaating! I »Møllen i Marly« blev de fire Hovedroller udførte af Fru Heiberg, Jomfru Ryge, Christen Niemann Rosenkilde og Michael Wiehe. »Adolph og Henriette« blev udført af Phister, der dengang var i Trediverne, og Jomfru Petersen, der senere blev hans Kone, og som dengang kun var nogle og tyve Aar gammel.

Den Livlighed, hvormed disse to Kunstnere ikke blot udførte deres Roller, men tillige baade sang og dandsede, var, tror jeg, det, der den Aften gjorde størst Indtryk paa mig.

I »Bødkeren« mindes jeg Foersom, og i Balletten »Belmann« staar Bournonville endnu tydelig for mig i Titelrollen.

Samme Aar, i Juni Maaned, paa Dronning Caroline Amalies Fødselsdag, kjørte jeg med min Fader og en af mine Brødre i en Wienervogn til Lyngbye. Min Fader var tilsagt til Audients paa Sorgenfri. Vi tog



ind hos Pastor *Ibsen* i Præstegaarden, og min Fader begav sig op paa Slottet. Da han var gaaet, kom Pastor *Ibsen*, der var i Ornat og havde sit Ridderkors paa, ind i Stuen og sagde til mig:

»Seer du, Arthur, naar din Fader nu kommer tilbage, har han ogsaa saadan et Kors paa!«

Det slog til, og jeg beundrede i mit stille Sind Pastorens Evne til at forudsige de kommende Ting.

Efter at Pastoren ogsaa havde været oppe paa Slottet til Cour, tilbragte vi en behagelig Eftermiddag i Præstegaarden og kørte derefter tilbage til Byen.

Et Par Dage efter at dette var passeret, skulde jeg ud at spadserere med min Fader. Inden vi gik, sagde min Moder til mig:

»Pas nu paa, naar I kommer forbi Skildvagterne ved Prinds Ferdinand, saa skuldrer de!«

Ogsaa det slog til, og jeg følte mig meget stolt. I den Tid skuldrede nemlig en Skildvagt for enhver, som gik forbi med et Baand i Knaphullet.

Fra samme Aar mindes jeg ogsaa det skandinaviske Studentermøde. Vi havde en svensk og en norsk Student boende hos os. Nordmanden hed *Schlüter*. Han besøgte os igjen mange Aar senere, men var da avanceret til at være Kammerherre *Schlüter*.

1847 døde min Faders Moder. Om min Fader ved hendes Begravelse, havde en Ligkappe paa, mindes jeg ikke, men jeg husker flere Gange at have set ham med dette uklædelige Klædningsstykke paa, som da nutildags heldigvis er gaaet ganske af Brug.

Nu nærmede sig altsaa den nye Tid, 1848.

I Januar døde Kongen. Hans Regjering havde jo for mange været en Skuffelse. da man ved hans Thronbestigelse havde havt store Forhaabninger, som ikke gik i Opfyldelse. En ganske pudsig Historie fra hans Thronbestigelses Tid, og som sikkert er sand, da den skriver sig fra Kongen selv, er følgende:

I de Dage, da Frederik den Sjette laa paa sit Yderste, mødte den daværende Prinds Christian H. C. Ørsted paa Gaden. Prindsen gik hen til ham og sagde:

»Det er alvorlige Tider, vi leve i!« — »Ja,« svarede Ørsted, »man veed, hvad man har; men man veed sandelig ikke, hvad man faar!« Han tænkte i det Øjeblik ikke paa, at det var Thronfølgeren, han talte med; men han gjentog kun, hvad der i de Tider var paa alles Læber.

Nu kom altsaa 1848 og med det Oprør, Revolutioner og Krig. Februarrevolutionen i Paris mindes jeg med en vis Følelse af Taknemmelighed. Jeg havde været til Examen i Historie og faaet en daarlig Character. Med tungt Hjerter traadte jeg ind ad Døren til Hjemmet; det maatte jo siges! Men til min store Forbauselse hørte min Fader aldeles ikke paa min Beretning, men sagde blot: »Der er Revolution i Paris!« og saa talte jeg naturligvis ikke mere om min Halvaarsexamen dengang.

Jeg var paa Slotspladsen, da Frederik den Syvende blev udraabt til Konge, og jeg husker den slesvigholstenske Deputations Komme her til Byen, og hvorledes dens Medlemmer i al Hemmelighed blev bragte



til Grosserer *Hage's* private Bolig for at skjærme dem for mulig Overlast fra Pøbelens Side. Om Natten holdt Studenterne, det vil sige Kongens Livkorps, Vagt i Porten og paa Trapperne i Huset. Jeg mindes, at det Spørgsmaal, der interesserede mig mest i denne Sag, var, om de havde skarpladte Geværer.

Jeg husker derefter Casinomøderne, hvor min Fader var med, og hvoraf det ene netop var paa min Fødselsdag, den 11. Marts.

Større og større blev Begejstringen, og enhver Dreng maatte have en Kokarde paa sin Kaskjet. Den, der ikke havde det, var en Umulighed i Skolen og blev strax kaldt en Slesvigholstener. Unge Mennesker meldte sig som Frivillige ved Armeen, og de bare en Slags Kaskjetter, der vare noget forskellige fra de Meniges og kaldtes »frivillige Kaskjetter«. Før den Tid havde jo en Soldat, en Landsoldat, altid været en Bondekarl.

Den første Frivillige, som jeg saae paa nært Hold, var den unge *Kolderup-Rosenvinge*, der kom op til os for at sige Farvel, da han skulde drage til Armeen. Inden han kom ind i Dagligstuen, satte han sit Gevær og sin Tornister fra sig i min Faders Værelse, og dér stod jeg og saae paa disse mærkelige Sager med Beundring.

Nu kom Krigen og, som en uundgaelig Følge af de daarlige og usikre Efterretninger, naturligvis en Mængde meget upaalidelige Rygter. Hver Morgen, inden jeg gik i Skole, maatte jeg, henne paa Hjørnet af Bredgåde og Dronningens Tværgade, købe et »Skil-

lingsblad« og bringe det til min Fader, for at han strax om Morgenen kunde se, hvad der var af Nyt »derovre fra«. For at modarbeide falske Rygter blev der oprettet et Selskab »For Orden og Sandhed«, hvoraf min Fader var Medlem, og hvori *Saint-Aubain* spillede en stor Rolle. Det havde sit Locale paa Kongens Nytorv i Højskolens Bygning. Adgangskortet var rødt med et hvidt Kors, hvorpaa stod »For Orden og Sandhed«. Der blev forresten fortalt, at de allerværste Løgne netop kom der oppe fra, og man kaldte det derfor »For Uorden og Usandhed«.

Saa kom den første Træfning, Affairen ved Bau. De første Saarede blev bragte til Kjøbenhavn, og jeg stod paa Toldboden og saae dem blive bragt iland paa Ambulancebaarer. I det Hele taget spillede Toldboden en stor Rolle i de Tider; ikke alene var det dér, at der kom Saarede og udskibedes Soldater, men det var ogsaa dér, at man fik de sidste Efterretninger og hørte de fleste Rygter.

Overalt i Landet blev der dannet Comiteer for at skaffe Soldaterne Behageligheder og de Saarede Lindring. Der blev strikket Strømper og pillet Charpi med en umaadelig Iver. Der var over det Hele en Stemning, som vistnok aldrig har været kjendt senere her i Landet. Jeg betragter det som en Lykke at have oplevet disse Tider og beklager kun, at jeg ikke var et Par Aar ældre, da der saa vilde have været meget, som jeg kunde have seet paa med mere Modenhed.

Efter Vaabenhvilen om Vinteren brød Krigen atter ud om Foraaret 1849. Den ulykkelige Affaire i Eckern-



førde Fjord gjorde paa alle et Indtryk, som man ikke glemmer, naar man har oplevet det. Men saa længere hen paa Sommeren kom Fredericia-Slaget. Det satte atter Folk i den rette Stemning. Saavidt jeg husker var det en Søndag, at den første Efterretning om Slaget kom her til Byen. Jeg skulde paa en botanisk Excursion med vor Naturhistorielærer, Adjunct *Kjellerup* og skulde i den Anledning vækkes tidligere end sædvanlig. Da Pigen kom ind for at vække mig, fortalte hun, at hun hos Bageren havde hørt, at der havde staaet et stort Slag, og at General Rye var falden. Jeg stod nu op, klædte mig paa og gik ind til mine Forældre, der endnu laa i Sengen, for at sige dem Farvel. Jeg fortalte min Fader, hvad Pigen havde sagt, men han vendte sig ganske rolig om paa den anden Side og sagde, at det vel kun var et løst Rygte som saa mange andre. Saa gik jeg da i Skoven og paa Hjemvejen gik jeg ind til min Onkel, som boede paa Landet paa Strandvejen, og hvor jeg skulde træffe mine Forældre, for med dem at tage til Byen. Det var en ikke ringe Stolthed, jeg følte, da min Fader modtog mig med de Ord: »Du havde dog Ret imorges!« — Der var nemlig i Løbet af Dagen kommen nærmere Efterretninger om Slaget ved Fredericia og General Ryes Fald.

I disse Krigsaar havde en Del af mine Skolekammerater en stor Fornøjelse, nemlig at blive kommanderede ud til Laboratoriet paa Christianshavn for at rulle Patroner. Desværre kom jeg ikke med til den Fornøjelse, da det ikke naaede ned til den Klasse,



hvori jeg var. Paa Skolen var der engang stort Røre, da en af Disciplene havde rapset en Patron, for, som han sagde, »at vise den til sin Moder«.

Om Efteraaret i 1849 flyttede vi bort fra Bredgade, hvor jeg havde tilbragt hele min Barndom, og hvorfra jeg har mine kjæreste Minder. Min Fader havde nemlig et Par Aar iforvejen solgt Gaarden til Fabrikant Nyeboelle, som havde sine Fabrikker i Sidebygningen og selv boede i Bagbygningen. Grunden, hvorfor min Fader solgte Gaarden, var dels, at han følte sig uskikket til at være Vært, og dels at Nyeboelle vilde udvide sin Fabrik og derfor enten maatte flytte eller forlange store Ombygninger, som min Fader ikke kunde indlade sig paa. I det sidste Aar havde vi derfor maattet undvære Haven, der nu var gaaet over til den nye Vært.

Vi flyttede da hen paa Sct. Annæ Plads i den Gaard, som efter Professor *Hetsch's* Tegning blev opført i Forbindelse med Hjørnegaarden ved Bredgade.

Et Par løjerlige Skikkelser, som jeg fra de Aar, vi endnu boede i Bredgade, saa hos min Fader, maa jeg her omtale.

Den første af dem er Improvisatoren *Jørgensen*. Han var en yngre Broder til den for sit sprudlende Vid bekendte *Jørgen Jørgensen*, som rejste til Italien sammen med *Ludvig Bødtcher*, og om hvem der fortæltes saa mange morsomme Historier. Denne *Jørgensen* havde vistnok ligesom Broderen oprindelig været et godt



Hoved, men var nu gaaet til Grunde og var nærmest, hvad man kalder et »forfaldent Geni«. Han benævntes »Improvisator«, fordi han af og til gav nogle Séancer paa Theatret i Kannikestræde og lignende Steder, ved hvilke han viste sin Færdighed i at improvisere. Ved disse Leiligheder morede han undertiden Publicum med at spille med Kugler, for derved at udfylde Pauserne. Han kom af og til op til min Fader for at vise sine Færdigheder. Jeg husker, at han engang, for at give Bevis paa den store Øvelse, som han nu havde opnaaet, improviserede og spillede med Kugler paa een Gang.

Denne Jørgensen var tillige et Stykke af en Projectmager. Engang havde han saaledes opfundet en Slags Brilller, som skulde være saa udmærkede. De bestod af smaa Blikplader, som vare sort lakerede og gjennemborede med nogle ganske smaa Huller. Da min Fader brugte Brilller, vilde Jørgensen have ham til at skrive en Anbefaling for hans Opfindelse, og bad ham om at prøve Brillerne.

Min Fader mente nu virkelig at se noget bedre gennem Jørgensens Brilller, og, da han for det første var en godmodig Mand og for det andet gjerne vilde være fri for Jørgensens Overhæng, saa skrev han ham en Anbefaling. Derpaa gik Jørgensen til Sibbern og fik ogsaa ham til at skrive sig en.

Et Par Dage efter at dette var passeret, møder min Fader Professor Eschricht paa Gaden. Eschricht standser ham og siger: »Jeg seer, at du og Sibbern har anbefalet denne gale Jørgensens Brilller. Han har



nu ogsaa været hos mig, da han gjerne vilde have en Udtalelse fra det medicinske Facultet; men jeg sagde ham, at han maatte formaa dig og Sibbern til mindst at gaa i fjorten Dage med disse Skyklapper for Øjnene og derefter afgive en ny Erklæring, ellers kunde Facultetet ikke antage sig Sagen. Nu veed du, hvad der venter dig!«

Heldigvis blev der imidlertid ikke noget af Eschrichts onde Anslag mod min Fader og den skikkelige gamle Sit

En anden Person, som i Aarenes Løb blev til megen Plage for min Fader, var *Alexander Weyhe*.

Han var født paa Færøerne og i Fyrreterne kommen her til Byen for at uddanne sig i Sprog, hvortil han antoges at have et stort Talent. Min Fader og flere Andre tog sig af ham og forsøgte at hjælpe ham til at blive Student. Dette mislykkedes imidlertid fuldstændig, da Weyhe erklærede, at han hverken kunde eller vilde lære Mathematik. Imidlertid sank han bestandig dybere og dybere, dels fordi han var en trodsig Natur, som Folk snart blev kjed af at understøtte, og dels fordi han ikke var ganske fri for at søge Trøst for sine skuffede Forhaabninger ved Flasken. Han blev efterhaanden til en fuldstændig Karikatur, gik med lasede Klæder og et stort uredt Haar, der gav ham et saa afskrækkende Ydre, at man kunde blive bange for ham. Jeg husker saaledes tydelig, at ingen af vore Piger var at formaa til at lukke op, naar de havde nogen Mistanke om, at det var ham, der ringede.



Selv min Moder var ikke rigtig hyggelig stemt, naar hun skulde lukke op for ham. Tilsidst gik han over til Mormonismen og skrev flere Skrifter om denne Lære.

At han vel i Grunden ikke har været rigtig klog, faar man det bedste Bevis paa ved at læse et Par af de Billetter, hvormed han formelig overdængede min Fader.

Han skrev saaledes en Gang:

»Skaft mig strax nogle Elever i Malaisk eller i Kyrisk, forat Danmarks Storfilolog ikke skal sulte ihjæl strax.

(Underskrevet nogle uforstaaelige Tegn, som vel skulde betyde Weyhe.)

En anden Gang skrev han efter at have anbefalet sig som Lærer i Hebraisk:

— — — — —
— — Vil De være saa god at examinere mig i Hebr., Chaldæisk, Arabisk, Æthiopisk, Persisk, Singalesisk, Hindustansk, Malayisk etc.??? Svar ønsker jeg allerhelst idag.

Ærb.

A. Weyhe,

Stud. linguarius.

Et af hans Breve ender saaledes:

— — — Forresten er det særdeles ønskeligt, at De paa anden Maade vilde staa mig bi idag, da jeg nu ikke har 1 Skilling, og som Følge af at jeg af Mangel paa nogle faa K har måttet gå våd om Fødderne nu i mange Dage er bleven så syg at jeg næppe kan sidde oppe idag; og dog truer man med at smide mig ud imorgen, hvis jeg ikke kan betale $3\frac{1}{2}$ R , som jeg mangler til Husleje. Jeg må tilstå at dette Papir er temmelig dårlig at skrive på; men



jeg er nødt til at bruge det, da jeg intet bedre Skrivpapir har kunnet få idag.

Med Høiagtelse, ærbødigst

Alexander Weyhe (Stormgade 5, på Kvisten),
meget dygtig i næsten alle Europæiske Sprog, hvilket De
let kan overbevise Dem om.

I et Brev fra en noget senere Tid skriver han:

Jeg er meget taknemlig til samtlige Professorer ved
det philosophiske Fakultet, som pleje at holde Forelæs-
ninger paa Universitetet (undt. v. Mehren, hvem jeg dog
agter og elsker for hvad han tidligere har gjort imod mig).

Da Hr. Dr. Prof. v. Mehren baade i forrige og i dette
Semester havde bekendtgjort at ville holde både offentlige
og private Forelæsninger i Arabisk og Hebraisk, hvilke jeg
gjærne ønskede Adgang til, da jeg har læst mangfoldige
Hebr. og Arab. Grammatiker, Lexika, Chrestomathier og
andre Bøger; men da v. Mehren baade i September 1857
og et Par Gange senere har ligefrem smidt mig ud fra sine
»offentlige« Forelæsninger: saa vilde De gjøre mig en stor
Velgjerning ved at skaffe mig Tilladelse til at frekventere
samme. Det vilde være godt at faa Svar paa det, jeg skrev
for nogle Dage siden; jeg er i Fare for at maatte flytte
idag af Mangel paa Husleie og derfor temmelig ilde tilpas.

Ærb.

Alex. Weyhe.

Disse Breve havde som oftest et højst besynderligt
Udseende; i Almindelighed vare de skrevne paa afrevne
Stumper Papir, der tilmed ofte kunde være baade
snavset og forkrøllet. Ofte var der hele Sider be-
skrevne med hebraiske, arabiske eller koptiske Skrift-
tegn, der maatte antages at være en Slags Indledning
til den egentlige Text, der altid bestod i Anmodninger

om Undervisningstimer i de ubegribeligste Sprog og i Lamentationer over, at han vilde blive smidt ud af den Leilighed, hvori han boede, dersom han ikke fik en Understøttelse. Undertiden indeholdt de en Slags Glossarier, som f. Ex. en Række persiske Ord med vedføjet Oversættelse paa færøisk.

Undertiden bragte han selv Brevene, men ofte fandtes de indstukne i Laasen eller under Døren.

I en Række af Aar efter denne Tid blev min Fader af og til belemret med Breve fra ham; og efter at jeg var bleven Student, kunde der ogsaa af og til falde et af til mig.



1849 til 1853.

Vi flyttede nu altsaa til Sct. Annæ Plads. Stedet, hvori vi boede, havde Gaard fælles med Hjørnegården til Bredgade, denne palæagtige Bygning, der siges at være bygget af Kridtsten fra Stevns. Her boede paa første Sal Grev *Knuth*, Udenrigsministeren i Martsministeriet. I Stuen boede Grosserer *Fibiger*, der eiede begge Stederne.

I Stedet, der vendte ud mod Sct. Annæ Plads, hvor vi altsaa boede paa tredie Sal, boede paa anden den portugisiske Ministerresident *Robredo*.

I Stueetagen boede i nogen Tid Prinds *Wittgenstein-Berleburg*. Han havde tidligere været General i den danske Armee og var gaaet af som Generalmajor. Hans populære Navn i Kjøbenhavn var »Svedskesteen-Perlegryn«. Han var en elskværdig Mand, læste en hel Del, især tydsk Litteratur og var en stor Goethe-Tilbeder. Da han jo forresten ikke havde det mindste at bestille, tilbragte han en stor Del af sin Tid med at trykke sin Næse flad paa Ruden for at se paa Folk, som spadserede i Bredgade. Ved sin Bortrejse for-

ærede han min Fader til Erindring nogle Bøger om Goethe, som jeg endnu eier.

En Tid boede i den ene Stueetage en vestindisk Familie ved Navn *Ferral*. De fik fra Vestindien Guava-Rhum, der blev tappet af af en Neger, som de havde i deres Tjeneste. En Dag, da min yngste Broder stod og saae paa dette, gav Negeren ham noget deraf at drikke, og da det smagte Drengen, blev han ved at drikke deraf, indtil han blev fuld og maatte bæres op til min Moder, der naturligvis blev yderst forskrækket over Drengens Tilstand.

Her oplevede jeg det tredie Krigsjaar 1850. Jeg mindes Slaget ved Isted; men, hvad der dog særlig har indpræget sig i min Erindring, er Troppernes Hjemkomst. Det var et storartet Syn at se den Blomsterregn, der udgødes over dem. Hver Soldat havde en Blomsterkrands om Hovedet og en Blomsterbuket i Geværløbet; mange havde Krandsse hængende paa deres Bajonnetter. Særlig mindes jeg en ung Officeer til Hest, en Adjutant, der red i Spidsen for sin Bataillon; baade Mand og Hest vare fuldstændig dækkede af Blomster.

I Efteraaret 1850 begyndte jeg at gaa til Præsten hos Pastor *Caspar Johannes Boye* ved Garnisons Kirke. Han var, som bekjendt, Nordmand og talte med en temmelig udpræget norsk Accent. Han var en dygtig Prædikant, ligesom han jo ogsaa er bekjendt som Digter, særlig som Psalmedigter.

I Foraaret 1851 blev jeg saa confirmeret, den 27.



April. Boye levede kun kort efter den Tid, idet han døde 1853 af Cholera.

Samme Sommer deltog min Fader i Studentertoget til Christiania. Min Moder var allerede saa svag, at han af den Grund var lige ved at opgive sin Rejse; men da dér dog indtraadte nogen Bedring, tog han afsted.

Sommerferien tilbragte mine Forældre og mine to yngste Brødre paa Skodsborg, eller, som det dengang kaldtes, »Skovsborg«. Vi andre blev sendte til Slagelse til min Moders Slægtninge dér. Skodsborg var dengang endnu et temmelig afsides liggende Sted; da havde Frederik den Syvende endnu ikke taget det til Sommerresidents. Opholdet dér forfriskede vel min Moder noget, men i Løbet af Vinteren blev det bestemt, at vi den næste Sommer skulde bo hele Sommeren ude paa Kalkbrænderiet, og vor gamle Læge, Professor *Trier*, erklærede, at hun ikke kunde taale at blive boende paa en tredie Sal. Imidlertid var min Fader i Løbet af Sommeren 1852 bleven udnævnt til Notarius publicus i Kjøbenhavn, og, da han gjerne vilde have Bolig i Nærheden af sit Comptoir paa Raad- og Domhuset, blev der leiet paa Nytorv ligeoverfor dette paa en første Sal. Efteraaret kom, min Moder blev svagere og svagere og blev, mens Flytningen stod paa, bragt hen til hendes Moder. Her døde hun uden altsaa at komme ind med os andre i den nye Leilighed. Nogle Dage laa alle vi Børn hos min Onkel Grosserer Philipsen, og min Tante var utrættelig i at gjøre os den



Tid saa lidet tung som mulig. Men det var en tung Tid, som staar for mig i et trist Lys.

Leiligheden, vi kom ind i, var jo leiet over Hals og Hoved og var i og for sig skummel og blev det naturligvis endnu mere ved Savnet af min Moder. Min Tante, min Faders Søster, flyttede i Huset hos os, men derved kom vi jo til at mangle et Værelse endnu, og strax fra det Øjeblik, da vi kom ind i denne Leilighed, blev der talt om saa snart som muligt at komme ud af den igjen. Vi blev der dog et Aar, men den Sommer vi tilbragte dér, skulde ikke bidrage til at gjøre det lysere. Det blev nemlig den forfærdelige Cholera-Sommer! Vi Børn blev sendt til Højagergaard til min Onkel; kun min Fader og min Tante blev i Byen, men kom i Almindelighed ud og saae til os fra Løverdag til Mandag. Breve fik vi selvfølgelig ofte, og da der i et af disse Breve stod, at min Fader var bleven syg, havde jeg ingen Ro paa mig, men rejste ind, for at se, hvorledes det egentlig stod til. Det var imidlertid ikke noget alvorligt, og jeg rejste derfor snart ud igjen. Men dette Besøg i Kjøbenhavn glemmer jeg ikke saa let. Særlig husker jeg, at, da jeg kjørte ud igjen, mødte jeg store Vogne med fem eller sex Ligkister paa, som skulde ud til Kirkegaarden. Men paa Højagergaard havde vi det rart og fejlede intet.

For os, der altid havde været vante til at bo i en ganske anden Del af Byen, var det naturligvis en stor Forandring at komme til at bo i denne Kant af den. Det Liv, vi saae paa Gaden, naar vi saae ud ad vore Vinduer her paa Nytorv, var helt anderledes end



det, jeg havde kjendt min Barndom igjennem i Bredgade og paa Sct. Annæ Plads. Meget havde vel i Aarenes Løb forandret sig her i Kjøbenhavn, saa at, dersom vi vare blevne boende i Bredgade, vilde dog meget ogsaa dér have været anderledes.

Ligeoverfor os havde vi det alvorlige Raadhus med dets stadige Færdsel af ind og ud gaaende Politibetjente og andre Embedsmænd. Henne i Krogen ved Siden af den store Bygning laa det Hus, som var bekjendt under Navn af »Kommoden«, men som nu er inddraget under Raadhuset. Men der herskede dog paa Torvet foran os et Liv og en Virksomhed, som nu er aldeles forsvunden. Det var Slagtertorvet. Her kom nemlig Landslagterne hver Morgen ind med deres Vogne, og her handledes og købsloges med en Livlighed, der ikke sjelden kunde nærme sig stærkt til Haandgribeligheder. Men, hvad der især staar tydeligt for min Erindring fra den Tid, er »Pølsekonen«, en tyk Madamme, der hver Morgen kom med sin med Pølser belæssede Vogn. Tyk, som hun var, med opsmøgede Ærmer og Forklædet bundet op, saaledes at Vranken vendte udad, var hun i en stadig Virksomhed med at udskjære og sælge de dampende Pølser til Slagtere og andre, der i Løbet af Formiddagen her indtog deres Frokost. Det var dog endnu en Smule Folkeliv af den Slags, hvoraf der nu snart ikke er noget tilbage her i Kjøbenhavn.

I denne Del af Byen skulde vi imidlertid blive boende i mange Aar, idet vi i Efteraaret 1853 flyttede til Badstuestræde, til den store Gaard, som ligger ligefor Brolæggerstræde. Vi kom til at bo paa anden



Sal. Paa første Sal var Stiftscomptoiret, og her boede Stiftamtmanden, Kammerherre *Tetens*. I Stuen boede Lægen, Dr. *Hecquet*. Med begge disse to Familier kom vi til at staa paa en meget behagelig Fod. Gaarden kaldtes endnu dengang »Stemann's Gaard«. Her havde den gamle Statsminister *Stemann* boet i mange Aar i den samme Leilighed, i hvilken vi flyttede ind; her havde han givet store Selskaber, i hvilke endog Prindserne deltog; men da der var meget lavt til Loftet, gik der det Rygte, at der støvede saa stærkt, naar der blev dandset, at man kunde skrive sit Navn paa Ryggen af Herrernes sorte Kjoler.

I denne Gaard havde i sin Tid ogsaa den gamle Admiral *Holsten* boet. Her havde min Fader været til Candidatgilde hos hans Søn, den senere Baron *Holsten-Carisius*, der var oppe til juridisk Examen samme Gang som han.

I denne Leilighed gjenvandt min Fader efterhaanden sin Ro og sit Humeur, der i den første Tid efter min Moders Død havde forladt ham. Det var en rummelig og dertil hyggelig Leilighed; fra vore Vinduer i Dagligstuen kunde vi se ned ad Brølæggerstræde, naar min Fader kom fra sit Comptoir. Her tilbragte vi igjen lykkelige Dage, om de end stille sig noget anderledes for mig end Dagene i Bredgade. Her blev min Fader boende, selv efter at Sønnerne efterhaanden flyttede bort, og her døde han 1870. Ogsaa da jeg selv var flyttet bort fra Badstuestræde, betragtede jeg det dog som mit rette Hjem.



II.

Skoleminder.





Hanne og Lette.

Da jeg var kommen til den Alder, hvor jeg skulde begynde at lære noget, blev jeg sat i Skole hos Jomfruerne *Magnus* eller, som de paa den Tids Kjøbenhavnsk kaldtes: »Jomfru Magnusserne«.

I den Tid havde Skolerne endnu ikke de saakaldte Forberedelsesklasser. En saadan blev først i disse Aar oprettet ved Mariboos og vel sagtens samtidig ved andre Skoler.

De to Damer, hos hvem jeg blev sat i Skole, hed: *Hanne* og *Lette*. Ingen af dem var smuk. *Lette*, der var koparret, repræsenterede Skolens blide Retning, *Hanne*, der havde en stærkt gul Teint, den strengere.

Her fik jeg altsaa min første Undervisning i Læsning, Skrivning og Regning. Fremmede Lærere ved Skolen var der ikke; men Frøkenernes Broder »*Onkel Jacob*« kom engang imellem og skrev os for.

Den første Gang skrev han paa en Vægtavle:

»En gammel Mand, som«

og efter fjorten Dages Forløb kom han igjen og skrev:

»havde været i Krigstjeneste«.



Hvad der senere blev af denne Krigsmand, har jeg aldrig erfaret.

Her fik jeg altsaa min første Undervisning. Jeg elskede Lette og havde en dyb Respect for Hanne.

Vi lærte at læse efter »Hjorts Børneven«, og jeg mindes endnu den for mig aldeles uudgrundelige Begyndelse paa en Historie:

»Christian og August, to Brødre, gik engang med hinanden uden Porten«

Vi legede med Skamler, som vi snart brugte som Rideheste, snart som Robaade, og det var meget eftertragtet at faa den store Skammel, der gik paa Tur mellem os.

Naar vi havde været uartige, bleve vi straffede ved at maatte spise vort Smørrebrød med Smørret og Paalægget nedad.

Af Skolekammerater fra denne Skole mindes jeg: *Hjalmar* og *Edgar Collin*, mit Næstsødskendebarn *Edvard Philipsen*, den senere Højskoleforstander *Otto Jacobsen* o. fl.

Ved at omtale Brødrene Collin kommer jeg til at tænke paa en lille Behagelighed, som dette Bekjendtskab forskaffede mig.

Da jeg var bleven en halv Snes Aar gammel, hændte det naturligt af og til, at jeg enten af mine Forældre eller af en eller anden Onkel eller Tante fik »tre Mark til en Parterrebillet« foræret. Jeg var jo nu stor nok til at kunne gaa alene i Theatret.

I Parterret var der dengang ikke nummererede Pladser. Tilskuerne maatte staa, med Undtagelse af



de Faa, der kom tidligt nok til at faa Plads paa fem korte Bænke, der stod i Midten. Theatret aabnedes Klokken sex, og for at faa Plads paa en af Bænkene maatte man møde Klokken halv og stille sig ved Døren for at kunne storme ind i det Øjeblik, da Døren paa Slaget sex blev aabnet.

For en lille Fyr som mig var der selvfølgelig ikke synderlig meget Haab om at kjæmpe mig igjennem for at naa en Siddeplads, inden de alle vare besatte. Nu hændte det imidlertid, at en af de første Gange, jeg var der, skulde ogsaa en af Brødrene Collin ind. De var jo Sønesønner af det mest indflydelsesrige Medlem af Theaterdirectionen og, som saadanne, kjendte af Controlleuren. At opnaa en Siddeplads viste sig umuligt, men da Controlleuren saae, at det ikke var lykkedes os, sagde han, at vi blot behøvede at stille os tæt op ad den temmelig høje Skranke, som skilte Parterret fra Parkettet, og derefter bragte han os saa nogle smaa Skamler, hvorved vi kom til at staa saa højt, at vi med Albuerne kunde hvile paa Skranken, og paa den Maade stod vi altsaa glimrende.

Den største Behagelighed ved dette Møde med mine gamle Skolekammerater var imidlertid den, at, da jeg næste Gang kom i Parterret og ikke kunde opnaa en Siddeplads, indrømmede Controlleuren mig den samme Begunstigelse.

Efterhaanden som jeg blev ældre og i alt Fald en lille Smule større, lykkedes det mig at arbeide mig frem til en Siddeplads, og jeg mindes tydelig, hvorledes jeg havde de sidste Lectier, der skulde læres den



Eftermiddag, med mig i Theatret og sad og læste paa dem, indtil det Øjeblik kom, da Folk paa de nummerede Pladser begyndte at komme, og da Capellets Medlemmer begyndte at stemme deres Instrumenter, hvilket var Signal til, at det store Øjeblik snart skulde oprinde, da Tæppet gik op.

Mariboes Skole.

Den 1. November 1842 kom jeg ind i Mariboes Skole.

Mariboe, der tidligere havde været Grosserer, men for hvem det var gaaet galt, havde nogle Aar iforvejen oprettet en Realskole. Han havde fra England medbragt flere nye Ideer, som han nu indførte i sin Skole. Eleverne sad ikke, som ellers, i Rækker bagved hinanden, men paa Bænke langs Væggene. Dette var nødvendigt, fordi Eleverne i hver Time bleve flyttede op og ned. Dette gik til paa følgende Maade: en Elev blev examineret og kunde ikke svare paa et eller andet Spørgsmaal, derefter blev hans Eftermand spurgt, og naar han saa besvarede Spørgsmaalet, blev han flyttet over ham. Ved Slutningen af hver Time blev saa de sidste Numre noterede i Protokollen. Ved de skriftlige Arbejder sad Eleverne med Ryggen mod Læreren, og denne kunde ud over Eleven se, hvad de foretog sig.

Dette System havde naturligvis sin Fordele; men det havde ogsaa sine Ulemper. Eleverne bleve tvungne til at høre efter og være med hele Tiden, men der



var en bestandig Uro i Timen, som maatte virke forstyrrende. Al Bedømmelse blev jo ogsaa relativ og ufuldstændig.

Det Hverv, som udføres af Ordensduxen i vore Skoler, udførtes af en saakaldt »Monitor«. Han blev valgt af Klassen efter visse Regler for Valgbarhed og Valgberettigelse.

I mange Henseender var det nu vistnok en ypperlig Skole. Den havde en fortræffelig Stab af unge og dygtige Lærere, hvoraf jeg skal nævne nogle af de vigtigste.

Mariboe var selv Lærer i Engelsk og skal have været en meget dygtig Lærer; jeg kom imidlertid aldrig til at læse med ham og kan derfor ikke have nogen Dom derom.

Først maa jeg da nævne *Ludvig Ipsen*, der var Skolens Inspecteur. Han var en lille, tyk Mand af et meget værdigt Udseende; om hans Hals hang en Lorgnet, der lige saa tidt hang paa hans Ryg som paa hans Bryst. Han var af et ganske utrolig hidsigt Gemyt og kunde i sit Raseri drive det saa vidt, at han rykkede sig selv i Haaret og i Ørerne.

Naar han examinerede i Geographi, sad han med Kortet paa skraa fra Bordet op under Hagen. Eleven stod da paa den anden Side af Bordet for at pege paa Kortet.

Engang forefaldt følgende Scene:

Ipsen sidder som sædvanlig med Kortet op under Hagen, foran ham staar en ulykkelig Synder, som er oppe i Tydsklands Geographi. Jeg kan se dette Tydsk-



lands Kort for mig: det var temmelig svagt coloreret, kun det lille Fyrstendømme Reusz var malet med en meget stærk rød Farve.

Ipsen: Hvor ligger Halle?

Synderen rækker forlegen sin Pegefinger frem, men viser endnu ikke.

Ipsen: Viis! For Satan! Viis!

Synderen tager Mod til sig og sætter sin Pegefinger paa Reusz, men i det samme Øjeblik faar han en saadan En paa Kassen, at han trimler henad Gulvet. Da han var kommen op igjen, sagde han i en ynkelig Tone: »Jeg havde udfundet, at naar man trak en lige Linie fra Reusz opad paa Kortet, saa kom man til Halle!«

Ipsens eneste Svar var: »Ka' du se, det hjalp!:

Til mig selv mindes jeg at han engang sagde: »Er du nu der igjen, din lille Kanallie!«

Han var juridisk Candidat og blev senere By-skriver i Skive. Her fortalte de om ham, at, da han den første Dag sad paa sit Comptoir, kom der en jydsk Bonde derind og sagde noget, som Ipsen aldeles ikke forstod et Ord af. Ipsen blev rasende og raabte: »Saa, for Satan, tal dansk, dit Asen!«

Den Bog, efter hvilken jeg fik min første Undervisning i Historie, var: »Historisk Børne-Lærdom af Nik. Fred. Sev. Grundtvig.« Ligesaa genial denne lille Bog er — og det er maaske noget af det genialeste, denne Forfatter har skrevet — ligesaa uskikket er den vistnok til at lære sexaars Børn Historie efter, i det mindste paa den Maade, paa hvilken vi lærte den. Vi



maatte nemlig lære den udenad paa Ramse, og dertil er den ingenlunde skikket; thi paa mindre end tyve Sider indeholdt den hele Verdenshistorien. Den begyndte med de Ord: »De ældste Kongeriger i Verden, som vakte Opsigt, var det assyriske i Asien og det ægyptiske i Afrika o. s. v.«, og endte med den allernyeste Tid. Men den bed sig dog fast paa en vis Maade. Der er Ting i den, som jeg aldrig glemmer, saasom naar der stod om Romerne, at »de krøb, før de lærte at gaa, og sprang ikke, før de blev store« eller: »Men Nero, det Afskum, forfulgte de Christne«, eller om Xerxes, at han »maatte være glad ved at undslippe i en lille Baad«.

Mange lignende Phraser staa endnu den Dag idag levende for min Hukommelse, men Grundtvigs geniale Blik paa Verdenshistorien havde jeg dengang naturligvis ikke den fjerneste Forestilling om.

Saa var der Inspecturens yngre Broder, *Harald Ibsen*, den senere Præst i Gjentofte, der blev Lærer i den i de Aar oprettede Forberedelsesklasse, hvor han skal have været aldeles uforlignelig som Lærer, ja, man sagde endog »Barnepige« for de Smaa. Jeg veed fra mine yngre Brødre, at saaledes som han kunde fortælle et Eventyr, har de aldrig senere hørt nogen gjøre det.

Med Brødrene Ibsen er jeg senere i Livet kommen i Berøring og har i dem fundet nogle ganske usædvanlig elskværdige Mennesker. Der var, foruden de to allerede nævnte, endnu to andre Brødre, hvoraf den ene var Commandeur i Søetaten, den anden Organist i Castellet. En Søster til dem var gift med gamle



Sibbern og kaldtes af den yngre Generation »Tante lille Sanne« for at adskille hende fra hendes Tante, en gammel Frøken *Perboll*, der i Familien kaldtes »Tante store Sanne«, skjøndt hun var meget mindre end »Tante lille Sanne«.

I Tydsk underviste *G. F. F. Rung*, der senere blev Professor og Skolebestyrer. Han var en livlig og dygtig Lærer, men allerede dengang gik han med Besvær, fordi han havde brækket sit ene Been, et Uheld, der hændtes ham flere Gange efter den Tid. Der blev sagt, at denne Tilbøjelighed til Beenrød hidrørte fra, at der i hans Beensystem var for lidt Gelatine og for megen Kalk. Om det er sandt, veed jeg ikke, men der fortæltes, at han engang, da han skulde aabne en Dør, hvortil Laasen var meget trang, havde brækket alle fem Fingre paa én Gang.

Milo, der blev min første Lærer i Dansk, var en meget elskværdig Lærer. Han oprettede, sammen med *Schneekloth*, som jeg senere kommer til at omtale, en Skole paa Værnedamsvejen. I Mathematik var *Adolph Steen* Lærer. Selv kom jeg aldrig til at læse med ham, da jeg ikke i denne Skole drev det til at begynde paa Mathematiken, og naar jeg tænker paa, hvilken elskværdig Mand, jeg mange Aar senere lærte at kjende i ham, saa undrer det mig, at han dengang ikke indgjød mig anden Følelse end Rædsel. Som smaa var vi forfærdelig bange for ham, og jeg husker, hvorledes vi i al Hemmelighed sang til hinanden:

»Forvar dig! Forvar dig!
Hr. Steen, han kommer og ta'er dig!«



I mit andet Skoleaar fik jeg *Egede Glahn* til Lærer i Historie. Vi slap nu for at lære Grundtvigs Børnelærdom udenad paa Ramse og fik ved Glahn's livlige Fortælling og »Ingerslev's fragmentariske Historie« Følelsen af, at Historien kunde være til andet end til Plage.

Saa var der de tre Brødre *Wilhelm*, *Christian* og *Eduard Bjerring*, af hvilke de to første gav Undervisning i Fransk, den sidste i Skrivning. De vare alle tre Sønner af den i sin Tid, under Navnet »den lille Marat«, bekjendte Procurator Bjerring, hos hvem min Fader i sin Ungdom havde været Fuldmægtig. *Christian Bjerring* kaldtes af Drengene »Kressjan Bordeaux« eller »Kressjan Stormhat«, det første, fordi han havde opholdt sig nogle Aar i Bordeaux, det andet, fordi han gik med en lav, bredskygget Hat af en noget ualmindelig Form. Han blev senere gift med en Mlle *Livio*, en fransk Dame, med hvem han senere oprettede en Pigeskole, som i mange Aar havde et stort Ry. Ham har jeg forresten aldrig læst med.

Eduard Bjerring blev min Lærer i Skrivning. Han var en meget dygtig Lærer og skrev selv en smuk Haand.

En Skrivetime var imidlertid i den Tid noget ganske andet end i vor! Man skrev nemlig endnu ikke med Staalpenne, og en stor Del af Timen gik hen med, at Læreren maatte skjære Penne for Eleverne. Naar det nu midt i Timen lød: »Hr. Bjerring, min Pen sprutter!« svarede Bjerring altid med den mest



uforstyrrelige Ro: »Saa sprut igjen, min Ven!« — Livlig og munter var han altid i Timerne.

Wilhelm Bjerring, der var den ældste af Brødrene, blev min første Lærer i Fransk. Han var en udmærket dygtig Lærer og havde et stort Talent til at læse med Begyndere. Jeg skylder ham lige saa meget som min Fader min gode Udtale i Fransk. Han var koparret, men havde et elskværdigt og jovialt Ansigt. Af ham har jeg lært de første Begreber om Valgret og Valgbarhed, nemlig ved de ovenfor omtalte Monitorvalg. Saavidt jeg husker, gik det til paa følgende Maade: Hele Klassen var valgberettiget; men for at være valgbar skulde man i Løbet af den forrige Maaned have været over Midten af Klassen i Ugenummer i hver Uge. Bjerring svælgede nu formeligt i disse Valg, og vi søgte derfor altid at faa ham til at forestaa dem. Det var Frihedsideerne, der rørte sig hos ham! Han var meget allieret med alle de ledende Mænd i den Tid, og om han end ikke kom til at spille nogen fremragende Rolle i det politiske Liv, skal han have spillet en saa meget desto større bag Coulisserne. I sit Hjerter var han vistnok Republicaner, og min Fader fortalte et ret characteristisk Træk om ham. En Dag sad Orla Lehmann hos min Fader, med hvem han havde noget at tale om, og, medens han sad hos ham, kom Wilhelm Bjerring derop. Da Lehmann var gaaet, sagde min Fader: »Det er dog et dejligt Hoved, fint og aristokratisk!« — »Ja,« svarede Bjerring, »det kunde tage sig godt ud under en Guillotine!«



»I det Øjeblik lignede han sin Fader,« føjede min Fader til.

Bjerring havde en egen jovial Maade at imponere Eleverne paa. Han snusede stærkt og sendte ofte en af Eleverne efter Snustobak. Saa kunde han sige til en af Drengene: »Her har du en Otteskilling, kan du nu gaa over paa Hjørnet og købe mig for fire Skilling Snustobak og bringe mig en Rigsort igjen?«, og saa stod Drengen maalløs!

Om ham bevarer jeg kun behagelige Erindringer.

I Tegning havde vi Hr. *Kierkegaard*. Han havde en stiv Arm og maatte løfte den højre Arm op med den venstre, naar han skulde tegne. At han kom til at danne en meget komisk Figur, naar han skulde bruge den til at give paa Øret med, er en Selvfølge. Det er forøvrigt ham, der har tegnet det eneste eksisterende Portrait af hans berømte Slægtning, Søren Kierkegaard.

I Regning havde vi *Schneekloth*. Han var Holstener og talte et Sprog, som vi havde meget vanskeligt ved at forstaa. Særlig havde han svært ved at udtale det bløde danske d. Han sagde: »Pond och Løjch« (∴ Pund og Lod).

I Naturhistorie havde vi en ung, livlig, interessant medicinsk Student, *Rudolph Bergh*. Han blev senere en af Kjøbenhavns mest bekendte Læger.

I Religion underviste de to theologiske Candidater, *Bøggild* og *Scheller*, begge senere Præster. Den sidste har jeg i senere Aar ofte besøgt i hans hyggelige Præstegaard i Bloustrød.

En Hr. *Rasch*, der var Lærer i Regning, men



som jeg aldrig har læst med, udmærkede sig ved, at han vadskede sine Hænder i hvert Frikvarter.

Naar jeg nu tænker tilbage paa Skolen, har jeg Indtrykket af, at der var noget vist uroligt over det Hele; der var en stadig Higen efter noget nyt. Før det første altsaa Omflytningen i selve Klasserne, dernæst en bestandig Omflytning af selve Klasserne, saaledes at f. Ex. 1ste Klasse A og 1ste Klasse B snart vare sideordnede, snart over- og underordnede. Dette laa vistnok hos Mariboe, som var noget rastløs.

Mariboe havde mange Jern i Ilden. Han oprettede forskellige Klasser, hvorfra der dimitteredes til forskellige militaire Institutioner. Der var først »Dismissionsklassen«, i hvilken der forberedtes til den militaire Højskole, der laa paa Kongens Nytorv i den Bygning, der kaldtes »Gjethuset«. Den havde sit Navn efter sin oprindelige Bestemmelse, idet den var bygget til deri at støbe Rytterstatuen paa Amalienborg og derfor var bleven kaldt »das Gieszhaus«, hvilket da var bleven fordansket til det skønne Navn: »Gjethuset«. Eleverne i denne Klasse vare fuldstændig voxne Mennesker, og jeg erindrer blandt dem den senere Oberst *Hertel* og den senere Jernbanedirecteur, *Etatsraad Holst*.

Saa var der »Aspirantklassen«, hvorfra der dimitteredes til Landcadetakademiet, og »Præliminaristklassen«, hvor der forberedtes til Søcadetakademiet. I denne sidste Klasse mindes jeg blandt andre den senere Admiral *Mac-Dougal*, der stod for mig som Idealet af en Skoledreng i enhver Henseende.

En Dreng, som jeg særlig mindes, var en, som
Minder fra min Barndom.

kaldtes »gale Hahn«, og som vistnok heller ikke var rigtig klog. Han var ikke høj, men bredskuldret og kraftig bygget. Han var en stor Gymnastiker og udmærkede sig især ved at springe ganske fortræffeligt Buk, hvilken Idræt blev dreven med stor Iver paa Legepladsen.

En Dag staar »Jeppe« — det var Ludvig Ibsens Øgenavn — midt paa Pladsen og skuer med et Felt-herreblik ud over den ham underlagte Skare. I en Krog staar »gale Hahn« stille og rolig og seer hen paa Ibsen; det begynder at kribble i ham, han faar Lyst til at øve en Bedrift, han kan ikke styre sig længere, tager Tilløb, sætter af og springer over »Jeppe« med samt hans høje, sorte Hat, næsten uden at berøre hans Skuldre. »Jeppe« blev i den Grad forfærdet over denne Frækhed og Mangel paa Respect, at han aldeles glemte at blive hidsig og nøjedes med først at se sig tilbage, hvorfra Luftsynet var kommet og derefter fremad, for at se, hvad der var bleven af det. Det var med en Blanding af den dybeste Rædsel over, hvad der nu vilde skee, at vi saae paa denne Scene, der ikke varede saa længe, som jeg har været om at fortælle den. Jeg troer imidlertid nok, at »gale Hahn« blev jaget ud af Skolen i den Anledning. Det var nemlig noget, som Mariboe gjorde for et godt Ord, uden at det dog generede ham at lade en saadan Synder komme ind i Skolen igjen den næste Dag.

En anden Drengestreg, som jeg mindes, var følgende:

Der gik i Skolen en Amerikaner ved Navn *John*



Irwing, Søn af den herværende nordamerikanske Gesandt. Nu maa man jo betænke, at en amerikansk Dreng nok kan finde paa Ting, som en dansk vel neppe vilde have fundet paa, idetmindste i den Tid. Altsaa: John Irwing mødte en Morgen paa Skolen med en lille Sprøjte af den Slags, som bruges til Øresprøjter. Vi morede os naturligvis i Frikvarteret med at sprøjte Vand paa hinanden, og det var der selvfølgelig ingen Ulykke i. Men saa i Skrivetimen farer Djævelen pludselig i John Irwing, han fylder Sprøjten med Blæk og retter den lige ind i Øret paa sin Sidemand, *Lunde*. Blækket driver ned ad hans Hals og hans Krave og derfra ned paa Skrivebogen, der ligger foran ham. Der bliver Røre i Klassen, Læreren seer det, det bliver meldt til Ibsen, og han kommer for at undersøge Sagen. Han spørger Irwing, om det er sandt, at han har gjort det, og denne svarer med den største amerikanske Ro: »O! yes! But I kunde ikke gjøre ved det!« — »Naa, saa du kunde ikke gjøre ved det!« sagde Ibsen og varmede hans Øren ganske eftertrykkeligt.

Hyppigt kom der ogsaa Forældre hen paa Skolen for at tale med Mariboe, og han gik saa op og ned med dem paa Pladsen. Vi Drengene vare naturligvis altid meget nysgjerrige efter at faa at vide, hvem det var. Jeg mindes saaledes en lille Mand med en ualmindelig tyk Mave, en stor krum Næse og et jødisk Udseende. Da jeg spurgte en af mine Kammerater om, hvem det var, svarede han, at det var »Prinds Ferdinands Aagerkarl«. Jeg, som ikke vidste, hvad en

Aagerkarl var, troede, at det var det samme som en Slags Gaardskarl!

En anden Figur, som jeg mindes fra Pladsen, var en afskediget Major. Han saae ud som Lieutenant v. Buddinge; han havde en Kawai paa med mange Slag og en Voxdugs Kaskjet paa Hovedet.

Dengang eksisterede der altsaa endnu saadanne Skikkelser. Mantzius, som skabte denne Figur paa Scenen, har aabenbart gennem sin Fader, der selv var Militair, kjendt denne Type, og derfor var der en saadan Sandhed i hans Fremstilling. Han troede paa den!

Af Skolekammerater, som jeg kom i nærmere Berøring med, mindes jeg ikke faa. — Iblandt dem skal jeg nævne *Marius Hedemann*, Søn af daværende Oberst Hedemann, den senere Overgeneral. Familien Hedemann havde Bolig i Castellet, hvor jeg flere Gange var indbudt hos min Skolekammerat, og der var naturligvis en ypperlig Tumbleplads for os Drengene. Nu er *Marius Hedemann* selv General.

Et andet Sted, hvor vi havde en udmærket Tumbleplads, var hos Chefen for Landcadetakademiet, Oberst *Tobiesen*, med hvis Søn, den nuværende Chef for Officereskolen *Vilhelm Tobiesen*, jeg var i Klasse. I Chefens Have kunde vi Drengene rigtig lege, og jeg husker tydelig, hvorledes jeg beundrede Vilhelms ældre Broder, den senere Ministers, store Færdighed i at skyde Spurve med Pusterør.

Saa var der *Jürs*, hvis Fader var Lærer i Tydsk ved Skolen. Han blev senere Officer, men paa Grund



af et ulykkeligt Fald med en Hest, maatte han tage sin Afsked.

Der var *Victor Gottschalck*, nu Grosserer her i Byen. Han var en elskværdig Dreng, som jeg holdt meget af. Naar vi mødes, synes han mig at have bevaret hele sin Elskværdighed, og endnu den Dag i Dag, efter 50 Aars Forløb, sige vi Du til hinanden.

Charles Bluhme, der var en Søn af den senere Udenrigsminister, omgikkes jeg allerede med i disse Aar. Da han imidlertid senere blev min Kammerat i Metropolitanskolen, skal jeg ikke omtale ham her.

Fremfor alle andre maa jeg imidlertid nævne *Frederik Bruhn*. Han blev allerede fra den Tid af min kjæreste Ven, kom sammen med mig ind i Metropolitanskolen, og jeg kommer senere tilbage til ham igjen. Han var en Søn af Oberst Bruhn, Adjutant hos Kong Christian den Ottende.

Inden jeg imidlertid slutter min Omtale af Mariboers Skole, er der en Person, som jeg maa nævne, nemlig *Peder Pedel*. Det var en Bondekarl med en kort Trøje og en stor Kaskjet. Han solgte Brød, Stilebøger, Grifler o. s. v. At han ikke kunde forstaa Schneekloths radbrækkede Sprog, er jo ganske naturligt. Naar Schneekloth vilde have, at vi skulde fortsætte vore Regnestykker, plejede han at sige: »Fahrer fort, Børn!« En Dag kunde han ikke komme strax ved Timens Begyndelse, og »Peder Pedel« kom da op i Klassen og sagde: »Je' sku' si'e, at I sku' fage fut!«



Metropolitanskolen.

Allerede fra tidlig Tid af har det vistnok været bestemt, at jeg skulde ind i en lærd Skole, lære Latin og Græsk og blive Student. Selv havde min Fader jo ført et livligt, frejdigt, fyldigt Studenterliv og havde til sine sidste Dage bevaret den gode, gamle Studenteraand.

Saa blev jeg altsaa i Aaret 1847 sat ind i Metropolitanskolen. — Hvilken himmelvid Forskjel mellem denne Skole og den forrige!

I Mariboers Skole gik alt ud paa nye Opfindelser og Forandringer, her gik alt i en gammel, traditionel Gang.

Skolens Bestyrer kaldtes paa sin Latin »Rector« uden nogen Artikel, Inspecteuren kaldtes »Inspector«, og den Person, som i Mariboers Skole kaldtes »Pedellen«, hed her »Custos«, og Lærere »Overlærere« og »Adjuncter«. Vi sad ved Borde og paa Bænke bag hinanden, og Læreren paa et Katheder foran Disciplene. Vi satte megen Pris paa at blive kaldt »Disciple« og ikke »Elever«.



Af Lærerne ved Skolen i de Aar skal jeg nu omtale nogle af de vigtigste.

Skolens Rector var *Bonaparte Borgen*. Det var en fint udviklet Mand med stor baade philologisk og æsthetisk Dannelse. Han læste Latin i de øverste Klasser og var en meget smagfuld Oversætter. Han var dertil en elskværdig og godmodig Charakter, men vel noget svag, og kunde let blive hidsig. Ogsaa i legemlig Henseende var han svagelig. Han var en stor Beundrer af Oehlenschläger og citerede ham, selv naar han var paa Toppunktet af sin Hidsighed.

En Dag, da en af Disciplene havde vist nogen Trods, blev han vred og sagde (med et Citat fra »Røverborgen«):

»Din Hals er stiv, du vil den ikke bøje!

Saa maa den knækkes, har du det begrebet?»

Men i det samme hørtes der en Stemme henne i Klassen, der halv sagte sagde:

»Giv ham et Glas paa Falderebet!«

Det var Fortsættelsen af Citatet, og det kunde Rector ikke modstaa, men sagde godmodigt: »Ja, ja, det er rigtigt, det staar der! men lad os nu ikke tale mer om det!«

En anden lille Historie fra hans Timer falder mig ind:

Borgen havde i sin Ungdom af og til givet sig af med at skrive lyriske Digte. Blandt andet havde han, medens han var Rector i Randers, udgivet et lille Bind, som vi tilfældigvis havde faaet fat paa. En af Disciplene sætter sig nu i en af hans Timer til paa en



meget iøjnefaldende Maade at læse i denne Bog, idet han holder den under Bordet saaledes, at det ikke kunde undgaa Rectors Opmærksomhed.

Efter at have betragtet Disciplen i nogen Tid spørger Borgen: »Hvad er det, du sidder dér og læser?« Disciplen svarer ikke, men sætter et meget skamfuldt Ansigt op. »Jeg vil øjeblikkelig se, hvad det er for en Bog!« vedbliver Rector. Disciplen svarer stadig ikke. »Kom herop med Bogen!« Nu hjælper det ikke mere; Disciplen gaar op til Kathedret og leverer Bogen af. Da Borgen fik at se, at det var hans egne Digterværker, vred han sig paa den ynkeligste Maade og var aabenbart i den største Forlegenhed med, hvad han skulde gjøre ved den Sag; han kunde jo dog umuligt sige, at det var en Bog, som man ikke maatte læse i. »Ja, ja, ja!« sagde han saa, »det kan være en meget god Bog, men her er dog ikke Stedet, hvor du skal læse i den!« Saa gav han Bogen tilbage og sagde: »Nu taler vi ikke mere om det!«

Vi kaldte ham »den Gamle« eller blot »Gamle«, vi lo ad hans Vridninger med Kroppen og hans Trækninger i Ansigtet, men vi holdt alle meget af ham.

Da han var en Ungdomsven af min Fader, besøgte han ham ofte, især i de senere Aar, og jeg lærte da ret at skatte hans store Elskværdighed.

Skolens Inspector var Adjunct *C. Krebs*. Han læste Latin i de lavere Klasser, og her var han en meget dygtig Lærer. Han var en kraftig, bestemt og energisk Personlighed, der vistnok derved var til megen Støtte for den svagere Rector. Ved Siden af dette var han



imidlertid en Mand af et rigt Gemyt, der i høj Grad forstod at vinde Disciplenes Hjerter. Han var en afholdt Selskabsmand, spillede en god L'hombre og var i det hele et elskværdigt Menneske. Den Kreds, han omgikkes med, kaldte vi med en tarvelig Skolevittighed: »Krebsens Vennekreds«.

Ved at tale om Krebs, kommer jeg til at tænke paa en lille Historie, som er ret karakteristisk for to af vore store sceniske Kunstnere.

Blandt Krebs' Venner var der en Justitsraad *Bang*, en lille, jovial Mand, som ofte kom og besøgte ham paa Skolen. Jeg husker endog, at han engang var med paa en Skoleskovtur, hvor han forlystede os med sin høje Tenor og i Særdeleshed med sine Tyrolersange med deres Jodlen. Denne Mand havde imidlertid den Fejl, at han var meget døv.

Den gamle *C. N. Rosenkilde*, som forresten var kræsen med, hvem han vilde spille L'hombre med, holdt særlig af at spille med Krebs. Han spillede saaledes undertiden med ham og *Bang*.

Nu hændtes det en Aften, at Hostrups »Intrigerne« gik paa det kongelige Theater. Rosenkilde hørte til den Slags Skuespillere, som ikke kunne dy sig, naar de faa et Indfald, det maa ud af dem! Men hans Lune var altid godmodigt og elskværdigt.

Da man nu var kommen til det Sted, hvor Skolemesteren taler om sit vundne Spil, brister det ud af Rosenkilde:

»Ja, det var netop det samme Spil, som jeg havde, da jeg forleden Dag spillede med Krebs og den Døve!«



Men nu vilde Tilfældet, at en Discipel i en af de øverste Klasser sad i Theatret og hørte dette Udbrud af Rosenkilde, og næste Dag fortalte han det til Krebs paa Skolen og selvfølgelig til Kammeraterne.

Krebs syntes ikke rigtig om det, og da han næste Gang saae Rosenkilde, sagde han til ham, at saadanne Løjer let kunde sætte ham i et skjævt Forhold til hans Elever.

Rosenkilde forstod ham, og da han traf *Phister* paa Scenen, fortalte han ham, at Krebs havde taget ham Spøgen ilde op.

Da Stykket nu gik næste Gang, sagde Rosenkilde naturligvis Ingenting, men da de kom til det samme Sted, sagde *Phister*:

»Ja-ah! det var akkurat det samme Spil, som Deres Velærværdighed fortalte os om, at De havde, da De spillede med Krebs og den Døve!«

I Tydsk havde vi Adjunct *Holbeck*. Ogsaa han var en meget elskværdig Personlighed; han havde et stort Talent for dramatisk Oplæsning, og jeg skylder ham Mindet om nogle af de kjæreste og mest vækkende Timer, naar han læste *Holberg*, *Heiberg* og *Hostrup* højt for os; han var ogsaa Sjælen i de Komedier, som vi spillede ved Juletid; men derom senere.

Historielærer gjennem hele Skolen var Overlærer *Espersen*. Han var en dygtig Historiker, men en tør Lærer og en indesluttet Mand. Disciplene kom han aldrig nærmere. Han blev siden Rector paa *Bornholm*. Han kaldtes af os aldrig andet end »Pølter«. Det skal have sin Oprindelse fra, at han, da han engang vilde



sige »Din Tølper!«, forsnakkede sig og sagde: »Din Pølter!«

I de bevægede Aar i Frederik den Syvendes første Regjeringstid var han ivrig Helstatsmand, medens Holbech var ivrig Ejderdansk. Debatterne mellem dem bleve undertiden meget heftige, og jeg husker tydelig, hvorledes en Dag, da de stod og talte sammen mellem to Klasser, Holbech ligefrem satte Espersen gennem Døren ind i den anden Klasse.

Græsk i de lavere Klasser læste Adjunct *Kern*, som jeg mindes med Velvillie.

I de højere Klasser var det Adjunct, senere Overlærer *C. Berg*, som underviste i Græsk. Han var i philologisk Henseende en stor Capacitet; men han havde ikke synderligt Greb paa at aabne vore Øjne for det Skjønne i den græske Litteratur. Hans Oversættelser vare ikke altid smagfulde og kunde ofte forekomme os at ligge nær ved det latterlige, saaledes naar han hos Homer talte om »at bestige det snørklede Leie i Henseende til de krumme Knæ,« eller naar han hos Tyrtaios oversatte: »Men det græsseligste af alt er en Olding, som er falden blandt Forkjæmperne, liggende, gjennemboret i Henseende til Ryggen, dækkende den blodige Blusel med de visne Hænder« — eller endelig: »Anakreon, seende sig i Spejlet, Haaret ikke værende dér, udbrød.«

Han nærede, som mange af den Tids Philologer, den dybeste Foragt for Naturvidenskaberne. Engang forekom der hos en græsk Forfatter noget om en Høne, og Examinanden kom under Examinationen til at yttre, at det var en Fugl. Hertil sagde nu Berg: »Maa jeg



spørge Dem, troer De, at en Høne er en Fugl?» — »Ja,« svarede Examinanden, »hvad skulde det ellers være?» — »Ja, De maa vel sagtens vide det bedre,« sagde Berg, »De har jo taget Statsexamen i Naturhistorie; men jeg har rigtignok altid troet, at det var et Fjerkræ!«

Naar en eller anden ikke kunde noget af sin Lectie, holdt han Haanden for Øjnene og sagde: »De Tider ville komme, om hvilke I skulle sige, at de behage Eder ikke! — Jeg mener Examen!«

Vi læste Tregders græske Formlære og Madvigs Syntax. Naar der saa forekom et Phænomen, hvortil der skulde henvises, sagde Berg: »Det staar hos Trejder (saaledes udtalte han hans Navn) nederst paa venstre Side!« eller: »Det staar øverst paa højre Side hos Madvig!« saa maatte vi selv se til at finde, hvor det stod.

Berg blev senere Rector ved Frederiksborg lærde Skole, hvor han virkede i mange Aar. Medens han levede her i Kjøbenhavn, var han en meget søgt Lærer og bekjendt under Navnet »græske Berg«. Dette Tilnavn havde han vel tildels faaet for at skjelne ham fra hans to Brødre, der ogsaa vare meget ansete som Lærere, og af hvilke den ene kaldtes: »Historieberg« og den anden »Mathematikberg«, efter de Fag, hvori de underviste. Den sidste var theologisk Kandidat og blev senere Præst i Sværdborg.

Berg havde vistnok forresten et tungt Sind og var derfor af et noget ufordrageligt Gemyt. Han var næsten altid paa Kant, enten med sine Elever eller med



sine Colleger. I den Tid, da vi læste med ham, maa jeg sige, at vi saa godt som hele Tiden stod paa en god Fod med ham.

I Mathematik og Physik underviste Adjunct, senere Overlærer og Professor *Carl Petersen*. Han havde en stor Færdighed i at vise physiske Experimenter og vakte derved en Del Interesse for dette Fag; men forresten tog han sig det meget mageligt. Hans Øgenavn blandt Disciplene var »Pølse«. Hvoraf det kom, veed jeg ikke.

Nuværende Rector *Petersen* i Odense læste Græsk og kaldtes i Modsætning til ham »unge Petersen«.

I Dansk havde vi Adjunct *Rasmussen*, der blev Præst i Slesvig og efter sin Afsked derfra blev meget bekendt som Lærer i Dansk i Kjøbenhavn. Efter ham fik vi *Sørensen*, der senere blev Præst.

I Fransk undervistes af Professor *Borring*. At han kunde godt Fransk, er der jo ingen Tvivl om; men han var en tarvelig Lærer for Begyndere. Han var, som saa mange franske Lærere, Galloman; han vilde gjerne bilde sig selv og andre ind, at han ikke kunde tale Dansk. Der fortaltes om ham, at, da hans Fader var død, sagde han: »Jeg kommer fra at tabe min Fader, jeg gaar at rejse til Bogense«, (hvilket Navn han udtalte paa Fransk). Utroligt var det Styr, vi gjorde med ham, men der fortaltes endnu værre Ting om ham andre Steder fra. Saaledes sagde man, at paa Landcadetakademiet havde Cadetterne engang stukket en Medekrog i hans Paryk, Medesnøren havde de anbragt over en Krog i Loftet; nu trak pludselig en af dem i



Snøren, og Parykken hang og dinglede mellem Borrings Hoved og Loftet.

At Skrive- og Tegnelerere altid særlig have været Syndebukke for Skoledrenge, er noksom bekjendt. Vi havde en Skrivelærer, som hed *Kruse*, en halvgammel, enfoldig Stakkel, som man kunde bilde de utroligste Ting ind. Han var Copist oppe i et eller andet Ministerium og kaldtes derfor »Pisten«. Engang slap vi en hel Sværm Oldenborrer ud i Timen, særlig i hans Hat; da han besværede sig derover, sagde vi, at det var nogle Insecter, der vare slupne af Knappenaalene i den forrige Time, hvor vi havde havt Naturhistorie.

En Dag var der mere end almindelig Uro i Kruses Time. Han sad paa Kathedret, omringet af Drenge, der vilde have deres Forskrifter byttede. Pludselig synes han dog, at det er for galt, og raaber: »Nej, nu skal du min Sjæl sidde stille, Sigersted!« Da der imidlertid ikke var nogen Dreng af det Navn i Klassen, blev Støjen uforstyrret ved. Nu blev Kruse for Alvor vred, tog Pennen og sagde: »Nu faar du en Anmærkning, Sigersted!« Han udførte sin Beslutning og skrev: »Sigersted urolig.« Senere hen paa Dagen seer Krebs Anmærkningen i Protokollen og siger, som naturligt er: »Men Sigersted er jo ikke i denne Klasse!« Det vidste vi naturligvis meget godt, men selvfølgelig havde vi heller ingen Anelse om, hvad der kunde være ment med denne Anmærkning. Krebs vilde imidlertid have Sagen klareret og kom altsaa, da vi næste Gang havde Kruse, ind i Klassen og sagde til ham, at der ikke var nogen Dreng i Klassen, som hed Sigersted. »Ja,



ja!« sagde Kruse, »saa skal jeg føre Anmærkningen over i den Klasses Protokol, hvor Sigersted er!« En saadan Begrebsforvirring kunde Krebs ikke klare, idetmindste ikke i Klassens Nærværelse, og trak sig derfor tilbage.

Engang var to af Disciplene ligefrem oppe at slaas i Kruses Time. Han søgte at skille dem ad, og da det var lykkedes ham, skulde de jo have Anmærkning begge to. Den ene fik ham imidlertid, ved at forsikre, at han ikke havde været med, formildet i den Grad, at han fritog ham for Anmærkningen. Da der nu altsaa kun var én, der skulde have den, redigerede han den paa følgende Maade: »Møller slaas indbyrdes.«

Naar Kruse kom ind i Klassen, blev der altid »pistet«, det vil sige, at alle i Munden paa hverandre sagde: »Pist! Pist!« Det kunde undertiden tage saa store Dimensioner, at Krebs maatte lægge sig imellem. Dette var især Tilfældet, naar Kruse om Løverdagen havde undervist i sidste Time i den Klasse, hvor Klaveret stod, og hvor hele Skolen da samledes for at synge Lovsang. I den Anledning mødte saa Krebs fem Minutter før Timens Slutning og lod Kruse slippe ud, inden Sværmen kom ind.

Tegnelæreren *Rosenberg* var en raa Karl, der kaldte sig Architect, men vistnok egentlig kun var Tømmer-svend. Han bandede i en Grad, som man ikke gjør sig nogen Forestilling om. Saaledes sagde han: »Den Unde spænde mine Tarme fra Rundetaarn til Blaataarn og brodere dem med Guldtraad!« En Dag var der en



saa infernalsk Larm i Klassen i hans Time, at Krebs fandt sig beføjet til at skride ind for at bringe Rolighed tilveje. Da der nu var bleven stille, vendte Rosenberg sig til Krebs og sagde: »Ja, er det ikke forfærdeligt her i denne Skole? Nu læser jeg et andet Sted, og dér, forsikkrer jeg Dem, dér skal Eleverne aldrig sige saa meget som et eneste Muk til hinanden!«

»Ja, det er paa Døvtumme-Institutet!« sagde en af Disciplene, — og den kunde Krebs ikke staa for, men atter her maatte han vende om og gaa ud af Klassen.

Kruse og Rosenberg laa stadig i Kamp om Linealerne. Kruse vilde som Skrivelærer have dem korte, Rosenberg som Tegnelærer lange. Saa sagde Kruse engang til en Discipel: »Hvem synes du nu har Ret, Hr. Rosenberg eller jeg?« — »Ja, naar jeg skal sige min Mening . . .« stammede Drengen. — »Naar du taler med mig, skal du holde din Mund!« svarede Kruse ham kort.

Endnu maa jeg nævne Religionslæreren, Adjunct *B. Jensen*, i hvis Hus jeg har tilbragt mange behagelige Timer, og Naturhistorielæren, Adjunct *Kjellerup*, der havde gjort Rejsen Jordan rundt med »Galathea« under Bille's Commando og derfor kunde fortælle mange morsomme Historier fra den Tid.

Men der hørte endnu en Person til Skolen, som jeg maa omtale, og som jeg allerede har nævnt, nemlig »Custos«. Hans Navn var *Frederiksen*. Det var en lille, spinkel Mand med en stor krum Næse og dertil ganske skaldet. Om Søndagen gik han undertiden med

Paryk, og der blev sagt, at det var Rectors gamle aflagte, som han satte omvendt paa Hovedet, for at man ikke skulde kjende den. Paa de store Højtids-dage gik han ogsaa undertiden med Trækplaster bag Øret til Stads.

Han var bleven Custos paa en ganske mærkelig Maade, idet Arvefølgen i Custodernes Rige var højst ejendommelig. Hans Formand i Embedet hed *Andersen*, og om ham kunde Krebs fortælle mange artige Historier. Han havde været Custos i den forrige Rectors, den gamle Nissens, Tid. Nissen holdt Ridehest, og den skulde Custos passe. Nu hændte det sig, at Rectors Hests Hale blev tyndere og tyndere, saa at der tilsidst slet ingen Haar var i den, men Stumpen sad alene tilbage. Rector bebrejdede Custos det, men denne svarede, »at det kunde intet levende Menneske gjøre for, for den havde Gnidder i Rompen«. Hemmeligheden var imidlertid, at Custos rykkede Haarene ud og solgte dem som Krølhaar.

Imidlertid døde *Andersen*, og hans Kone, hvem det paalaa at holde Skolens Localer rene, fik det Tilhold, at, dersom hun inden en vis Tid kunde fremstille en dertil skikket Person og saa vilde gifte sig med ham, saa kunde han blive Custos.

Saa faldt *Madam Andersens* Øje paa *Frederiksen*, han blev accepteret, hun giftede sig med ham, og han blev Custos.

Medens jeg gik i Skolen, døde *Madam Frederiksen*, den forhenværende *Madam Andersen*, og nu fik *Frederiksen* Tilhold om at anskaffe sig en ny Kone.



Han prøvede flere Fruentimmer i maanedsviis, og tilsidst lykkedes det ham at finde en, der passede til Stillingen. Om den samme Arvefølge senere er bleven fortsat i Custodernes Kjælder, veed jeg ikke.

Da jeg kom ind i Skolen, var det Skik, at der hvert Aar mellem Jul og Nytaar spillede en Comedie paa Skolen. Det var næstøverste Klasse, der stod for det, og det var Holbech, som var Sjælen i det. Det første Aar, jeg var i Skolen, spillede de Hostrups »Gjenboerne«. Men nu fik Krebs den Idee, at vi Smaa i tredie Klasse ogsaa skulde spille en Comedie. Det blev altsaa besluttet, at vi under Krebs's Ledelse skulde spille Holbergs »Julestuen«. Deri havde jeg min første Debut som Skuespiller, som Pernille. Leonora blev spillet af *E. F. Koch*, der senere spillede Dameroller i Studenterverdenen. Han er nu Provst i Jylland.

Næste Aar spillede vi Smaa »De pudseerlige Arvinger« af Kotzebue, hvori jeg spillede Fru v. Winther. Det tredie Aar blev jeg funden værdig til at spille sammen med de Store. Det var »En Spurv i Tranedands«, der skulde opføres, og jeg fik Baron v. Ebersdorff's Rolle tildelt. Nu skulde jeg altsaa spille Comedie sammen med de Store under Holbechs Auspicier!

Hvor staar den dog tydelig for mig, den Søndag Formiddag i December Maaned 1849, da vi skulde til Læseprøve hos Holbech!

Holbech var Enkemand og boede sammen med sin gamle Moder og sin Tante ude paa Rysenstein, hvor Moderen var Oldfrue ved Badeanstalten. Naar



man, inden man kom til Langebro, gik ud ad den lille Allee med Voldskrænten paa højre Side og den røde Mur med den gamle Port ligefor, laa tilvenstre det lille Hus, hvor man tog Billetter til Badeanstalten. Her boede Familien Holbech. Vinduerne vendte ud til en lille Have, som hørte til Anstalten. Hyggelig og idyllisk var deres lille Leilighed; her blev vi tracterede med Chokolade, og her holdt vi Læseprøve.

De øvrige Prøver holdtes paa Skolen og vare naturligvis til stor Glæde og Fornøjelse for os alle.

Peter Ravn blev spillet af *Spandet*, et Menneske med stort Talent, som døde ung. Af andre Rollehavende, som spillede godt, mindes jeg nuværende Stadslæge *Tryde*, der udførte Konsulindens Rolle.

Senere spillede jeg »Madam Rust« i »Sparekassen« af Hertz og Tjeneren i »Den sanddru Løgner«, foruden flere andre Roller. Ja, vi drev det endogsaa saa vidt, at vi et Aar opførte Overskous »Kunstnerliv«, som paa det kgl. Theater blev spillet af Operapersonalet, og deri spillede jeg »Billedhuggeren«. Endnu Aaret efter, at jeg var bleven Student, spillede jeg med som Gjæst. Fra denne dramatiske Skole er der udgaaet flere, som have udmærket sig som sceniske Kunstnere. De ere alle lidt yngre end jeg, men jeg har dog spillet sammen med dem, nemlig *Emil Poulsen*, *Jerndorff* og min Broder *Severin*.

Forestillingerne blev givne paa Skolen paa et lille Theater, som blev laant eller leiet af det kgl. Theaters Maskinmester. Efter Forestillingerne blev der serveret Smørrebrød og Punsch. Ved den Leilighed udbragte

et af Comiteens Medlemmer altid Rectors Skaal. Det Aar, da Spandet skulde udbringe Skaalen, endte han med de Ord: »En Skaal for vor kjære Rector, Boas Bonaparte Borgen!« Rector kom meget godmodig hen til ham og sagde: »Hvor tør du saadan kalde mig Boas?«

Han hed nemlig slet ikke Boas; det var en Forkortelse af Bonaparte, som blev brugt i Familien, hvor han ofte blev kaldt »Onkel Boas«. Men Spandet troede, at han virkelig hed det.

Iblandt dem, som særlig udmærkede sig ved Skolecomedierne, maa jeg endnu nævne *Fürste*, den senere Sindssygelæge paa Oringe. Han spillede ganske fortræffeligt gamle Damer; han var dertil meget musikalsk, spillede udmærket godt Klaver og accompanerede os og hjalp os ved Indstuderingen af Sangene.

Da jeg, efter at være gaaet ud af Skolen, spillede med, husker jeg godt, at jeg blev betragtet som Skoletheatrets »Nielsen«, idet denne nemlig i de samme Aar spillede som Gjæst paa det kgl. Theater.

Men nu til Kammeraterne!

Det, at sidde paa Skolebænken sammen i en Række af Aar, har noget ganske mærkeligt sammenknyttende ved sig. Selv har jeg følt det stærkt, meget stærkt, en Gang i mit Liv. Det var i Aaret 1864 under Krigen. Jeg fik i Løbet af to Dage Underretning om, at to gamle Klassekammerater vare faldne og en tredie dødelig saaret; det Indtryk, som det gjorde paa mig, glemmer jeg aldrig!

Det var *Klubien*, *Charles Bluhme* og *Fritz Schumacher*. — *Klubien*, der var Reservelieutenant i Artilleriet, faldt i en Træfning foran Dannevirke inden Tilbagetoget. *Bluhme* blev dødelig saaret i den samme Træfning og døde nogle Dage efter. *Schumacher*, der som ung medicinsk Candidat var bleven ansat som Militairlæge, døde i de samme Dage paa et Hospital af Lazareth-Feber. *Bluhme* og *Schumacher* havde jeg staaet nær, men *Klubien* havde jeg aldrig sluttet mig nærmere til, og dog gjorde hans Død et saa stærkt Indtryk paa mig!

Ja, naar og hvor man senere i Livet træffer en gammel Skolekammerat eller særlig en Klassekammerat, vække Ordene »Kan du huske?« Mindet om mange smaa Sorger og mange smaa Glæder, som man har oplevet i Fællesskab, Erindringer om en i saa mange Henseender lykkelig Tid.

Naar jeg imidlertid skal omtale nogle af Kammeraterne fra den Tid, saa bliver det naturligvis nærmest dem, som jeg omgikkes med i det private Liv, udenfor Skolen, og desuden de Familier, jeg gennem dem kom ind i, og de Personer, som jeg traf dér.

Allerede i *Mariboes Skole* havde jeg, som omtalt, gjort Bekjendtskab med *Frederik Bruhn*. Det har vel været i Slutningen af 1842.

Familien *Bruhn* boede, som jeg allerede har fortalt det, ligeoverfor os i Bredgade, og mit første Bekjendtskab med Sønnen *Frederik*, skriver sig vel sagtens fra, at vi, naar vi skulde til og fra Skole, fulgtes ad. Hans

Fader var dengang Oberstlieutenant og Adjutant hos Kong Christian den Ottende. Tillige var han allerede da Chef for Livjægercorpset. Jeg husker, at han, naar han talte om Kongen, altid udtalte hans Navn som »Christian den Aatende«, i Overensstemmelse med den Maade, hvorpaa vi udtale Tallet 8. Saaledes, sagde han, udtalte Kongen det selv, og saaledes ønskede Hans Majestæt, at hans Omgivelser skulde udtale det. Fru Bruhn var en Datter af Commandeur i Søetaten *Christian Wulff* og Søster til de to gamle Admiraler *Wulff*. Den *Wulff'ske* Familie var en i Søetaten gennem flere Generationer højt anseet Familie. Fru Bruhn's Fader havde fem Sønner, der alle opnaede at blive voxne, og dog uddøde Familien allerede i den næste Generation. De tre af Sønnerne døde som unge Søofficerer, medens de to opnaede at blive Admiraler. Af dem efterlod den ene sig ingen Børn, og den anden, *Peter Wulff*, to Sønner, der ligesom deres Forfædre blev Søofficerer. Af disse sidste døde igjen den ene, *Christian*, ugift og den anden, *Peter*, der blev Admiral som Faderen, har kun efterladt sig Døttre. Det anseete *Wulff'ske* Navn er saaledes udslukt i vor Marine, men det *Wulff'ske* Blod findes der endnu, idet Admiral *Koch* er en Sønnedattersøn og Capitain *Scheller* en Datterdattersøn af Fru Bruhn's Fader, den gamle Commandeur.

Fru Bruhn havde tidligere været gift med en *Kabell*, med hvem hun havde tre Børn. Som ganske ung Lieutenant havde Bruhn giftet sig med den unge Enke, og de havde i deres første Ægteskabsaar høvt



det meget knapt. Fru Bruhn fortalte, at de i den første Tid vel havde to Lys paa Bordet, men de brændte kun et ad Gangen, dog saaledes at de skiftede med Lysene, for at disse, dersom der kom Besøg, og de derfor tændte dem begge, kunde være omtrent lige lange. Den Wulffske Familie syntes nok ikke rigtig om, at hun havde giftet sig med den unge Lieutenant.

Bruhn var en fin Mand med et elegant og distingueret Ydre; han havde gode theoretiske, militaire Kundskaber og var meget velseet ved Hoffet. Forresten var han i sit Hjem alt andet end fornem; han var tvertimod jævn og ligefrem. Fru Bruhn var en fortræffelig og elskværdig Kone; der var over hende en vis Djærvhed, som havde noget meget tiltrækkende ved sig. Jeg sluttede mig tidligt til hende og kom i Aarenes Løb til at elske hende som en anden Moder. Hun var vistnok et dybt Gemyt, men hun hørte til den Tid, hvor den gamle rationalistiske Maade at se Tingene paa, var herskende. Engang sad vi og saae paa nogle bibelske Billeder, hvorpaa Vorherre var afbildet, siddende i en Sky, som en gammel Mand med et langt, hvidt Skjæg. Da Fru Bruhn saae det, sagde hun: »Jeg kan ikke forstaa, hvorfor Vorherre altid skal fremstilles som en gammel Mand; hvorfor ikke ligesaa godt fremstille ham som en gammel Kone, der med Kjærlighed samler alle sine Børn og Børnebørn om sig og sørger for dem alle?«

Jeg maa rimeligvis have seet noget forbauset paa hende efter denne Yttring; jeg husker nemlig tydelig,



at hun sagde til mig: »Ja, hvorfor ikke?« og derpaa gav hun sig til at kjæle for mig.

Med sin første Mand havde Fru Bruhn som sagt tre Børn; men paa den Tid, da jeg gjorde Bekjendtskab med Familien, vare de allerede alle tre gifte og boede ikke i Kjøbenhavn. Bruhns havde fire Børn, to Døttre og to Sønner, af hvilke Frederik, min Skolekammerat, var den yngste.

Han var som Dreng meget genert af sig, og hans Fader bebrejdede ham det ofte. »Hvorledes skulde det være gaaet mig, dersom jeg havde været som du i min Ungdom?« sagde han. Og nu fortalte han, hvorledes han som ung Fændrik havde ligget med de danske Tropper ovre i Holsteen og her var bleven indkvarteret med sin Deling hos den gamle Greve Rantzau paa Breitenburg; han var dengang 16—17 Aar gammel. Da han ankom til Slottet, blev der anvist ham Værelser, og, efter at han havde pudset sig lidt, kom en livréklædt Tjener og meldte, at, dersom det var Hr. Fændrikken beleiligt, vilde Excellencen tage imod ham. Han aflagde nu Besøg hos Greven og gik tilbage til sit Værelse. Da han havde opholdt sig her et lille Øjeblik, kom Tjeneren igjen og sagde, at, dersom det var Hr. Fændrikken beleiligt, vilde Hans Excellence hilse paa ham. Det var ganske vist Former, der ikke vare lette for et ungt Menneske, der generede sig.

Jeg husker et andet lille Træk, som den gamle Excellence — han endte nemlig som Generallieutenant



og Storkors af Danebrog — fortalte fra sin Fændrikstid.

En Dag var han til Excercits paa Fælleden; han var meget tørstig og saae paa et Bord en Karaffe, som indeholdt noget, der saae ud som Vand. Han skjænkede sig et Glas og satte det for Munden. Uagtet han strax mærkede, at det var Brændevin, kunde han dog ikke standse, men drak det ud. At han blev fuldstændig beruset deraf, er jo en Selvfølge. En gammel tydsk Underofficeer opdagede strax Ulykken og sagde: »Schlieszen sie sich nur dicht an mich, Herr Juncker!« og, afstivet af den gamle Underofficeer, marcherede han strunk gjennem Byen.

Af de to Døttre, der begge vare voxne, da jeg som Barn første Gang kom der i Huset, blev den ene gift med Pastor *Scheller* i Bloustrød, medens den anden forblev ugift.

Den ældste Søn, *Ernst*, var oprindelig bestemt for den militaire Løbebane og kom ind paa Landcadet-akademiet. Her blev han imidlertid ikke længe, da hans Lyst til Kunsten drog ham bort fra denne Vej. Han blev nu Billedhugger og viste virkelig et ikke ringe Talent. Da imidlertid Krigen udbrød i 1848, traadte han først ind som frivillig Livjæger og gik senere over til Armeen som frivillig Husar. Under Krigen blev han Lieutenant i Reserven og kom tilsidst ind i Linien. Her blev han, indtil han i 1864 faldt ved Dybbøl. I disse Aar udstillede han ofte paa Charlottenborg og var især heldig med nogle Hestegrupper. Han var et elskværdigt Menneske, dertil meget smuk.



og jeg holdt meget af ham. Der var en Tid, Aarene før Krigen, hvor jeg næsten stod ham nærmere end Broderen, min oprindelige Kammerat. Til sine Tider kunde han imidlertid synke hen i en dyb Melancholi, og det var vistnok en Lykke for ham, at han faldt i Krigen. Han hørte til dem, som ikke ere skikkede til at blive gamle!

I dette Bruhn'ske Hus har jeg tilbragt lykkelige Timer, det var mig i min Barndom som et andet Hjem.

Her traf jeg første Gang en Veninde af Døttrene, nemlig *Julie Rosenkilde*, den senere saa berømte Skuespillerinde.

Hun var dengang ganske ung. Smuk var hun ikke, men hun havde en udmærket smuk Figur, og særlig havde hun smukke Hænder.

Det har altid været en Særegenhed hos mig at lægge Mærke til Folks Hænder. Selv om jeg undertiden kan have glemt, hvorledes Folk saae ud, kan jeg se deres Hænder for mig. Jeg husker, at engang paa et Studentercarneval traf jeg en ung Dame, som jeg aldeles ikke kunde kjende under Masken; hun var sammen med en Familie, som jeg kjendte, og vi kom til at spise til Aften sammen. For at drille mig vilde hun ikke demaskere sig under Maaltidet, men hun tog sig ikke i vare for at tage sine Handsker af, og nu kjendte jeg hende strax paa Hænderne.

Men tilbage til Julie Rosenkilde! Livlig og munter var hun. Jeg kunde som Dreng ikke blive kjed af at se paa hendes pudsige Ansigtsbevægelser. Og hvor



kunde hun være morsom! En Aften blev der leget Panteleg. I Selskabet var blandt andre Licenciat *Bornemann*, den senere theologiske Professor. Han var, skjøndt dengang endnu ung, meget stiv og afmaalt. Nu skulde Panterne løses ind. Julie Rosenkilde skulde dømme, og hun havde nok en Anelse om, at det var *Bornemann's* Pant. Hun dømte da, at den, som eiede dette Pant, skulde gaa over til Spækhøkeren og købe en Kommenskringle med Smør og Ost. Og sandelig maatte den stive Theolog, til stor Glæde for os Dreng, over til Spækhøkeren og bringe hende Kringlen tilbage.

Ved Christian den Ottendes Død ophørte Oberst Bruhn at være Adjutant, men vedblev at være Commandeur for Livjægerkorpset. Under Frederik den Syvende blev han Chef for Kjøbenhavns Borgervæbning, tilsidst Generallieutnant og Storkors af Danebrog.

Som gammel Mand hørte jeg ham sige: »Naar jeg tænker paa den Tid, da jeg som fattig Lieutenant var gift og havde tre Børn at forsørge, kan jeg ikke forstaa, at jeg nu er Excellence!«

Frederik Bruhn er nu Herredsfoged og boer i Viborg.

En anden Familie, som jeg gennem Skolekammeratskab blev knyttet til, var den *Rothe'ske* paa Frederiksberg.

Strax da Frederik Bruhn og jeg kom ind i Metropolitanskolen, kom vi i Klasse med *Valdemar Oldenburg*, nu Birkedommer i Kjøbenhavns nordre Birk. Han var Søn af en afdød Pastor Oldenburg, og hans Moder,



der var født Rothe, levede som Enke i Kjøbenhavn. Vi sluttede os strax til ham, og han blev Frederik Bruhn en trofast Ven hele Livet igjennem.

Nogle Aar senere kom hans Fætter *Johannes Rothe* ind i Skolen. Valdemar Oldenburgs Moder var en Søster til Johannes Rothe's Fader.

Denne havde været Slotsgartner paa Fredensborg, men var nu bleven ansat ved Frederiksberg Have. Han blev i de Aar Forstraad, men senere Directeur for alle de kongelige Haver og Etatsraad. Han var gift anden Gang og havde af sit første Ægteskab tre Børn. Den ældste Søn, *Tyge*, var allerede, dengang jeg gjorde Familiens Bekjendtskab, Gartnerelev; han døde som en endnu ung Mand, som Slotsgartner paa Rosenborg. Den anden Søn, *Johannes*, kom, da Familien flyttede til Byen, ind i Metropolitanskolen, og vi kom i Klasse sammen; han blev senere Comptoirchef ved Jernbanen.

Familien Rothe boede i det lille Hus, som ligger tilhøjre ved Indgangen til Frederiksberg Have. Det var et gjæstfrit Hus og den Rothe'ske Familie var meget stor. Forstraaden var vistnok den ældste af alle sine Søkende; men hans Fader, den gamle Conferentsraad, havde over en Snes Børn. Der var Jernbanedirecteur Rothe, den bekjendte Forhørsdommer, Kriminalretsassessor Herman Rothe, der var Søofficeren Andreas Bjørn Rothe, der var Procuratoren, Tømrermesteren, Professoren i Sorø, Pastor Rothe i Vemmeløv og flere. Af Søstre var der ogsaa mange, deriblandt altsaa ogsaa Fru Oldenburg. Saa stor var

Aldersforskjellen mellem disse Søskende, at Forstraadens yngste Søstre næsten vare jævnaldrende med deres Neveuer og Niecer.

Forstraaden var en venlig og behagelig Mand; maaske lidt stiv og formel. Hans Kone var en fortræffelig Værtinde og vistnok en udmærket Moder for sine tre Stedbørn. Hun var født *Mangor*. Hendes Moder, en venlig, dannet gammel Dame, saae jeg ofte derude; hun kjendes bedst, naar jeg blot betegner hende som »Madam Mangor«.

Ved at omtale »Madam Mangor« kommer jeg til at tænke paa følgende lille Historie:

Hendes »Kogebog for smaa Husholdninger« udkom i Slutningen af Trediverne og Begyndelsen af Fyrreerne i det ene Oplag efter det andet. Det var netop i de samme Aar, i hvilke Søren Kierkegaard udsendte sine opsigtvækkende Skrifter. I det Collin'ske Hus greb man naturligvis hvert nyt Skrift af Kierkegaard med den allerstørste Begjærighed. Da nu en Ven af Huset spurgte den gamle Jonas Collin, om han ikke var bange for, at disse Bøger skulde forrykke Hovederne paa Ungdommen i Familien, svarede han ganske rolig:

Nej, det er jeg aldeles ikke bange for! Jeg skal nemlig sige Dem, at i vor Familie har vi altid holdt os paa det Jævne; vi har altid fundet os vel ved, hvad jeg vilde kalde: Christendom for smaa Husholdninger.«

I det Rothe'ske Hus tilbragte jeg og adskillige af mine Kammerater mange herlige Timer. Stedets idylliske Beliggenhed, Adgangen til den store, dejlige Have,



men vel især de unge Pigers Elskværdighed, havde en stor Tiltrækning. Det var især Frøken Rothe og den yngste Frøken Oldenburg, Valdemar Oldenburgs Søster, der øvede denne Tiltrækning. Alle vare vi mere eller mindre forelskede i dem. Selv vidste jeg ikke altid, hvem af de to Cousins, jeg var mest indtaget i; men det var en barnlig og uskyldig Forelskelse, saaledes som den findes hos Drengene i fjortenaars Alderen.

Der var derude en lille Gang eller Forstue, som endte med et bredt, lavtsiddende Vindue. Her sad vi Unge om Eftermiddagen og saae under Spøg og Latter paa de Folk, der gik ud og ind i Haven. Jeg husker tydeligt, at en Eftermiddag, da vi sad der, havde en af de unge Piger lagt sin Haand paa mit Knæ. Da jeg saa kom hjem om Aftenen, gjemte jeg mine Benklæder og lod dem i flere Dage ikke børste!!

Af Skolekammerater, der, foruden de allerede nævnte, kom i det Rothe'ske Hus, skal jeg nævne: nuværende Departementschef *Christian E. Th. Hansen* og nuværende Højesteretsadvokat *Octavius Hansen*. Af andre Jævnaldrende kom der Brødrene *Lunding*, der vare Fættre til Brødrene *Rothe*, idet General *Lunding* var gift med en Frøken *Mangor*, Søster til Fru *Rothe*. Her i Huset saae jeg vistnok første Gang *Carl Lunding*, en Søn af Kammerherre *Lunding*; han blev mig senere en kjær Ven gennem mange Aar.

Til denne samme Kreds af Omgangsvener fra Skolen hørte ogsaa *Carl Lange*, nu Prof. med. ved Universitetet. I hans Forældres Hus kom jeg ogsaa. Hans Fader, der havde været Rector i Vordingborg,



var blind. Moderen, en fortræffelig og meget begavet Dame, læste for ham og hjalp ham i hans Studier, ja, hun lærte sig endog Græsk med dette Maal for Øje. En Aften i det Lange'ske Hus, der staar tydelig for mig, er Carl Langes Confirmation. Jeg saae og beundrede her to af Danmarks store Digtere, nemlig Christian Winther og Frederik Paludan-Müller. Denne sidste var en Broder til Fru Lange. Med Carl Lange har jeg bevaret Venskabet hele Livet igjennem fra den Tid.

En Klassekammerat fra de første Aar i Metropolitanskolen var ogsaa *Jacob Gylling*. Han var eneste Søn af Inspecteuren paa Frederiks Hospital. Her havde Familien sin Bolig, og jeg husker, at det gjorde Indtryk paa mig, at de havde et Værelse, der var delt, ikke som man ellers deler et Værelse, men paa tværs, saaledes at der deraf dannedes to, et foroven og et forneden. Den gamle Gylling har gjort sig fortjent ved at være den Første, der indrettede en Sygekasse her i Byen. Det var forresten en meget jævn, borgerlig Familie. og Frederik Bruhn og jeg, der begge to vare vant til ganske andre Former fra vore Hjem, undrede os meget over at se Faderen komme ind til Frokostbordet med broderede Tøfler paa og i Skjortæærmer. Jacob Gylling døde i en ung Alder som Sagfører her i Byen.

Et rigt og dertil meget elegant Hjem blev vi derimod indførte i af vor Kammerat *Georg Ræder*. Faderen var Nordmand, Moderen derimod tysk af Fødsel. Hun var Datter af den bekendte rige *Bauer*



i Altona. Familien Ræder førte et smukt og elegant Hus, hvor der dog altid herskede en behagelig, aldrig stiv Tone, og baade jeg og mange af mine Kammerater fra den Tid have tilbragt fornøjelige Timer i dette Hus med Selskaber og Baller.

Oberst Ræder døde i 1853 af Cholera. Fru Ræder var dengang med de fleste af Børnene i Altona i Besøg hos sin Slægt. Kun Georg var her i Byen med sin Fader. Da Faderen blev syg og efter ikke mange Timers Forløb døde, henvendte Georg sig i sin Raadvildhed til min Fader for at faa Raad i en og anden Henseende. Det var netop i de Dage, hvorom jeg har talt, da min Fader selv var bleven syg af Overanstrengelse, og da jeg havde anseet det for min Pligt at rejse ind fra Landet for at se til ham; og jeg husker, at min Tante betroede mig, at dette Besøg havde bidraget til, at min Fader var bleven endnu mere nervøs end han var tidligere. Georg er nu Comptoirchef under Magistraten.

Det var først paa et noget senere Tidspunkt af mit Skoleliv, at jeg gjorde nærmere Bekjendtskab med *Anders Jacobsen*. Vi havde i nogen Tid været i Klasse sammen, men ikke havt nogen Omgang med hinanden udenfor Skolen. Saa var det i Aaret 1852, at vi laa paa Landet ude paa Kalkbrænderiet. Derude boede ogsaa Anders Jacobsen og hans ældre Broder. Vi fulgtes nu ad den lange Vej til og fra Skole, og dette var Anledningen til vort nærmere Bekjendtskab. Han var en Søn af en afdød Justitsraad *Jacobsen*, som havde været Secretair hos Anders Sandøe Ørsted. Han var født efter sin Faders Død, og Ørsted tog sig meget



af ham. Hans Moder boede som Enke i det Harboe'ske Fruekloster i Stormgade, Sønerne boede lige overfor Klostret. Den ældste Søn var den Gang theologisk Student; han døde ung. Den næstældste, *Jacob*, var ansat i Nationalbanken, hvor han nu er Comptoirchef med Titel af Justitsraad. Den tredie Søn, *Nicolai*, var dengang Søcadet eller maaske lige bleven Lieutenant; han er nu afskediget Commandeur. *Anders* var den yngste. Saa var der endnu en ældre Søster.

Fru Jacobsen, som af sine Børn saavel som af en utallig Mængde andre kaldtes »Mo'er Hanne«, var en venlig, ganske lille Kone, som elskede sine Børn højt og forstod at drage deres Venner til sig. Hun var hverken særlig begavet eller aandrig, men hun havde Gemyt og forstod ved sin store Elskværdighed at gjøre sit Hjem hyggeligt. Naar man havde spist til Middag i Klostret og passiareet lidt, gik man over til en af Sønerne, hvor vi saa musicerede og fordrev Tiden paa bedste Maade, indtil vi gik tilbage til Klostret og drak The og tilbragte Resten af Aftenen der. Jacob var meget musikalsk, spillede ganske godt Klaver og havde nogle musikalske Venner. I en Række Aar kom jeg der stadig og mindes den Tid med megen Glæde.

Fru Jacobsen var født *Krossing*, og hendes Broder var Digteren *Nicolai Krossing*. Han kom næsten hver Søndag til sin Søster og bidrog meget til at gjøre Underholdningen behagelig. Han var en lille, lidt fyldig Mand med hvidt Haar. Han var meget tarveligt, maaske lidt gammeldags klædt og bar Kalot i Stuen. Han forekom mig som en Rest fra en svunden Tid,



og jeg kom ofte til at tænke paa Rahbek og hans Tid, naar jeg saae »Onkel Nicolai«, som han kaldtes Familien.

Han boede ude i Castellet, hvor han siden 1815 havde været Cantor ved Kirken. Hans Hjem lignede ham; det var gammeldags og tarveligt, men rigtig hyggeligt. Væggene vare dækkede af Bøger, og i et Hjørne af hans Dagligstue stod en Statuette af Kong Skjold, som kommer seilende til Danmark. Hans Neveuer kom af og til ud til ham om Aftenen, og da var jeg undertiden med; saa blev vi tracterede paa det bedste og tilbragte rigtig hyggelige Aftener hos den Gamle, der fortalte om sin Ungdom, om Baggesen og Oehlen-schläger, hvilken sidste han beundrede med hele Ungdommens Varme og Begejstring. Han havde aldrig været gift, og, som han havde levet derude i Castellet som ungt Menneske, levede han der endnu som Olding.

Med Anders Jacobsen vedligeholdte jeg et trofast Venskab indtil hans altfor tidlige Død. Han døde som Sagfører i Kjøbenhavn. Han var en stadig Gjæst hos os, saalænge min Fader levede, og hele min Familie sluttede sig til ham, som om han havde været et Medlem af den.

I 1863 meldte Anders Jacobsen sig som Officers-aspirant og kom ind paa en Uddannelsesskole under Oberst Schädblers Commando. Først henimod Slutningen af Krigen kom han over til Armeen. Dagen før han skulde rejse, sagde han til mig: »Du kommer vel ud og siger Farvel til mig imorgen tidlig paa Jærnbanen?« — »Nej,« svarede jeg ham, »det gjør jeg



ikke! Der er intet Held ved dem, jeg følger paa Jernbanen!« — Jeg var i det Øjeblik overtroisk: de to, som jeg havde fulgt paa Jernbanen, nemlig *Ernst Bruhn* og *Charles Bluhme*, vare begge faldne! Den næste Morgen, medens jeg endnu laa i min Seng, kom Anders Jacobsen op til mig, og, jeg husker det saa tydeligt, vi kyssede hinanden til Afsked. Han kom imidlertid uskadt hjem.

Endnu har jeg et Par Minder at omtale fra Metro- politanskolen, og da først fra den allerførste Tid, da vi vare rene Børn. Det er Minder om Steder, hvor vi legede med særlig Fornøjelse. Det første Sted var i den gamle botaniske Have hos *Titus Schouw*, en Søn af den berømte Botaniker. Naar man gik ned ad Nyhavn og var kommen forbi Charlottenborg, laa der en Række lave Bygninger, som hørte til den botaniske Have. Her boede Schouw's, og her var jo en udmærket Legeplads i den store Have. En og anden Gang faldt der ogsaa en Vindrueklase af fra Driv- husene.

En anden udmærket Legeplads for os som Dreng- e var hos *Schumacher* ude paa Toldboden. Hans Fader var Overtoldinspecteur for Kjøbenhavn og boede paa Told- boden. Her var jo en glimrende Tumbleplads mellem Vareballer og store Tønder baade i og udenfor Pak- husene. Her begik vi forresten smaa Tyverier ved med Træpinde gjennem smaa Huller paa Tønderne at hale Puddersukker ud af dem. Engang havde en af Kammeraterne en Theske ud med, og den gjorde natur- ligvis udmærket Fyldest. Ogsaa Rhumtønderne smagte

vi undertiden paa. Det gik til paa følgende Maade: Oven i Tønden var der eller blev der anbragt et lille Hul, hvortil en af Drengene satte Munden, og nu satte tre eller fire andre Drengene Tønden i Bevægelse, saa at der skvulpede lidt Rhum op i Munden paa den Dreng, som holdt den til.

Allerede i Mariboës Skole havde jeg været sammen med *Charles Bluhme* og var kommen i hans Forældres Hus. Nu fornyedes Bekjendtskabet, da vi igjen kom sammen i Metropolitanskolen. Det var i den Periode, da hans Fader var Udenrigsminister. Familien boede endnu i Helsingør paa Øresunds Toldkammer, men Ministeren havde nogle Aftrædelsesværelser paa Amalienborg i den lille Mezzaninetage paa et af Palais'erne. Her havde hans Søn, Charles, en Tid et Værelse. En Søndag Formiddag sad jeg ude hos ham, vi læste noget Latin sammen. Pludselig aabnedes en Dør, og to ældre Herrer traadte ind, den ene rygende af en lang Pibe. De satte sig ned hos os, saae paa, hvad vi læste, og passiarede ret studentikos med os. Og hvem var saa disse to gamle Herrer? Den ene var Udenrigsministeren *Bluhme*, denne fine Mand med det diplomatiske Statsmandstalent; den anden var *Peder Hjort*, den skarpe og bidske Kritiker. Men her var baade det Fine og det Bidske lagt til Side — her var kun Gemytligheden hos et Par gamle Studenterkammerater tilbage.

Charles Bluhme var et flinkt og dygtigt Menneske, som jeg holdt meget af. Han faldt, som jeg allerede har nævnt, i 1864. Mærkeligt er det, at, skjøndt det



nu er 30 Aar siden, gaar der næsten aldrig 14 Dage, uden at jeg drømmer om ham om Natten.

I de sidste Aar af min Skoletid dannede vi et Selskab, som blev kaldt »Irenæus« efter den Dag, paa hvilken det blev stiftet. Der blev holdt Foredrag over selvvalgte Emner og Discussioner. Det bestod i flere Aar, selv efter at flere af Medlemmerne vare blevne Studenter. Af Medlemmerne husker jeg *Valdemar Oldenburg*, *Carl Lange*, *Christian Hansen*, *Johannes Rothe* og hans Broder, *Tyge*, skjøndt han ikke var Student, *Gad*, der nylig er død som Overlæge ved Sindssygehospitalet i Viborg og var den eneste Studerende af os, som ikke havde gaaet i Metropolitanskolen, *Octavius Hansen*, *Henrik Scharling* og *Frederik Bruhn*. Vi havde megen Fornøjelse af dette Selskab, og mindes det alle med Glæde.

--

I alle Skoler gaves der i min Drengetid Undervisning i Gymnastik. Det var dengang ikke gammelt; Erindringen om *Nachtigall*, som var den, der havde indført den, var endnu frisk. Denne Undervisning blev dog kun dreven om Vinteren; om Sommeren havde man Svømning istedenfor. Baade i Maribo's Skole og i Metropolitanskolen var Svømningen obligatorisk og foregik paa Gammelholm.



De yngre Elever marcherede derud i samlet Trop eller idetmindste i Klynger; de ældre gik derud enkeltvis eller parvis, dersom de da ikke paa Vejen smuttede om ad en Sidegade; thi blandt dem var det en yndet Fornøjelse »at stikke fra Svømning«, som det hed.

Svømmeundervisningen gik, som jeg har sagt, for sig paa Gammelholm. — Naar man gik ud ad Nyhavn, Charlottenborgs Side, kom man tilsidst paa højre Haand til en Mur, paa hvilken der var en Port. Den laa omtrent der, hvor man nu drejer om ad Havnegade. Gjennem denne Port kom man ind paa Holmen. Efter at have passeret en lille Bro, der førte over en af de mange smaa Canaler, hvoraf Terrainet var gjennemskaaret, kom man til det Sted, hvor Svømmeflaaderne laa. De vare fortøjede til Bolværket med Jernkjettinger, og ud til hver af dem førte et Gangbrædt. Her færdedes nu hele den mandlige, københavnske Ungdom i paradisk Costume, det vil sige, enten splitter nøgne eller kun med Skjorte paa. Naar disse smaa, magre Skikkelser, paa hvilke man med Lethed kunde tælle Ribbenene, sprang omkring med deres krumme Rygge, saae de paa Afstand ud som pillede Rejer, og, naar de sad i lange Rækker paa Flaaderne, saae disse ud som uhyre store Stykker Rejesmørrebrød.

Ved Svømningen gik det nu til paa følgende Maade. Man blev inddelt i Partier; naar nu første Parti havde svømmet længe nok, lød det med en skingrende Underofficersrøst: »Første Parti! la'g'op! (lad gaa op!)«,



og derpaa mere langtrukket: »Andet Parti! gaa til Lærerne! Tredie Parti holder sig færdig!«

Nu kom det rædselsfulde Øjeblik, naar man da ikke havde været saa heldig at komme paa første Parti, hvor man skulde have den vaade Sele paa! Saa sprang man ud, Underofficeren satte Linen paa Stangen, og nu gik det under den stadige Commando: »Et! . . . to-o-o! . . . trrre! Hænderne op under Brystet og Benene op under Maven! Et! . . . to-o-o! Saml Benene godt!« o. s. v. Denne regelmæssige Commando blev nu jævnlig afbrudt af Synderen ude paa Enden af Stangen, der raabte: »Aa! Hr. Schrøder! maa jeg ikke komme lidt ind til Broen?« Men det blev ikke ændset mere end, at Svaret blev: »Nej, gu' maa du ikke nej, et! . . . to-o-o!« Og nu hørte man en anden af de ulykkelige Syndere raabe ude fra Enden af en Stang: »Aa, Hr. Hansen, jeg faar saa meget salt Vand i Munden!« Men Underofficeren ændser heller ikke denne Jamren og siger med den stadige Ro: »Saa spyt det ud, et! . . . to-o-o! . . . trrre!«

Saaledes gaa nu otte Underofficerer, fire paa hver Side af Flaaden, op og ned og se ud som ligesaa mange Fiskere med deres Medestænger og med en sprællende Orm paa Krogen.

Er man imidlertid kommen i slap Sele, er Torturen naturligvis mindre, og er man bleven »Frisvømmer«, saa er det jo en hel Fornøjelse. Saa skulde man lære at bjerge; man blev opstillet i to Geledder, og saa hed det: »Første Geled springer ud og »oppebebie« andet



Geled under Vandet!« Men det var ikke altid, at første Geled kunde holde ud at »oppebebie« saa længe, og saa hændte det ikke sjældent, at den, der var sprungen først ud, kom op igjen og stødte Hovedet lige op i Maven paa den, der kom bagefter. Frisvømmerne blev i Almindelighed for længe i Vandet og vare derfor blaa i Ansigtet og rystede af Kulde, naar de gik hjem. Til Opmuntring kunde man hos en paa Holmen boende Underofficer faa en Rugtvebak med Smør og Ost, og den kunde man uden Anstød fortære ned ad Gaden i Nyhavn, hvor der dengang næsten ingen Huse var, da Gaden optoges af Charlottenborg, Muren om botanisk Have og Mønten, og den saaledes var temmelig øde.

Denne »Svømning paa Tælling« minder mig om Undervisningen i Excercits, som foregik paa Skolepladsen. Særlig mindes jeg det uhyre Besvær, man havde med at faa ladet sit Gevær i de Tider. Det gik ikke saa nemt som med vore Nutidsgeværer, og det var utroligt, hvormange »Tællinger« der skulde til, inden denne Operation var færdig. Alene den simple Ting at tage Patronen ud af Tasken, fordrede en Masse Tempoer: »Et! Haanden paa Tasken! to! aabner! tre! Pat-r-r-o-o-n! o. s. v.« Saa skulde den endnu føres til Munden, »bides« af, og Krudtet kastes i Løbet. Og der var mange Commandoer, inden den Kugle kunde blive skudt ud. Det hed: »R-r-r-ense Piston og Hanemule!« med en voldsom Snurren paa r'et. Det hed: »Ladestok!« med Tryk paa den sidste Stavelse — og meget andet.



Det var i Aarene kort efter Krigen, saa at man havde den endnu i frisk Minde. Jeg husker godt, at jeg dengang tænkte, at der dog kun var liden Sand-synlighed for, at vore brave »Jenser«, da de slog Slesvig-holstenerne ved Isted, havde gjort det Hele paa Tælling.

I det Aar, da vi skulde op til første Del af Af-gangsexamen, havde Størstedelen af vore Lærere givet Afkald paa deres Timer i den sidste Tid før Examen. Kun Gymnastiklæreren havde ikke været at formaa dertil. Da vi imidlertid skulde have nogle Extratimer i Tydsk, aftalte vi med Adjunct Holbech, at han skulde læse med os i den Time, da vi skulde have Gymnastik. Der mødte derfor ikke mere end en fem, sex Stykker, rimeligvis fra en anden Klasse, til Gymnastik.

Saa begyndte da den tydske Time; men lidt efter hørte vi nede fra Pladsen:

»Et! to! et! to! venstre! højre! venstre! højre!
et! to! et! to!«

Overbeviste om, at det ikke kunde ende saa fredeligt, sad vi naturligvis i den største Spænding. Og det varede heller ikke længe, inden Døren til Klassen gik op, og Rector traadte ind. Og stadig lød det nede fra Pladsen:

»Et! to! et! to! venstre! højre! et! to!«

Nu begyndte Rector en Tale om, hvor det dog kunde falde os ind at tilsige Adjunct Holbech i den Time, hvori vi skulde have Gymnastik; og han endte med at sige: »Nu gaar Lieutenant Holmstedt dernede som en Nar!« Det kunde vi jo ikke nægte, da vi stadig hørte den ensformige Lyd:



»Et! to! venstre! højre! hold Ca-dencen! et! to!
et! to!«

Og Rector blev mere og mere hidsig og gjentog sine Ord med Eftertryk: »Som — en — Nar!«
Og det gjorde Lieutenanten virkelig; han blev ved med sit:

»Et! to! venstre! højre! inte pille! et! to! hold Ca-dencen! et! to! et! to!«

Saa gik Rector tilsidst og smældede med Døren.



III.

Ferieminder.





For en kjøbenhavnsk Dreng gives der vel neppe nogen større Glæde end et Landophold. Naar dertil nu kommer, at man er fri fra Skolen, saa er det ikke saa underligt, at Ferieopholdene paa Landet staa for En som de skjønneste Dage i Ens Liv.

Naar jeg tænker paa mine Ferier i min Barndom og tidligste Ungdom, saa fremstiller der sig først og fremmest Navnet: Højagergaard. Ja, Højagergaard staaer for mig som det Sted, der indeholdt Indbegrebet af al mulig Lykke og Glæde. Denne Gaard ligger omtrent en halv Fjerdingvej fra Slangerup. Det er en Eiendom paa næsten 300 Tønder Land, og den eiedes dengang af min Onkel, min Moders Broder, Proprietair *Moritz Philipsen*. Her tilbragte vi i vore Drengenaar de fleste af vore Ferier. Men inden jeg omtaler Gaarden, Livet derude og Omegnen, maa jeg først fortælle lidt om, hvorledes man kom derud i de Tider.

Ja, det kunde nu ske paa forskjellige Maader! Jernbaner existerede jo ikke dengang, altsaa maatte Vejen tilbagelægges enten tilfods eller tilvogns. Medens vi Børn vare smaa og altsaa ikke kunde tage derud alene, men maatte have vore Forældre med, leiede min



Fader en Hyrevogn, og vi kjørte saa fra Byen lige ud til Gaarden.

Naar vi kun havde faa Dage at tilbringe derude, blev Vognen der, til vi skulde hjem.

Da vi Børn blev større, kom vi imidlertid ogsaa derud paa en anden Maade. Oppe i Rosengaarden holdt en Fragtmand i den saakaldte »Tvermoes's Gaard«. Han kjørte hver eller hveranden Dag frem og tilbage mellem Kjøbenhavn og Slangerup. Her blev vi nu fulgt hen, men maatte i Reglen vente en Times Tid i Gaarden, hvad der dog for os var underholdende nok, da der var meget at se paa. Naar nu *Frølund* (saaledes hed Fragtmanden) havde læsset færdig, blev der oven paa det Hele indrettet et Sæde for os Børn mellem Sække og Hynder, hvor vi havde det prægtigt.

Nu gik det, snart i Skridt og snart i et lille Luntetrav, ud af Byen, gjennem Nørreport og Ravelinen, og ud ad Landevejen, sædvanligvis over Ballerup. Ved hver Kro blev der bedet, for at Hestene kunde faa et lille Foder og Frølund en lille Snaps. At denne Beden og disse smaa Snapse var Grunden til, at Frølunds Næse hvert Aar blev rødere og rødere, nærer jeg ingen Tvivl om; idetmindste er det sikkert, at, naar jeg en Vinter igjennem ikke havde seet den, var Farven altid om Foraaret bleven stærkere. Medens der blev bedet i Kroerne, blev vi saa enten siddende oppe paa Læsset i Rejsestalden og fortærede det Smørrebrød, som vi havde med, eller vi sprang omkring og saae os om paa de forskjellige Steder. Det var jo ganske vist mange Timer, der gik med til at kjøre de



fem Mil til Højagergaard, men saa blev vi til Gjengjæld kjørte lige op paa Gaarden, særlig da, naar Frølund havde tomme Smørkrukker med til min Onkel her fra Byen. Naar han saa havde leveret Smørkrukkerne og Drengene af, fik han gjerne igjen en Snaps, og saa kjørte han til Slangerup, og vi saae ham ikke, før vi igjen skulde til Kjøbenhavn.

Men man kunde ogsaa komme derud tilfods.

Fra tidlig Tid havde min Fader været en ivrig Fodgjænger, og han vænnede os allerede fra den Tid, da vi var ganske smaa, til at gaa lange Ture. Til Lyngby kunde man komme med en Omnibus; men derfra var der ingen offentlig Befordring videre ud i Nordsjælland. For imidlertid ikke at overanstrenge os, blev der ofte overnattet i Farum. Vi tog altsaa med Omnibussen til Lyngby om Eftermiddagen, og nu valgtes altid den smukkeste Vej til at fortsætte Rejsen ad. Det gik da ad Prindsessestien, langs med Lyngby Sø, til Frederiksdal. Derfra gennem de prægtige Skove langs Furesøen til Fiskebækshuset og derfra til Farum, hvor der saa gjordes Holdt for den Aften. Her blev vi altid venligt modtagne af den rare Madam *Svensden*, der dengang eiede den gamle Kro, som laa paa højre Side af Vejen, ligeoverfor den nuværende Kro. Til Kroen hørte en gammel Have med mægtige Træer, under hvilke vi saa nød vort Aftensmaaltid.

Farum var dengang en venlig, lille Landsby, hvor der imidlertid hverken var Landsteder, Butikker eller Apothek som nu, men kun Bøndergaarde og Bønderhuse. Kirken laa frit paa en Bakke, og Farum-



gaard, hvorigjennem der var offentlig Passage, laa lige tæt derved. Her boede dengang den gamle General *Fensmark*, som min Fader kjendte godt fra sin Ungdom, og med hvem vi ofte fik os en lille Passiar, naar vi kom igjennem Gaarden.

Her i Farum boede endnu i disse Aar et Par Personer, som jeg mindes og skal omtale med et Par Ord.

Den ene var den allerede dengang meget gamle *Poul Rasmussen*, der var født her og levede sine sidste Aar i sin Fødeby. Han var en Plejesøn af Digteren Edvard Storm og har gjort sig udødelig som Componist af den af Alle nu kjendte Melodi til: »Danmark, dejlig Vang og Vænge«. Han var en stille, beskeden Mand, der gjerne sad i Kroen om Aftenen og drak sig et Glas og røg sin Pibe.

Den anden var en heller ikke ganske ung Mand, der med et sløvt Blik sad og stirrede ud ad et Vindue. Det var den forhen saa berømte Skuespiller *Kirchheiner*. Naar man saae ham sidde der som et Vrag, havde man ondt ved at tænke sig, at der havde været en Tid, da han havde henrykket alle Kjøbenhavns Damer ved sin henrivende Tenorsang. Jeg mindes endnu det medlidende Blik, hvormed min Fader betragtede ham, da han fik Øje paa ham.

Efter at have overnattet i Kroen, spist Frokost om Morgen og taget en venlig Afsked med Madam Svendsen, gik vi saa videre; gennem Farum Lillevang, forbi Kratmøllen til Højagergaard, hvor vi ankom i rette Tid til Middagsbordet.



Man kunde imidlertid ogsaa tage med Dagvognen, der gik til Frederikssund.

Det var rigtignok ikke Noget, der gik for sig med samme Lethed, som den, hvormed man i vore Dage gaar ud paa Jernbanegaarden, tager sig en Billet og sætter sig ind i en Waggon. Nej, det var mere omstændeligt! For det første maatte Billetten tages den foregaaende Dag, og man maatte da tillige paa Post-comptoiret opgive sit Navn, sin Stand og meget andet. Saa maatte man møde paa Postgaarden et Kvarter før Postens Afgang. Her blev nu Navnene paa alle Passagererne oppraabte af en Postembedsmand, Kufferterne surrede fast paa Vognen af Litsenbroderen, og den Rejsende fik endelig sin Plads anvist.

Der var Liv og Travlhed i Postgaarden, naar en saadan Diligence eller Dagvogn skulde gaa. Naar det store Uhr over Porten slog sit første Slag, slog den første Postillon sit Smæld med Pidsken, og saa rullede man ud ad Porten, ned ad Kjøbmagergade og ud ad Nørreport.

Ved Pintsetid, naar der var mange Rejsende, kunde der være 10 til 12 Vogne i en lang Række efter hverandre.

Det var en munter Kjørsel, især naar man havde faaet en Postillon, der blæste godt paa sit Horn.

Mødte man saa en sovende Kulsvierbonde, var det en yndet Fornøjelse for Postillonerne at vække ham ved pludselig at støde i Hornet.

Saaledes husker jeg en varm Sommerdag, da vi med Dagvognen kjørte rask ud ad Kongevejen, naturlig-

vis lige midt paa Vejen, da Postvognen jo havde Ret til at beholde hele Sporet og kun var forpligtet til at vige det halve Spor for en anden Postvogn. Langs Grøftekanten sneglede den ene Bondevogn sig frem efter den anden. Vi kørte naturligvis forbi dem alle. Saa kom vi forbi en, hvis Kudsk aabenbart var fuldstændig indslumret. Han sad paa Agebrættet med Hovedet hængende helt ned mellem Knæerne. »Pas nu paa!« sagde Postillonen, da vi var tæt ved ham, og nu kørte han lige hen ved Siden af den sovende Bonde. Pludselig giver han et kraftigt Stød i Hornet, saa at det rungede i Luften, og i det Samme vaagner Bonden, giver et Sæt, saa at han falder bagover, og Agebrættet falder ned i Vognen, og der ligger nu Bonden paa sin Ryg paa Bunden af Vognen og spræller med Benene lige i Vejret. Ved Rykket i Tømmen give Hestene sig til at løbe, og Postillonen kører videre, idet han griner ad Bonden, der skjælder og bander.

Ved en Korsvej plejede saa min Onkel at holde med sin Vogn, da han jo kunde vide præcis paa Minuttet, hvad Tid Døgvognen passerede dette Sted.

Hvad enten vi nu kom derud paa den ene eller paa den anden Maade, hvad enten vi var der alene eller med vore Forældre, var Opholdet lige herligt.

Min Onkel var i alle de Aar, han eiede Højagergaard, ugift. Han var en stor Børneven, eller rettere en stor Drengiven. Han förstod at gaa ind paa alle vore Lyster og Tilbøjeligheder, han legede med os, han lavede Fiskeredskaberne i Stand til os, han hjalp os med at fange Insekter, han lærte os at kjøre, saa at,



naar jeg nu tænker tilbage paa den Tid, forekommer det mig, som om han aldrig havde Andet at bestille end at more os.

Undertiden traf vi ogsaa nogle af vore Fætttere derude, hvilket naturligvis kun kunde gjøre Opholdet endnu livligere. Vi var fem Brødre, og mine Fætttere var syv, altsaa tolv i det Hele; men om Dusinet nogensinde har været fuldt derude paa een Gang, skal jeg lade være usagt.

Vi blev, om jeg saa maa sige, kasererede i et Par store Gjæsteværelser, hvor Sengene stod i Rækker, den ene ved Siden af den anden, og det Styr, der blev gjort om Aftenen, naar vi blev beordrede i Seng, var saa højrøstet, at Onkel ofte maatte op til os for at holde Justits og bringe Ro tilveje.

Gaarden, som min Onkel selv havde bygget, var opført efter et Princip, som han havde lært i Sydslesvig, hvor han som ung havde lært Landvæsenet.

Den bestod af tre sammenbyggede Længer. Den ene Ende af den østlige Længe var noget højere og bredere end den øvrige Del af denne Længe og dannede Hovedbygningen. Fra denne kunde man nu, uden at gaa ud i Gaarden, komme til alle Gaardens forskjellige Rum. Naar man fra Beboelsesleiligheden gik ad en Gang, der gik bagom Kjøkkenet og Folkestuen, kom man til Mælkekjælderens, der laa noget dybere, og hvor der som Følge deraf var meget højt til Loftet. Herfra gik man saa ad en Trappe op til Bryggerset. Efter at være gaaet igjennem dette kom man ind i Kostalden. Denne dannede Hjørnet af den østlige og den nordlige



Længe, og fra den kom man gennem en Gang, ved hvis Sider der var Foderlo og Selekammer, ind i den nordlige Længe, hvori Hestestalden var beliggende. Kun Lade og Lo, der laa i den vestlige Længe, var adskilt fra den øvrige Del af Gaarden.

Smukt laa Gaarden egentlig ikke; men naar man gik udenfor den vestlige Længe, Ladelængen, havde man en vid Udsigt, helt ud over Isefjorden.

Fra Havestuen, der laa i Enden af den østlige Længe, havde man en smuk Udsigt til Slingerup By med dens store, smukke Kirke. Efterhaanden som den lille Lund, som min Onkel plantede, voxede op, blev dette Udkig til et Billede af virkelig malerisk Skjønhed.

Fra mine tidligste Besøg paa Højagergaard mindes jeg, at jeg hørte min Fader sige: »Lad os nu gaa ud udenfor Laden og se, hvorledes Solen gaar ned!« Her havde man nu næsten hver Aften det mest storartede, mest afvejlende Skue af den nedgaende Sol. Naar den stod lige nede i Horizonten, kunde den belyse Isefjorden, der da som et skinnende og flimrende, snart gult, snart blaat Baand, snoede sig i det Fjerne. Men allerede fra jeg var en lille Dreng, husker jeg, at jeg foretrak at have denne Udsigt inde fra selve Gaarden, naar Ladeporten stod aaben, og man altsaa kunde se det samme Landskab ligesom indrammet af denne Aabning, der da laa i Skygge.

Gaarden laa meget højt; deraf havde den da ogsaa sit Navn.

Paa et Dige, der laa lidt udenfor Gaarden, og som vel var det højeste Punkt paa dens Jorder, var



Udsigten saa vid, at man til den ene Side kunde se Roskilde Domkirke med dens to slanke Spir, og til den anden Side Frederiksborg Slot med de mange Taarne.

Det daglige Liv paa Gaarden gik paa følgende Maade: Efter at vi om Morgenen, naar vi stod op, havde faaet Frokost, blev der spist til Middag Klokken tolv. Paa den Tid havde imidlertid Folkene allerede holdt to Maaltider, nemlig tidlig om Morgenen den saakaldte »Davre« og mellem Kl. otte og ni det Maaltid, der kaldtes »halvgaaen Middag« eller, som det udtaltes, »Halgenmiddag«. Saa kom Kl. fire det for os Børn bedste Maaltid, Middagen. Det staar endnu for min Erindring som noget af det Skjønneste, naar der blev sat disse enorme Fade med Smørrebrød med al Slags Paalæg paa ind til os. Der var Steg, Skinke, Æg og Ost, alt paa hjemmebagt Brød med det mest udmærkede Smør! Der var hjemmebagte Kiks, hjemmebrygget Øl og nymalket Mælk!

Om Aftenen fik vi saa Aftensmad, Nadver eller »Nadder«, som det kaldtes. — Der var endnu paa den Tid et vist gammeldags Snit over det Hele paa Landet. Min Onkel blev saaledes altid kaldt Husbond eller, som det udtaltes, »Hosben«. Ordet »Herren« hørte man aldrig.

Hans gamle Husholderske, som han havde haft i en lang Række Aar, Jfr. *Solling*, der sørgede saa udmærket for vort timelige Vel, stod naturligvis i stor Gunst hos os alle. Naar vi vare sultne, eller naar vi vidste, at hun var i Færd med at skjære Mad, gik vi



ofte ud til hende i Spisekamret og bad om et Stykke. Min yngste Broder, der dengang endnu ikke kunde tale rent, tumlede ogsaa ud til hende og sagde: »Sølle, Døtte Mad!« Men var hun elskværdig overfor os Børn, saa var hun saa meget mere strix overfor Pigerne, som hun ofte kaldte: »De forbandede Tøser!« Paa Gaarden holdtes der fem Piger, en Kokkepige, en Stuepige og tre Mejeripiger, af hvilke den ene tillige var Bryggerpige. Foruden disse Piger færdedes endnu paa Gaarden, naar Folkene arbejdede i Marken, en Staldkarl og en Røgter. Det var især til Staldkarlen, at vi holdt os som Dreng, da vi med ham kunde komme til at ride Hestene til Vands, og det var jo en stor Fornøjelse. Foruden de faste Folk arbejdede der saa en Del Husmænd og Dagleiere, der som oftest, saaledes som det tit er Skik hos Bønderne, havde de besynderligste Øgenavne. En hed saaledes »Støjehans«, fordi han altid talte meget højt, en anden »Majoren«, fordi hans Fader havde tjent som Oppasser hos en Major, da han laa inde i Tjenesten.

Naar der i de Tider i et Sogn var en eller anden aandsvag Person, der ikke selv kunde tjene sit Brød, blev han ikke som nutildags sendt til en Anstalt for saadanne Personer, men han maatte skiftevis gaa rundt i Sognet paa de forskjellige Gaarde og arbeide der et Par Dage ad Gangen for Føden. En saadan stakkels Fyr var der ogsaa i Slangerup Sogn. Han kaldtes »Tossepeer« og »gik paa Sognet«, som det hed. Han kom da ogsaa med Melleumrum paa Højagergaard og var naturligvis til Gjek for baade Karle og Piger paa



Gaarden. Det var meget vanskeligt at faa ham til at bestille Noget; han gik altid om og mumlede Noget mellem Tænderne og stillede blot et fjøllet Grin op, naar man talte til ham. Den Eneste, som han der paa Gaarden lystrede og havde nogen Respect for, var min Onkel. Naar en anden sagde til ham: »Hvad staar du og gloer paa, Peer?« svarede han blot: »Saa gaar den Tid med Mavelighed!« Men naar saa »Hosben« sagde: »Nu gaar Peer ind og muger under Kørne!« saa straaledede hans Ansigt med det halvfjollede Smil, og saa sagde han ogsaa: »Ja, saa gaar den Tid med Mavelighed!«

I det nærliggende Lyngesogn var der ogsaa En, som »gik paa Sognet«. En Dag kom vi kjørende og holdt i Lynges Kro i Rejsestalden. Der stod nu saadan en Person og gloede paa os, og, da vi antog, at han var af samme Slags som »Tossepeer«, sagde vi til Staldkarlen, at han velsagtens ikke var rigtig klog. »Næ!« svarede Staldkarlen, »han hører til de domme!« Min Onkel gjorde nu den Bemærkning, henvendt til os andre, at derved mente Karlen, at han var døvstum. Da Karlen, som endnu stod ved Siden af Vognen, hørte dette, sagde han: »Ja, jeg veed jo nok, at somme kalder dom for de støve, men her kalder vi dom for de domme!« Meget kløgtig har denne Staldkarl vel heller ikke været, om han end hverken hørte til de »støve« eller de »domme«!

I Fyrreterne opkom blandt Landmændene i Nordsjælland den Mode at dyrke Raps. Rapshøsten var en



livlig og fornøjelig Tid, og vi imødesaae altid med spændt Forventning det Øjeblik, da min Onkel skulde komme og sige, at nu var Rapsen tjenlig.

Naar den var moden, blev den skaaret af med Segl, ikke mejet med Leer. Den blev tærsket ude paa Marken paa store Sejldugsstykker, og Tærskningen gik under Sang med Ledsagelse af en Fiolin, der blev trakteret af en Spillemand fra Egnen. Til Tærskelpladsen blev den kjørt paa Slæder. Alt dette var saa usædvanligt, at det nødvendigvis maatte gjøre Indtryk. Efter Rapshøsten kom saa Rapsgildet, der blev afholdt i Laden, denne var da smykket med Aspargestoppe og oplyst med Lygter. Her gik det lystigt til med Dands og Sang. Der blev dandset To-Tur, Tre-Tur, Halvfjerde-Tur, Halvfemte-Tur og mange flere Ture. Saa blev der dandset »Pigernes Fornøjelse« eller, som den ogsaa kaldtes, »Pigernes Plage«, hvori Pigerne blev svingede saaledes rundt, at de knap kunde staa paa Benene. Saa blev der dandset »Jødeturen« og »Engelsk Mollevit« og, dersom der var en Karl og to Piger, som kunde det, stundom en »Riel«. Der blev naturligvis trakteret med Smørrebrød og Snapse i det Uendelige, og saa tilsidst kom Punschen. Nu blev der udbragt og sunget Skaaler:

»Og dette skal være vor Hosbens Skaal, Hurra!«

Og saa blev der raabt Hurra og tilsidst:

»Han leve længe,
Og tjene mange Penge!«



Alt dette saae jeg paa med Undren, da jeg var en lille Dreng; især beundrede jeg de Dandse, som min Moder og mine Tanter dandsede med Avlskarlen; det maatte til, og det var en Ære, som kun undtagelsesvis kom de andre Karle til Deel. Min Onkel maatte meget omhyggelig passe paa, at han kom til at dandse med alle Husmandskonerne, at ingen af dem skete Uret. Da jeg blev ældre, nøjedes jeg naturligvis ikke med at se til, men tog ivrig Deel i Dandsen. Det var vel især i 18—20 Aars Alderen. I disse Aar kom jeg ogsaa med til forskjellige Bøndergilder. Min Onkel var meget velseet af Bønderne i Omegnen og blev buden til alle deres Gilder. Naar jeg saa var derude, kom jeg jo ogsaa med. Men der maatte man rigtignok slaa alle Tanker om kjøbenhavnske Baller af Hovedet. Man maatte ikke bukke for en Dame, naar man vilde engagere hende, som man gjør paa et kjøbenhavnsk Bal. Nej, man gik hen langs Rækken af Pigerne, og, idet man standsede foran den, man vilde dandse med, rakte man blot Haanden ud, med Ryggen halvt vendt mod hende. Saa trak man hende med ud paa Gulvet og begyndte Dandsen. Og saa Balconversationen! »Skal vi to ha' vos en Svingom?« — »Den var rask, den! Det er nouet, der ka' drive den dovne Sved ud!« — Og saa Forfriskningerne mellem Dandsene! Snapse og Ø!

I et Sideværrelse stod det paa et Bord, og her blev man trukket ind for at drikke. Man tog sit Glas og stødte med Foden af det til den øverste Rand af de omkringstaaende Glas og drak derpaa lidt oven af



Glasset. Ved et Barselgilde i Gjørløse husker jeg, at der, da Klokken var mellem 1 og 2, blev sagt: »Aa, vil De nu ikke komme ind og faa en Bid?« Da jeg i det Øjeblik virkelig trængte til en lille Forfriskning, fulgte jeg hurtig Opfordringen; men min Overraskelse var stor, da jeg opdagede, at det, der blev budt som Forfriskning paa denne Tid af Natten, var »Fisk«, det vil sige Klipfisk! I Løbet af Aftenen trak alle Herrerne Frakkerne af, og Damerne bandt deres Lommetørklæder om Livet, for at Herrerens svedige Hænder ikke skulde snavse deres Kjoler til. Der blev dandset baade Vals og Polka, især den saa meget yndede Fingerpolka; men, naar dette saa havde varet ved en rum Tid, kunde man høre en Stemme, som sagde: »Lad os nu faa en Contra-To-Tur, at vi Gamle kan komme med!«

Da det var om Sommeren, kom man naturligvis først hjem ved høj, lys Dag, naar Gaardens Piger gik til deres Morgenmalkning.

At der fra Højagergaard blev gjort Udflugter til alle de smukke Punkter i det dejlige Nordsjælland, er en Selvfølge. Disse Ture gik til Frederiksborg, Fredensborg, Nøddebo, Esrom, ja, een Gang endogsaa lige til Nakkehoved. Ad den anden Side til gik Turene til Frederiksværk eller til Jægerspris og op til Nordskoven med de hundredaarige Ege. Højagergaard havde jo forsaavidt en ganske udmærket Beliggenhed, som den laa midt imellem alle disse skønne Steder. Tæt ved Gaarden, lige op til dens Marker, laa Lystrup Skov, hvortil der undertiden blev gjort smaa Udflugter.



Det var rigtig Noget for os Børn! Min Onkel havde nemlig to Æsler, som brugtes til at bære Mælken hjem fra Marken. Disse Dyr blev nu tagne med, idet det ene blev pakket med Proviant til Aftensmaden, medens det andet benyttedes af Damerne, min Moder og mine Tanter, til skiftevis at ride paa. Ved Siden af sprang saa i muntre Krumspring det lille Æselføl, der med sit store Hoved og sine lange Øren gjorde Indtryk af den mest komiske lille Vanskabning. Paa det højeste Punkt i Skoven, Kongehøjen, blev der saa i Almindelighed spist til Aften.

Om Paradiset har ligget i denne Egn, skal jeg ikke kunne sige; men saa meget er vist, at Navnene der i Nærheden tydede derpaa. Foruden den større Landsby, Slangerup, laa der i den umiddelbare Nærhed to Smaabyer, hvoraf den ene hed Manderup og den anden Kvinderup.

Præst i Slangerup var i min Drengetid den gamle Pastor *Hansen*. Det var ham, som havde været Johan Ludvig Heibergs Lærer, og som havde viet ham til Jfr. Pätges. Han var en meget gammel Mand, og jeg husker, at han engang kom spadserende ud til Højagergaard, ledsaget af *Sibbern*, der var kommen i Besøg fra Fiskebækshuset, hvor han boede om Sommeren; det forbausede mig at se, at *Sibbern*, der dog selv var en gammel Mand, betragtede sig som saa meget yngre end *Hansen*, at han hjalp ham med at komme over Grøfter og lignende. Ved samme Leilighed husker jeg *Sibberns* store Forbauselse ved at se de store Fade med Mellem-



mad og hans Udraab: »Ih, nej se!« og hans endnu større Forbauselse, da Fadene vare tomme.

I Hjørlande var en gammel Ven af min Fader, *Schönheider*, Præst, og vi kom ikke saa sjældent over og besøgte ham med min Fader. Han var en rar, gemytlig Mand, der aldrig havde Piben af Munden. Han og hans Kone sad, selv naar de vare ganske alene, hver ved sin Ende af et langt Bord med en fem, sex Alen mellem sig. Dette kunde jo synes at være ganske uden Interesse, men min Fader fortalte om dette gamle Ægtepar, som nu sad saa langt fra hinanden, at det var dem, som havde været Heibergs Forbillede for Klister og Malle i »De Uadskillelige«. De havde i deres Ungdom været meget længe forlovede. I de Breve, som Andreas Saint-Aubain skrev til min Fader under hans Udenlandsrejse, omtaler han dem ofte og fortæller om, hvorledes de vare uadskillelige, og hvorledes han havde hørt ham sige til hende: »Jeg synes, din Næse er saa varm, lille Hanne!« og saa et Øjeblik efter: »Jeg synes, din Næse er saa kold, lille Hanne!« Og i et Brev, hvori Saint-Aubain fortæller om deres Giftermaal, siger han: »Endelig er det lykkedes Schönheider at kunne slænge sig i et Dyb af Salighed, som han engang til min og fleres Glæde i et Anfald af poetisk-prosaisk Raseri faldt paa at kalde den ægteskabelige Stilling.«

En anden Præst der i Nærheden var Pastor *Kopp* i Græse. Han var ogsaa en Ungdomsven af min Fader, og som Skolelærer i samme By var ansat en anden gammel Ven af ham, nemlig *Geelmuyden*. Til ham, der



altsaa boede en Mils Vej fra Højagergaard, red min Broder Charles og jeg over, paa min Onkels Kjøreheste, som vi havde faaet Lov at laane; men da vi kom derover, var der Ingen hjemme, og vi maatte derfor strax ride tilbage igjen. Af den Tur var jeg bleven saa øm paa et vist Sted, at jeg i flere Dage næsten ikke kunde gaa.

Byen Slangerup har, som bekjendt, i tidligere Tid været en Kjøbstad, og Fjorden gik engang lige op til Byen. Frederikssund blev oprindelig anlagt som en Slags Stapelplads for Slangerup. Byen havde endnu lidt tilbage af Kjøbstadspræget og saae ikke ud som en almindelig Landsby. Der levede ogsaa endnu adskillige Familier udenfor Bondestanden, Rester af de gamle Borgerfamilier. Den sidste Rest af Handelsstanden var Kjøbmand *Heegaard*. Han havde en Broder, *Poul Heegaard*, der var Landmand og ogsaa boede i Byen. Med denne Familie havde vi en Deel Omgang paa Højagergaard, og med den ældste Søn der i Huset, *Sophus*, gjorde jeg i en tidlig Alder Bekjendtskab. Han gik i Frederiksborg lærde Skole, men var i Almindelighed hjemme i Sommerferien. Vi var Jævnaldrende og sluttede os saa meget til hinanden, at vi om Vinteren corresponderede og fortalte hinanden Skolenyt. Han var en begavet Dreng, interesserede sig især for Mathematik og havde allerede tidlig en humoristisk Aare, som han i en modnere Alder udviklede under sin Forfattervirksomhed. Han døde jo desværre i en temmelig ung Alder som Professor i Philosophi ved Københavns Universitet. En Onkel til Sophus Heegaard,



Broder til hans Fader, var Præst i den nærliggende By Skjævinge og kom ikke sjældent til Slangerup, hvorfra jeg dog nærmest mindes ham som en dygtig Keglespiller.

Naar jeg endnu nævner Gartner *Haase* i Slagslunde og Skolelærer *Just* i Frederikssund, har jeg nævnt de Personer, som jeg mindes fra mine tidligste Ophold paa Højagergaard.

En Dag kom *Haase* kjørende til Højagergaard med en hel Vogn fuld af Gjæster, hvoriblandt adskillige fra Kjøbenhavn. De blev naturligvis modtagne med den aldeles ubegrændsede Gæstfrihed, som i disse for Landmanden saa udmærkede Tider fandtes overalt paa Landet, og trakterede paa det Bedste. Blandt disse *Haases* Gjæster var ogsaa min Skrivelærer fra Mariboës Skole, *Eduard Bjerring*. Om Aftenen blev det imidlertid et saa forfærdeligt Vejr, at det blev besluttet, at alle Gjæsterne skulde blive der om Natten. Der var allerede fuldt op af liggende Gjæster, og jeg husker, at man derfor greb til den Udvej, at vende det store Spisebord om, saaledes at det laa med Benene i Vejret, og saa at rede Seng til tre Personer indeni det.

Da jeg første Gang efter den Sommerferie, hvori dette var forefaldet, kom paa Skolen, vakte det naturligvis i høj Grad mine Kammeraters Opmærksomhed, da *Bjerring* spurgte mig, hvorledes det lille »Esel« havde det. Siden spurgte han mig ofte, om jeg ikke havde hørt fra det lille Esel, om det aldrig skrev til mig, og lignende.



Sommerferien, som var den Tid, i hvilken vi i Almindelighed hyppigst kom derud, er jo Landmændenes travleste Maaned. Det er derfor ikke saa underligt, at man i den Tid ikke saae mange af de fjernere boende Proprietairer og Forpagtere, eller aflagde Besøg hos dem. Dog mindes jeg med min Onkel at have besøgt Forpagter *Popp* paa Christiansminde i Horns Herred. Han var en høj, bredskuldret, meget smuk Mand med et langt, sort Skjæg. Popp var dansk født, men den allerstørste Deel af de store Forpagtere ovre i Horns Herred var Holstenere eller Mecklenburgere, der ved at forpagte Jorder her i Danmark tjente store Formuer. Blandt disse mindes jeg Brødrene *Helmers* og flere. Den Fortjeneste havde imidlertid disse Holstenere, at de fra deres Fædreland medbragte gode Kundskaber paa Landbrugets Omraade, og at de ved deres Exempel lærte vore danske Landmænd, hvorledes de skulde dyrke deres Jord.

Som Exempel paa den aldeles ubændige Flothed, der herskede i disse Kredse, hvor man fuldstændig foragtede Penge og Penges Værd, har jeg hørt følgende lille Træk fortælle: Der havde været stort Middagselskab hos Popp, og Munterheden var efterhaanden stegen til et meget højt Punkt. Nu foreslog Popp, at hele Selskabet skulde kjøre ud og se paa, hvorledes Sæden stod. Der blev spændt for; Popp kjørte selv den første Vogn; han kjørte altid helst med fire. Kudskene kjørte den anden Vogn. Saa kom man da under Kjørselen til et Stykke Hvede, som blev almindelig beundret. »Nu skal I dog se, hvorledes det seer



ud længere inde«, sagde Popp, og rask svingede han med sin Vogn lige ind i Hveden og Kudsken bagefter med den anden Vogn. Dette syntes dog en af Gjæsterne, der endnu havde bevaret en lille Smule sund Fornuft, var altfor galt; men Popp slog et højt Smeld med sin Pidsk, kørte endnu et Stykke videre og vendte inde i Sæden med de Ord: »Jeg skulde da tro, at den nok maatte have Lov til 'et, som selv raa'r om 'et!«

Paa Faurholm ved Frederiksborg boede i min tidligste Barndom Forpagter *Limpricht*, en født Holstener eller Mecklenburger. Han havde været der i mange Aar og var vel i de Aar en rig Mand. Der fortæltes om ham, at, naar han kørte til Kjøbenhavn i Wienvogn, bandt hans Kudsk altid en Tønde Hvede bag paa Vognen og solgte den til Gaardskarlen i Gjæstgivergaarden, hvor de holdt her i Byen. Paa denne Maade blev baade Kudsken og Gaardskarlen rige Folk, og *Limpricht* mærkede det ikke paa sine Indtægter. Der var meget ved disse Landmænds hele Levevis, som jeg i høj Grad blev mindet om, da jeg i en senere Tid af mit Liv læste Fritz Reuters »Landmandsliv«. Hos *Limpricht* levede der en anden gammel Landmand, som hed *Struwe*. At han var kommen til at bo der, var gaaet til paa følgende Maade: En Dag, da gamle *Limpricht* sad ganske rolig paa sin Gaard, kom en af hans gamle Venner fra hans Hjemstavn, samme *Struwe*, ind paa Gaarden; han vilde se til sin Ungdomsven og havde i Sinde at blive der en fjorten Dages Tid. Der blev anvist ham et Gjæsteværelse, hvor han stillede sin Kuffert uden dog at pakke den ud. Da de fjorten



Dage vare gaaede, talte han imidlertid ikke om at rejse endnu, og, da Limpricht gjerne vilde beholde ham hos sig endnu nogle Dage, blev han foreløbig. Saaledes gik det den ene Gang efter den anden; Struwe kom aldrig afsted, men blev der i tredive Aar, til sin Død. Kufferten blev paa Gjæsteværelset; den blev aldrig pakket ud. Han blev hele sit Liv igjennem en Onkel for Limprichts Børn og Børnebørn. Da den yngre Limpricht efter Faderens Død overtog Forpagtningen, blev Struwe stadig paa Gjæsteværelset med den uudpakkede Kuffert. De to kom udmærket ud af det sammen, undtagen naar de blev uenige om en ren Bagatel og saa ikke talte til hinanden i fjorten Dage. De kunde saaledes gaa sammen i Marken, og saa kunde den ene af dem sige med sin tyske Accent: »Det er ja Kolbehvede!« — »Nej!« — »Ja!« — »Nej!« — »Ja!« — og saa gik de hver til sin Side og saae ikke til hinanden i flere Dage.

Hos Forpagter *Teisen* paa Hillerødsholm kom vi jævnlig, især i den Tid, da en af mine Brødre kom derud for at lære Landvæsenet. Her var der en hel Coloni, nemlig Stutmesteren, Professor *With*, Forpagteren paa Stutteriet, *Stumann*, og Berideren, *Lørup*. Den gamle *Stumann* var tysk og talte et højst mærkeligt Sprog. Naar han talte om Vejret, sagde han: »Det er en schmuk Væder idag!« men, naar han talte om en Vædder, sagde han: »Det er en schmuk Vajr De har dér!«

Hvad der paa Højagergaard spillede en stor Rolle, var Bagning og Brygning. Man fik nemlig aldrig andet

end hjemmebagt Brød og hjemmebrygget Øl til Maaltiderne. Særlig var Bagningen til stor Fornøjelse for os, og det ikke alene paa Grund af den Skoldekage, der kunde falde af til os, men fordi der var noget tillokkende for os i at komme tidlig op om Morgenen og se paa, at Pigerne tog Brødet ud af Ovn. Undertiden overraskede vi dem i et saa primitivt Costume, at de flygtede for os og sagde, at de ikke vilde have os til at gaa der og gloe saa tidligt om Morgenen.

Cholera-Aaret mindes jeg som et Aar, hvor vi vare mange Fætttere samlede paa Højagergaard. Vi blev hver Dag paa en bestemt Tid commanderede til at møde, for alle at tage »brun Mixtur«, der havdes paa en Trepægleflaske, og som skulde være et godt Præservativ mod Cholera. Da der imidiertid i den første Tid næsten ikke blev talt om Andet end om Cholera, blev det fastsat af min Onkel, at den, der nævnede Ordet »Cholera«, efter at der var gaaet to Timer efter Postens Ankomst, skulde betale en Mulct. Nu gik nogle af mine Brødre og mine Fætttere tilligemed *Carl Lange*, som var kommen derud i Besøg, en Dag op til den. lige ved Gaarden liggende Lystrup Skov. Ved Indgangen til Skoven boede der en Skovløber, og udenfor hans Hus stod en lille, arrig Hund i en Lænke. Da vi nu skulde forbi Huset, gav Hunden sig til at dandse rundt i sin Lænke og gjøe med en Ihærdighed, som var en bedre Sag værdig. I den Anledning gjorde Lange den Bemærkning, at den Hund maatte være af et meget cholerisk Temperament, men strax blev han anholdt af en af mine smaa Fætttere, som sagde, at nu



skulde han betale Mulct, fordi han havde talt om Cholera.

Sammen med vore Fætttere drev vi Brødre naturligvis alle Slags Løjer. Saaledes blev jeg engang klædt ud som Dame, og, efter at vi havde trukket to Heste ud bag om Gaarden, kom jeg sammen med Forvalteren ridende ind for Døren til stor Forbauselse for en af mine Tanter, der aldeles ikke kunde kjende den fremmede Dame og kom ud paa Trappen for at tage imod hende. Jeg husker tydelig, hvilken Vanskelighed, jeg havde ved at holde mig paa Hesten, da vi ingen Damesaddel havde, men jeg maatte sidde som Dame paa en Herresaddel. En anden Gang arrangerede vi en Beriderforestilling med Skoleridt, Clowner og alt andet Tilbehør. Vi havde kun een Hest, som maatte optræde i alle Nummere, nemlig en gammel Følhoppe, der ovenikjøbet var halt. Som Skolehest, dresseret i Frihed, optraadte et gammelt stædigt Æsel.

Af egentlige Begivenheder indtræffer der jo paa en Gaard paa Landet sædvanligvis ikke andre end de, som man selv er Ophav til. Dog oplevede vi i 1849 en Begivenhed, som i lang Tid derefter spillede en Rolle i Samtalen der paa Egnen. Det var den svenske Armees Forbimarche, da den drog til Slesvig for at besætte denne Landsdels nordlige Del. Nede for Enden af den Allee, som førte fra Landevejen op til Gaarden, stod vi og betragtede dette usædvanlige Skuespil. Der var alle Vaabenarter, baade Infanteri, Cavalleri og Artilleri; og saa fulgte det lange Train, som nødvendigvis følger med en Armee paa Marchen. Naar nu dertil

kommer de fremmede Uniformer med de gule og blaa Farver, kan man nok tænke sig, at det maatte gjøre et uudsletteligt Indtryk paa en 13 Aars Dreng. Da vi hørte, at der af nogle af Regimenterne blev gjort Holdt i Slangerup, løb vi naturligvis derved og blev Vidne til et Liv og et Røre, som denne By vel hverken før eller siden har været Skueplads for.

Den Bruhn'ske Familie, som jeg har omtalt i det Foregaaende, boede i Almindelighed paa Landet om Sommeren. Allerede fra min tidligste Barndom mindes jeg, at jeg har tilbragt nogle Dage ad Gangen ude hos denne elskværdige Familie. Nogle Aar laa de i Søllerød, nogle Aar i Frederiksdal og endelig senere paa en Gaard mellem Lyngby og Rudersdal, som hed »Holmegaard« — altid i Nærheden af Sorgenfri Slot, hvor Christian den Ottende boede om Sommeren. Fru Bruhn havde et ganske særligt Talent for at indrette en Leilighed paa Landet og med smaa Midler gjøredet hyggelig for Familien og dens Gjæster. For os Drengene var hun aldeles uvurdeerlig og vidste ikke Alt det, hun vilde gjøre, for at Alt kunde blive saa rart for os som muligt. I Søllerød laa Frederik og jeg i et Værelse med kalkede Vægge; men, da Huset, hvori de boede, laa nær ved Søen, plagedes vi om Natten stærkt af Myg. Det vidste Fru Bruhn imidlertid Raad for: Naar vi om Aftenen vare komne i Seng, kom hun ind



til os i Sovekammeret med et tændt Lys og brændte alle Myggene, som sad paa den kalkede Væg og befriede os saaledes for denne Plage.

I Søllerød Sø gik vi Drengene i Vandet. En Ven af Ernst Bruhn, *Saabye*, der allerede dengang var en lovende, ung Billedhugger, var ligesom jeg i Besøg derude paa nogle Dage. Han var meget stærk; og, da vi saa engang havde været i Vandet, brækkede han en Gren af, der var saa tyk som et helt Træ; nu stillede den unge, kraftig byggede Mand sig i forskellige Stillinger og spillede Amor med sin Bue til stor Fornøjelse for os mindre Drengene; men saa kom der pludselig nogle Damer spadserende langs Søens Bred, og saa rendte Amor med samt sin Bue og sine Pile ud i Søen og svømmede rundt der, indtil de vare gaaede forbi.

I Øverød, ovre paa den anden Side af Søllerød Sø, laa nogle Slægtninge af Fru Bruhn paa Landet om Sommeren. De boede hos en Gaardmand, som hed *Jakob Didrik*. Han var en myndig Mand af den gamle Skole og herskede paa sin Gaard som en Konge. Ingen turde sige ham imod, naar han udstedte en Befaling; den Eneste, der undertiden vovede at sætte sig op imod sin Faders Villie, var Datteren Hanne, der senere er bleven saa bekendt under Navnet *Hanne Nielsen*.

En Aften, da jeg skulde til Byen efter et saadant Besøg i Søllerød, kom jeg til at kjøre med Oberst Bruhn og General Ewald; men jeg maa vel være bleven søvniq paa Vejen, thi, da vi holdt i Bredgade,



hvor vi boede, og hvor Ewald's boede ved Siden af og Bruhn's ligeoverfor, og Vognen derfor holdt midt paa Gaden, kom min Fader ned og fandt mig liggende eller siddende mellem Generaladjutanten og Kongens Adjutant og fandt, at det var et meget fint Selskab for hans Søn.

Ogsaa fra Frederiksdal har jeg behagelige Minder fra Besøg hos Bruhn's. Her boede Fru Bruhn's Svigerinde, Admiralinde *Wulff*, og hos hende var min Skolekammerat *Adam Hauch* i Besøg. Her roede vi og fiskede i Furesøen, og jeg husker, hvorledes Adam Hauch udmærkede sig ved at svømme ud efter Baaden, naar vi ikke paa anden Maade kunde faa fat paa den. Hen paa Efteraaret commanderede Obersten os alle ud i en lang Blænkerkjæde for at afsøge Terrainet for Champignons.

I Midten af Fyrrerne blev Oberst Bruhn's ældste Datter forlovet med min tidligere Religionslærer fra Maribo's Skole, Cand. theol. *Scheller*. Han søgte og fik snart efter Kaldet som Sognepræst for Bloustrød og Lillerød. Fra Holmegaard, hvor Bruhn's boede paa Landet, gjorde Obersten, *Scheller* og nogle Flere engang en Udflugt op ad Bloustrød til, efter at *Scheller* var kaldet til Præst, men inden han endnu havde tiltraadt sit Embede; vi kom her til at tale med en Bondekone, som var i den største Forlegenhed med, hvorledes hun skulde titulere *Scheller* og derfor greb til den mærkelige Udvej at kalde ham »Candidat *Scheller* forhenværende«, hvilket morede os meget, da hun haardnakket blev ved dermed.



Da Henriette Bruhn og Pastor Scheller vare blevne gifte og vare flyttede til Bloustrød, fik jeg strax den venligste Indbydelse til at komme derud og besøge dem, og i Sommerferien 1848 kom jeg da for første Gang til Bloustrød Præstegaard, hvor jeg senere tilbragte mange behagelige Dage hos det elskværdige Ægtepar.

Fra Kjøbenhavn kom man ud til Bloustrød med Kudsken fra »Høveltegaarden«, som holdt hos Brændevinsbrænder Cadovius i Rosengaarden. Men jeg foretog ogsaa flere Gange Turen til Bloustrød fra Højagergaard, der kun ligger en Mils Vej derfra. Vejen gik da ad forskellige Stier og Gjenveje, som jeg efterhaanden lærte at kjende, til Lillerød og derfra til Bloustrød. Frederik Bruhn kom ogsaa flere Gange over og besøgte mig paa Højagergaard, hvilket forresten ogsaa andre af mine Kammerater gjorde.

I Bloustrød Præstegaard saae vi naturligvis flere af Nabopræsterne, og blandt dem mindes jeg Pastor *Gad* fra Søllerød, der var os Drenges paafaldende ved sine fremstaaende Øjne; med ham kom hans Søster, der ogsaa havde nogle mærkværdige Øjne, idet hun nemlig havde Kattøjne, det vil sige, hendes Pupiller var ikke runde som hos andre Mennesker, men derimod aflange som hos Kattene. Schellers Søster og Svoger, Justitsraad *Münter*, en høj, svær Mand, der skelede udad, kom der ogsaa af og til.

I Bloustrød saae jeg forresten for første Gang Nedlægningen af Drainrør, som paa den Tid var noget ganske nyt. Paa en mindre Lod som Præstegaardens,



kunde det let gøres, hvorimod det paa en større Gaard som Højagergaard, hvor det maatte gøres mere systematisk, varede flere Aar, inden der blev taget fat derpaa.

Det var imidlertid ikke altid, at vore Ferieudflugter gik ad Nordsjælland til; de gik ogsaa undertiden til Slagelse og Sorøegnen. I Slagelse havde min Moder en Tante, en Søster til hendes Moder, som var Enke efter en Kjøbmand *David*. Det var en formuende Kone, som beboede en stor Leilighed med en stor Have til, som strakte sig ud over et helt Kvarter, der, saavidt jeg veed, nu er helt bebygget. En af hendes Døttre var gift med Apothekeren i Byen, *Foersom*. De boede lige overfor og havde en lige saa stor Have. En anden Datter var gift med Kammerraad *Hagen*, der eiede Knudstrupgaard ved Sorø. Naar vi kom derud, tilbragte vi i Almindelighed en Deel af Tiden i Slagelse og en Del af den paa Knudstrup. Huset i Slagelse var livligt, der kom mange Mennesker baade fra selve Byen og fra Omegnen. Her mindes jeg saaledes at have seet Byens daværende Præst, den lærde Dr. *Rudelbach*, en lille Mand, der rigtig saae ud som en Lærd, men slet ikke som en Præst.

Her saae jeg ogsaa Rectoren for den lærde Skole der i Byen, *Elberling*. Han blev, da Skolen blev nedlagt, forflyttet til Roskilde som Rector.



Slagelse lærde Skole var jo forresten en Skole, hvorfra der var udgaaet en hel Række udmærkede Mænd. Her havde Jens Baggesen gaaet i Skole, her havde Ingemann gaaet i Skole med Chr. Bredahl, og her havde Skuepladsen været for alle de Løjer, som i hans Tid vare blevne drevne af hans Skolekammerat, Christen Niemann Rosenkilde. Her havde endelig H. C. Andersen gaaet i Skole under Meislings Rectorat og gjenemgaaet Alt det, som han har beskrevet i sit »Livs Eventyr«.

Dette er kommen op i min Erindring, fordi jeg under et af mine Besøg i Slagelse selv traf en af disse Personer, nemlig *Rosenkilde*.

Om jeg mødte ham paa Gaden, eller om jeg traf ham hos den Familie, jeg boede hos, og som han ogsaa kjendte, husker jeg ikke mere; men jeg husker, at vi gik ned ad Gaden sammen, og at han da sagde til mig, at han vilde hen for at se de Steder, hvor han havde færdedes som Dreng. Vi gik da hen paa Kirkegaarden, og her viste Rosenkilde mig, hvorledes Drengene kunde komme fra Skolen ud paa Kirkegaarden, og fortalte om det Træ, i hvilket de som Drengene krøb op, medens deres Lærer, Hr. Høfding, stod nedenunder og tingede om Antallet af de »Nævlinger«, som de skulde have, naar de kom ned. Da vi saa gik videre ned ad Gaden, kom vi til Apotheket, til hvilket der førte en Dobbelttrappe af hugne Sten og med et Jerngelænder. Da Rosenkilde kom til denne Trappe, sagde han, at den mindede ham om, at i hans Barndom var der engang paa et Marked sluppen en Tyr løs, og at



den saa var løbet der ned ad Gaden, indtil den var bleven greben ved denne Trappe. Nu udmalede Rosenkilde, hvorledes Tyren var kommen styrtende ned ad Gaden, efterfulgt af en Sværm af Mennesker med Stokke, ja endog af Enkelte, der havde forsynet sig med Skydevaaben. Efter disse Byens behjertede Borgere fulgte saa en Skare af hujende og pibende Dreng, indtil det hele Tog standsede paa dette Sted, fordi Tyren i sit Raseri var sprungen op paa Apothekerens Trappe. Nu viste Rosenkilde, hvor Tyren havde staaet, hvor den havde stillet sine Forbeen, og hvor den havde stillet sine Bagbeen, og hvorledes den havde stukket sit Hoved ud mellem Tremmerne paa Gelænderet og var begyndt at brøle. I sin Bestræbelse for at anskueliggjøre den hele Scene for mig, var Rosenkilde imidlertid bleven saa ivrig, at han selv gav sig til at brøle som en Tyr. Allerede ved at høre ham tale nede paa Gaden var et og andet Vindue i den stille By bleven aabnet, og en og anden Nysgjerrig havde stukket Hovedet ud; men nu, da han gav dette Brøl fra sig, aabnedes der flere og flere Vinduer, og jeg blev mere og mere flov over paa en Maade at være Deltager i denne Scene. I detmindste husker jeg tydelig, at jeg dengang ønskede mig langt bort fra dette Oprin, der nu, naar jeg tænker derpaa, forekommer mig saa usigelig morsomt.

Om dette foregik i 1851, skal jeg ikke kunne sige med Bestemthed, men jeg veed med Vished, at i 1851 var jeg i Slagelse i Sommerferien. Det var nemlig det Aar, da den store Solformørkelse fandt



Sted, som paa flere Steder i Danmark var total. Jeg saae den i Slagelse og husker, blandt Andet, hvorledes Hestene troede, at det blev Nat og lagde sig ned i deres Baase, Fuglene fløj til deres Reder, og Kanarie-fuglen stak Hovedet under sin Vinge og vilde til at sove. Det var denne samme Solformørkelse, i Anledning af hvilken der fortæltes, at, da to Sjøvere stod og talte om den paa Gaden, sagde den ene: »Je' ka' nok se, at det bliver mørkere, men je' ka' sgu'nte se, at den bli'er til et Total«.

Fra Slagelse besøgte jeg engang paa nogle Dage Pastor *Rothe* i Vemmeløv, hvis Kone, der var født Ewald, jeg havde kjendt fra min Barndom. Her var jeg sammen med min Skolekammerat, Johannes Rothe, og jeg mindes med Glæde disse Dage i dette gjæstfrie Hus. En anden Skolekammerat, som havde sit Hjem i Nærheden af Slagelse, var *Jacob Dinesen*. Hans Moder eiede Kragerupgaard, og her har jeg ligeledes tilbragt nogle behagelige Dage.

Paa Knudstrupgaard var Livet vel omtrent som paa Højagergaard, et prægtigt Landliv for en Dreng, men det staar dog ikke med den samme Glorie for mig. En Tur, som jeg særlig mindes, er en Kjøretur, som jeg gjorde med Hagen tværs gennem Sjælland, fra Knudstrup til Højagergaard. Den varede en hel Dag. Om Morgenen tog vi afsted fra Knudstrup, kørte forbi Allindemagle, hvor en Broder til Hagen var Forpagter, og hvor vi spiste Frokost. Derfra gik Turen tværs op gennem Landet, forbi Krabbesholm og Lindegaarden til Jægerspris Færggaard. Herfra tog vi saa med



Færgen over til Frederikssund og derfra til Højagergaard.

I min Barndom var der selvfølgelig ingen Jernbane til Sorø og Slagelse. Jeg mindes en prægtig Tur dertil paa en dejlig Sommerdag. I Følge med nogle Tanter tog vi med Jernbanen fra København til Roskilde, hvor vi fik Extrapost videre. Jeg husker Litsenbroderen, der surrede Kufferten fast bag paa den gammeldags Wiernervogn, hvorledes vi bedede i Ringsted og »Krebshuset« ved Sorø og efter en hel Dags Kjørsel kom til Slagelse.

Det, at ligge paa Landet, saaledes som det halve Kjøbenhavn gjør det i vore Dage, var i Fyrrerne og endnu mere i den Tid, der laa længere tilbage, naturligvis langt sjældnere end nu. Før at kunne ligge paa Landet maatte man være Rigmand. Det laa jo ganske simpelt deri, at Befordringsvæsenet i Københavns Omegn endnu var saa overordentlig mangelfuldt. Det var først i disse Aar, at der begyndte en regelmæssig Omnibuskjørsel til Lyngby, Ordrup og Klampenborg, og at de to smaa Dampskibe, »Hamlet« og »Ophelia«, begyndte Farten langs Kysten til Vedbæk, Rungsted og Helsingør. Før at ligge paa Landet i nogen Afstand fra disse Punkter maatte man have Hest og Vogn. Kapervognene, »Kaffemøllerne«, som de kaldtes, kørte vel



Folk til Dyrehaven, men kun naar det var smukt Vejr og til ganske uregelmæssige Tider. Langs Strandvejen laa heller ikke dengang, som nu, den ene Villa ved Siden af den anden; der var stor Afstand fra den ene til den anden, og imellem dem laa Bøndergaarde med deres Marker. Man kjendte Navnene paa alle Landstederne og vidste, hvem der eiede dem. Paa venstre Side laa »Kildevæld«, »Hellerup«, »Øregaard«, det saakaldte »tolvkantede Sted« og, næsten ude ved Charlottenlund, »Bonne Espérance« og »Constantia«, der sagdes at have faaet deres Navne af Kapercapitainer, der i Begyndelsen af Aarhundredet vare blevne rige Folk og havde bygget Landsteder. Paa højre Side havde man paa den største Strækning fri Udsigt til Stranden, og jeg mindes kun, at der laa »Svanemøllen« og »Gamle Vartov«. Længere ude, naar man var kommen forbi »Sølyst« og »Emilie-Kilde« laa, tæt ved Bellevue, den hanseatiske Gesandt *Paulli's* smukke lille Villa, »Bella Vista«.

I Midten af Fyrreerne havde mine Forældre leiet en lille Leilighed i Ordrup, hvor vi tilbragte Sommerferien. Vi beboede den ene Halvdel af Huset, medens den anden beboedes af en engelsk eller vestindiansk Familie, der bestod af tre Personer, nemlig Miss *Fibbs*, Miss *Mac-Pherson* og en ældre Herre. Den første var en høj, stiv, engelsk udseende Dame, den anden en smuk, ung Pige og endelig den tredie en meget svagelig Mand, der næsten ikke kunde gaa. Allerede den første Dag, da vi var derude, kom min næst yngste, lille Broder løbende ind fra Haven og sagde til min Fader:



»Miss Fibbs, han gaar derude, han gaar paa Krykker«. Han troede, til stor Morskab for os alle, at dette var Navnet paa hele Familien. Vi kom snart til at staa paa den venskabeligste Fod med dem alle, og vi Drengene havde stor Fornøjelse af at komme ind til dem, hvor vi blev tracterede med Tamarinther i uhyre Masser. Jeg har en om end kun dunkel, saa dog meget behagelig Erindring om dette Ferieophold i Ordrup, der dengang gjorde Indtryk af at være en lille Bondeby og hverken havde katholsk eller protestantisk Kirke.

I 1851, da vi tre ældste Sønner, som jeg allerede har fortalt, vare i Slagelse, boede mine Forældre med de to yngste i Skodsborg paa Kroen. Jeg besøgte dem kun et Par Dage lige mod Slutningen af Ferien. Jeg kom til Kjøbenhavn, hvorfra jeg med min Fader tog derud paa Dampskibet »Hamlet«. Grunden, hvorfor jeg mindes denne Tur, er, fordi vi paa Skibet hele Tiden var sammen med *J. L. Heiberg*. Det er den eneste Gang, jeg har været denne Mand saa nær og hørt ham tale; thi i de Aar, jeg mindes, omgikkes han og min Fader aldeles ikke, uagtet de vare Venner fra tidligere Tid og vare Dus. Han og Fru Heiberg boede den Sommer ogsaa derude, hvilket ligeledes var Tilfældet med *H. P. Holst* og Kone, der ligesom mine Forældre boede paa Kroen. Heller ikke Skodsborg havde tilnærmelsesvis det Udseende, som det nu har. Først senere tog Frederik den Syvende det til Residents og gav derved Anledning til en Del Bebyggelse. Der, hvor nu Skodsborg Badehôtél ligger, var dengang kun en Skrænt langsmed Skoven, hvorpaa der var



plantet nogle unge Træer og Buske, og som kaldtes »Blüchers Anlæg«. Her fik vi Tilladelse til at spadserere; til dette Terrain var der nemlig ikke almindelig Adgang.

Den næste Sommer, 1852, boede vi paa Kalkbrænderiet. Det var den sidste Sommer, min Moder levede. Hun var svag, men kunde dog bevæge sig en Del i fri Luft, naar hun ikke behøvede at gaa op og ned ad Trapperne.

»Ny Kalkbrænderi« eiedes dengang af Assessor *Glahn* og den senere Jernbanedirecteur *Rothe*. Vi boede i det af *Glahn* beboede Sted, i Stuen; *Glahns* boede paa første Sal.

I den Tid saae der rigtignok ikke saaledes ud derude, som der nu gjør. Til Stedet, hvor vi boede, hørte en prægtig, stor Have, der til alle Sider var omgivet af Marker. Haven gik ned til »Strandpromenaden«, og paa den anden Side af denne Vej var Sundet. Den senere Indvinding af Land fra Havet og den derefter følgende Bebyggelse var der endnu aldeles ikke tænkt paa. Gik man ind ad Byen til langs Stranden, havde man paa sin højre Haand den store saakaldte »*Claesens Have*«. Paa venstre Haand havde man Sundet lige op til Vejen. Gik man ind ad Østerport, laa endnu næsten ene, som et Landsted, den store Ejendom, »*Rosendal*«. Dens Have omfattede hele det Kvarter, som senere blev kaldet »*Rosenvænget*«. Her boede den gamle *Tutein*, en Mand paa henvend 90 Aar, som min Fader i den Sommer besøgte adskillige Gange.



Herudefra vandrede vi hver Morgen til Skole og om Middagen ud igjen.

Da jeg blev gammel nok dertil, gjorde jeg ikke sjældent med en eller flere Kammerater Fodture, der sædvanligvis gik til de forskjellige smukke Egne i Nordsjælland. Den første Tur af den Slags, jeg gjorde, var sammen med Frederik Bruhn. Den gik ud ad Strandvejen, og vi overnattede den første Nat i Humlebæk Kro. Fra Turen paa Strandvejen om Aftenen mindes jeg et Syn, som gjorde et ganske særligt Indtryk paa mig. Det var Fuldmaane, og Maanen hævede sig just som en stor Skive op over Øresund, da i det Samme en Tremaster for fulde Sejl gik forbi i en saadan Afstand, at den udfyldte saa meget af Maanens Skive, at det saa ud som et Maleri af et Skib, tegnet paa Guldgrund.

Jeg kan altsaa med Rette sige, at jeg, som der staar hos Holberg, har »seet et Skib udi Maanen«!

Ved disse Ture, i Forbindelse med de mange Kjøreture fra Højagergaard, har jeg lært Nordsjælland saaledes at kjende, at jeg næsten kjender hver en Plet i disse Egne.

Et Aar gik Turen sammen med Frederik Bruhn mod Syd. Det var 1852. Rejsens Maal var Møens Klint. Vi tog da med Jernbanen til Kjøgevejen og gik derfra ad den kjedelige Landevej til Kjøge, saae Vallø,



længere henne Karise Kirke, og da vi ikke kunde faa Natteleie i den Kro, hvor vi havde beregnet det, maatte vi den Dag gaa næsten 7 Mil. Over Koster og Kallehave kom vi saa den næste Dag til Stege.

Fra Stege gik Turen Dagen efter til Klinten, hvor vi tog ind paa Liselund. Her besaae vi den skjønnne »Lilleklint«, som Liselunds dejlige Have kaldes. Der er ingen Tvivl om, at den Maade, paa hvilken man faar den største Nydelse af Klintens storartede Skjønhed, er ved at komme dertil inde fra Landet; man stiger bestandig opad uden at ane, at man gradvis er naaet saa højt. Naar man saa pludselig seer Havet dybt nede under sig, er Overraskelsen stor. Det er noget ganske andet end, naar man kommer sejlene og lægger til ved Klintens Fod.

Da vi havde seet os godt om paa Lilleklint, begav vi os den næste Dag i god Tid paa Vejen til »Storeklint«. Paa Vejen dertil kom vi til et Led, ved hvilket netop en Vogn, hvori der foruden Kudsken tillige sad to Herrer, gjorde Holdt. Den ene af Herrerne vilde lige til at staa af Vognen, da vi i det samme kom til og sparede ham Uleiligheden ved at aabne Leddet for dem. Vi naaede nu Storeklint og vare saa stærkt betagne af dens Skjønhed, at vi længe glemte Tiden og først bleve mindede om den ved, at Sulten, som indfandt sig, drev os hen imod Beværtningen paa Klinten. Medens vi her drev om imellem Træerne, kom vi ganske uforvarende til at staa foran de to Herrer, for hvem vi havde aabnet Leddet nogle Timer iforvejen. De sad ved et Bord og saae ud til at nyde



en god Frokost. Vi trak os naturligvis hurtigst muligt tilbage, hvor vi var komne fra. Men, da vi havde gaaet nogle Skridt, mærkede vi, at der var En, der fulgte efter os. Vi forstærkede vore Skridt, men han var stadig lige efter os. Endelig naaede han os, og vi saae nu, at det var de to Herrers Kudsk, som fra sit Herskab skulde indbyde os til at drikke et Glas med dem. Vi tog derimod, og de takkede os for vor Opmærksomhed med at aabne Leddet, klinkede med os og spurgte til Afsked om vore Navne. Da den ene af Herrerne hørte mit Navn, foer han op med et Sæt, saa jeg var nær ved at blive bange, og spurgte, hvem jeg var en Søn af. Da han havde faaet det at vide, kjendte hans Glæde ingen Grændse, han omfavnede mig og var lige ved at kysse mig. Det viste sig nu, at det var Justitsraad *Manthey*, en Ungdomsven af min Fader, til hvem han i en Periode af deres Liv havde været saa nær knyttet, at deres Venner havde kaldt dem »Manhams og Abrathey«. Men nu blev det jo selvfølgelig ikke ved det ene Glas! Det blev desværre fulgt af mere end eet til! Vi spadserede længe omkring med de to Herrer, af hvilke den anden var Justitsraad *Stage*, *Manthey's* Svoger, og da vi kom tilbage til Vognen, blev der atter budt os et Glas. Vi var varme og anstrængte af Dagens Marche og altfor uerfarne til at standse i rette Tid. Vi tog nu Afsked med dem, og de kørte bort. Da vi nu blev alene, mærkede vi først rigtig, at det havde været mere, end vi havde kunnet taale.

Da vi vare komne op paa »Aborrebjerg«, over

hvilket vi gik tilbage til Liselund, erklærede min Rejsekammerat, »at han var saa daarlig« og ikke kunde gaa videre. Det gik imidlertid over; men vi maa have seet noget sølle og blegnæbede ud, da vi kom tilbage, thi vi blev modtagne med den Bemærkning, at vi saae saa daarlige ud. *Christian Winther*, der denne Sommer boede med sin Familie paa Liselund, beroligede os imidlertid med, at det var Noget, der var meget almindeligt der paa Øen; »det kom af Drikkevandet«. Vi havde imidlertid ikke Mod til at aabenbare den rette Grund til vort Ildebefindende, skjøndt vi jo meget vel vidste, at det netop var fordi vi havde gjort for liden Brug af Vand, at den hele Calamitet var indtruffen. Efter at have sovet godt om Natten, befandt vi os i bedste Velgaaende den næste Dag.

Paa Liselund boede dengang den gamle Forpagter *Rossing*. Han havde Ret til paa sin Gaard at logere og bespise de Lystrejsende, som kom til Klinten. Det var imidlertid ikke en almindelig Kro eller Gjæstgivergaard, og Eieren var heller ikke nogen almindelig Gjæstgiver. Han kunde behandle de forskjellige Rejsende, som kom til Gaarden, paa den mest forskjellige Maade. Var det Folk, som han ikke syntes om, trak han dem op paa den ubarmhertigste Maade; men, naar det var Folk, som han syntes om, var det stik modsat. En af mine Venner kom en Sommer til Møen og tog ind paa Liselund i den Hensigt at tilbringe en fjorten Dages Tid der. *Rossing* syntes aabenbart godt om ham og var meget elskværdig mod ham. Han indtog alle sine Maaltider paa Liselund, og hver Middag

blev der sat en halv Flaske Rødvin for ham, som han drak. Da han nu havde været der en otte Dages Tid, mente han, at nu maatte han vel have fortæret saa meget, som han havde Raad til efter sit Budget, der ikke var beregnet paa Rødvin hver Dag. Han sagde derfor til Rossing, at han vilde rejse den næste Dag, og spurgte, hvormeget han havde at betale. Rossing saae paa ham og sagde: »Aa, det kan være en Daler!« Det var jo kun en Maade at lade ham vide paa, at han havde betragtet ham som sin Gjæst. Men han maatte rejse, da han jo ikke kunde være bekendt at blive der til den Pris.

Hjemturen fra denne Mønstur mindes jeg paa en sørgelig Maade. Vi tog nemlig hjem med Dampskibet fra Stege; men, da vi havde taget vor Billet ombord, viste det sig, at vi ikke havde mere end to Skilling tilbage. Vi maatte altsaa gjøre hele Turen fra Stege til Kjøbenhavn uden at faa hverken Vaadt eller Tørt. Det Værste var, at vi saae Opvarteren paa Dampskibet bringe den ene Boeuf efter den anden til Passagererne, og Duften deraf steg op til vore Næser, men gik dem forbi. Men saa kan det ogsaa nok være, at vi spiste, da vi fik Noget hos min Moder paa Kalkbrønderiet!

Det var jo rigtignok ikke altid, naar man kom hjem fra en Ferieudflugt, at man længtes i den Grad efter Hjemmet, som vi gjorde det, da vi kom hjem fra vor Mønstur; nej, tværtimod! Det kunde ofte være trist at tænke paa, at nu skulde det daglige Slid atter tage sin Begyndelse; men, om jeg end mindes Hjemture fra Landet, hvor jeg sad hensunken i sørg-



modige Betragtninger, saa var det dog ikke af den Slags Følelser, der varede længe. Man kom jo tilbage til et godt og hyggeligt Hjem, til de kjære Forældre, og, om det end var haardt at begynde Skolen igjen, saa mødte man jo dog ogsaa her de mange Kammerater, som stod En mer eller mindre nær.

Og naar jeg nu som ældre Mand seer tilbage paa mit Barndomsliv, saa er det ikke blot Ferierne, men ogsaa baade Livet i Hjemmet og paa Skolen, der staar for mig i et straalende Lys.

Naar man undtager dem, der have ført et ligefrem ulykkeligt Liv i deres Barndom, saa føle dog vistnok de fleste Mennesker, naar de se tilbage paa den Tid, at den, trods dens smaa Sorger og Gjenvordigheder, dog var en lykkelig Tid!

Og selv naar man i Tankerne dvæler ved de Sorger, man i sin Barndom har havt, maa man sige:

Et hæc meminisse juvabit!



Ifjor udkom af

Arthur Abrahams:

MINDER

FRA MINE FORÆLDRES HUS

Pris 1 Kr. 25 Øre

Af Pressens énstemmig rosende Anmeldelser anføres:

— — I det foreliggende Arbejde har Abrahams dels nedskrevet sine egne Minder fra Fædrehjemmet, dels givet fyldigere Meddelelser om de Kredse, videnskabelige, kunstneriske, literære og selskabelige, der i Tidens Løb kom i nær Forbindelse med hans Hjem og hans Forældre. Disse Kredse vare, som det fremgaar af Optegnelserne, udvalgte og omfattede en stor Del af Datidens fremragende og bekendte Personligheder. Faderens forskellige Stillinger, først som Professor i Fransk og Tysk ved Universitetet samt Lærer ved Søkadetakademiet, dernæst som Formand for Samfundet for den danske Literaturs Fremme og for Kunstforeningen samt tilsidst som Notarius publicus i København, medførte, at den Afdøde kom i Berøring med talrige Personer, der spillede en Rolle i den videnskabelige og kunstneriske Verden. Hans elskværdige Karakter, selskabelige Talenter og omfattende Gæstfrihed bidrog til, at der i hans Hjem pulserede et rigt Liv i uafbrudt Vekselvirkning med Omverdenen, og at Sønnen, Forfatteren af det foreliggende Skrift, havde daglig Lejlighed til at opfatte karakteristiske Træk hos Medlemmerne af den Kreds, der idelig færdedes her. Fremstillingen krydres med talrige Anekdoter, der ofte sprede Lys over de forskellige Personligheder, over deres svage og elskværdige Sider. A. Abrahams giver saaledes morsomme Bidrag til H. C. Andersens Karakteristik. Han fortæller Eksempler om denne Æventyrdigters forunderlige Ængstelighed for sin personlige Sikkerhed og om hans store Evne til at efterligne Naturløde, naar

han oplæste for Børnene et eller andet af sine Æventyr. Om Thorvaldsen, der ofte mødte i det Abrahams'ske Hjem, hvor Børnene kunde glæde den alderstegne Mand ved at spille Lotteri med ham, fortælles der Træk, der bidrage til at karakterisere denne store Kunstners elskværdige og barnlige Sind. Foruden disse Mænd færededes i det beskrevne Hjem Øhlenschläger, Bournonville, Thiele, Wegener, Bødtker, Bræstrup, Hall, H. P. Holst, Phister og talrige Andre, navnlig Kunstnere. Adskilligt af hvad der meddeles om disse Mænd, har historisk og biografisk Interesse. — —

(»Berl. Tid.«).

— — Det foreliggende lille Værk er netop fortjenstfuldt som Samling af mange vittige, fornøjelige Sager, og det vil' sikkert især for Ældre være meget kærkomment. Som Kuriosum har Forfatteren medtaget Aftryk af en Plakat fra en Privatkomedie hos Prins Ferdinand, Kristian den Ottendes Broder. Der opførtes to franske Stykker og paa Personlisten finder man en af de Agerende som Msgr. le prince Christian de Glucksborg — vor nuværende Konge.

(»Nationaltid.«).

— — Et elskværdigt og helt igennem underholdende lille Skrift, mylrende af karakteristiske og for Personalhistorien værdifulde Træk; det vil blive læst med Begærlighed i vide Kredse.

(»Adresseavisen«).

— — Som sagt, vore Læsere vil ikke fortryde at købe denne lille morsomme Bog.

(»Dannebrog«).

— — Blandt de mange Mindeskrifter om vore Mænd i Aarhundredets Begyndelse og Midte, vor Literatur ejer, indtager denne fordringsløse lille Bog en høj Rang. — —

(»Lolland-Falster Stiftstid.«).

— — Der gaar gennem hele den fængslende lille Bog en fra Faderen arvet Begejstring for Italien, og der er et saadant Lune og god Iagttagelse i Hr. Abrahams Erindringer, at den sikkert vil finde talrige Læsere, der til Gengæld ville træffe talrige Bekendte rundt om i Bogen.

(»Viborg Stiftstid.«)

— Ekspl. faas i alle Boglader. —

